

Fevzi Yazıcı'nın hücrede yaptığı çizimlere 'SND Mükemmellik Ödülü' verildi S14

GAZETECİLERE
ÖZGÜRLÜK S4

MOGENS BLICHER BJERREGÅRD
AVRUPA GAZETECİLER FEDERASYONU BAŞKANI

tgs

TÜRKİYE ERDOĞAN'DAN
BÜYÜKTÜR S5

MUSTAFA KULELİ
TÜRKİYE GAZETECİLER SENDİKASI GENEL SEKRETERİ

MAYIS 2021 / SAYI: 02

JOURNALIST POST

40

Çin'in açık hava
hapisanesinde gazetecilik

16

Hollandalı gazeteci Fred
Kwint: Gerçek neydi?

GAZETECİ ABDURRAHMAN GÖK:

KEŞKE BU FOTOĞRAFI
HİÇ ÇEKMESEYDİM

FORA production ne yapar?

Reklam Yönetimi

Sektör ve markanızın diline uygun yaratıcı içeriklerle etkileşim yaratmanız gerekir. Markanızı paylaşımlarla en iyi şekilde yansıtabilmeniz için hazırlanan reklam stratejileriyle sosyal medyanın dinamik gücü her zaman arkanızda olacak.

Video İçerik Üretimi

Marka hedeflerinize uygun biçimde geliştireceğiniz reklam kampanyalarında, senaryodan çekimlere, post prodüksiyondan dijital pazarlama planına kadar tüm detaylarıyla ilgilenebileceğimiz reklam filmi projeleri yürütebiliriz.

Dijital Analitik

Ölçemediğiniz şeyi yönetemezsiniz. Dijital dünyada yaptığınız tüm faaliyetlerin getirisini, kullanıcıların davranış ve niteliklerini, web sitenizin veya mobil uygulamalarınızın performansını analiz

Grafik Tasarım

Markanızı, rakiplerinizden daha bilinir ve daha önde olması için fark yaratan akılda kalıcı tasarımlar yapıyoruz.

Biz dijital içerikleri hedef kitleye ulaştıran dijital ajansız!

Etkili dijital stratejiler, yeni nesil sosyal medya iletişimi ve yaratıcı pazarlamada hedef kitle odaklı yaklaşımla bir reklam ajansından fazlasıyız.

Fark yaratmayan her iş, sıradan olmaya mahkumdur. Sıradanlıktan kurtularak, büyük küçük demeden yaptığı her işte fark yaratmayı amaçlayan yaratıcı ekibimiz başarının anahtarının özgünlükten geçtiğini çok iyi biliyor.

Rakamlar bazen kelimelerden daha çok şey ifade eder. Dijital dünyanın rakamların çevresinde oluştuğunu biliyor ve her ay detaylı olarak yaptığımız analizlerle işimizi analitik olarak anlatıyoruz. Aylar arasında karşılaştırma yapmanızı sağlayacak bu raporlama dijital dünyanın neresinde olduğunuzu gösterecek.

Deneyimlerimizi markalara aktarmak ve birlikte başarılı işler üretebilmek için heyecan duyuyoruz. Böylece gelişimi her iki alanda da sahiplenerek işinizi işimiz gibi benimsiyoruz.

Telp +49 179 1385035
Instagram: @foraproduction

info@foraproduction.com
www.foraproduction.com

The Press Is Not Free

As the access to information is a human right and a fundamental means of keeping the authorities in check, freedom of press is a vital component of democratic regimes.

The oppressive regimes, on the other hand, control the overall access to information by imprisoning dissident voices, shutting down media outlets, and filling the venues of social media with troll armies.

In its recent descent to authoritarianism, Turkey has become an inferno for the journalists who are outside the enormous propaganda machinery of the AKP government.

As the dissident voices are silenced in a systematic manner, the country has turned into a massive prison for the journalists.

The following is a quick account of press freedom in Turkey:

■ While more than 2000 journalists have been prosecuted for their political stance, 135 of them are currently in jail, making Turkey a leading jailer of journalists. To make the matters worse, long detention periods without a court trail has been made into a deliberate norm for the dissidence and specifically for the journalists.

■ Over 85% of the existing media outlets are functioning under strict

government control. The remaining 15% is functioning with the shutdown risk on a daily basis.

■ While about 500 journalists left the country out of political pressure and prosecutions, more than 7000 other media workers lost their jobs as a result of systemic media takeover of the AKP government in recent years and tens of them are physically attack by the hooligans of the government who enjoy impunity for their acts.

■ In the evaluations of Reporters Without Borders (RSF), Turkey ranked 154th out of 180 countries in 2020.

This outlook- needless to say- is a result of the authoritarian drift of the Erdogan government that subverted the separations of power and undermined the stipulations of the Constitution regarding the freedom of speech and access to information.

Therefore, we celebrate the journalists who keep doing their jobs under the contemporary codes of media ethics despite all the pressure and express solidarity with those who lost their jobs and freedoms doing their jobs.

We call the AKP Regime to release the journalists who have been imprisoned by politically charged prosecutions and end the overall oppression on media.

Peaceful
Actions
Platform

PEACEFUL
ACTIONS PLATFORM

No one is free, when others are oppressed

İçindekiler

FOTOĞRAF: ABDURRAHMAN GÖK

- **Gazetecilere özgürlük!**
MOGENS BLICHER BJERREGÅRD **4**
- **Türkiye Erdoğan'dan büyüktür**
MUSTAFA KULELİ **5**
- **Türkiye'de Kürt gazeteci olmak**
AZAD KESKİN **6**
- **Fevzi Yazıcı'ya**
'SND Mükemmellik Ödülü' verildi **14**
- **Mandela ülkesinde basın özgürlüğü**
aktivisti olmak TÜRKMEN TERZİ **18**
- **Kapıyı çalan sütçü değildi**
NUR EREN KILINÇ **24**
- **Afganistan'da gazetecilik**
ölümcül bir meslek
EHSANULLAH ZİYAYİ **26**
- **Korku üçgeninde medya**
MONİR AHMADİ **28**
- **PEN Romanya'dan tutuklu**
gazetecilere dayanışma mektubu
NECDET ÇELİK **31**
- **Siyasetçiler gazetecilerin dostu mu?**
THEMBISA FAKUDA **32**
- **Türkiye'nin sansür tarihi**
PROF. DR. VEDAT DEMİR **34**
- **Basın kartın yoksa teröristsin!**
İSMAİL SAĞIROĞLU **37**
- **Çin'in açık hava hapisanesinde gazetecilik**
DOÇ. DR. ERKİN EMET **40**
- **Bizde neler oluyor?** **43**
- **Biz kimiz?** **47**
- **Kadın gazeteciler daha çok tehlikede**
SUSANNE KÖHLER/GERHARD KELLER **48**

ABDURRAHMAN GÖK: "KEŞKE BU FOTOĞRAFI HIÇ ÇEKMESEYDİM"

22 yaşındaki Kemal Kurkut'un öldürülme anının fotoğrafını çekerek büyük bir yalan ve algı operasyonunu boşa çıkaran Gazeteci Abdurrahman Gök, "Keşke bu olay yaşanmasaydı ve bu fotoğrafı hiç çekmeseydim." diyor. Gök, "O fotoğrafları neden çektin?" diye yargılanıyor. **8**

GERÇEK NEYDİ?
FRED KWINT 16

FOTOĞRAF: YUNUS ERDOĞDU

SERGIY TOMILENKO:
UKRAYNA'DA HER
AY GAZETECİLER
DÖVÜLÜR 22

JOURNALIST
POST

SAHİBİ:
INTERNATIONAL
JOURNALISTS
ASSOCIATION e.V.

TÜZEL KİŞİ TEMSİLCİSİ:
MUSTAFA KILIÇ

YAYIN KURULU:
ENGİN SAĞ,
ERKAN PEHLİVAN,
SELVİ ÇELEBİ,
ŞEMSİ AÇIKGÖZ,
YÜKSEL DURGUT,
İSMAİL SAĞIROĞLU,
HASAN CÜCÜK,
NECDET ÇELİK,
RAMİS KILIÇARSLAN,
TUNCAY YAVUZARSLAN,

TASARIM:
KEMAL KAHVECİ

TASHİH: MURAT KARACA

İLETİŞİM BİLGİLERİ:
Adres: Poststraße 2-4,
60329 Frankfurt am Main
Deutschland

Tel: +49 069 84846306
GSM: +49(0)179 1385035

E-Mail: journalistpost@
internationaljournalists.org

www.internationaljourna-
lists.org

DESTEK İÇİN:
IBAN: DE29 5065 2124
0004 1249 13

PayPal: paypal@internatio-
naljournalists.org

Patreon: info@internatio-
naljournalists.org

editörden

"Bilmiyorduk!"

T İlk sayısı "Gazetecilere Karşı İşlenen Suçlarla Mücadele Günü" olan 2 Kasım 2020'de çıkan Journalist Post'un yeni sayısını "3 Mayıs Dünya Basın Özgürlüğü Günü"nde çıkarmış olmanın heyecanını yaşıyoruz. Ancak bu heyecanla birlikte başta Türkiye olmak üzere dünyanın hemen her yerinde gazetecilerin maruz kaldığı şiddeti, tehditleri, işkenceleri gördükçe Journalist Post ile birlikte omuzlarımızı aldığımız sorumluluğun ne kadar büyük ve değerli olduğunu da görüyoruz.

3 Mayıs, Birleşmiş Milletler tarafından 1993 yılında alınan bir kararla tüm dünyada "Dünya Basın Özgürlüğü Günü" olarak kutlanıyor. Asıl amaç ise basının demokrasiyi korumadaki rolünü vurgulamak. 1993 yılında alınmış bu kararın geç bir karar olduğunu düşünmekle birlikte gazetecilerin, ifade hürriyeti kapsamında düşüncelerini dile getiren yazar ve aydınların başta Türkiye'de olmak üzere birçok ülkede hapse atıldığına, öldürüldüğüne, işkenceye maruz kaldığına şahit oldukça 1215 yılında imzalanmış Magna Carta'dan bu yana ne değişti demek haklı bir soru oluyor zihinlerde.

Hukukun temellerinin atıldığı Magna Carta'da "Adalet satılamaz, geciktirilemez, hiçbir yurttas adaletten yoksun bırakılmaz" yazıyordu. Ancak 21. yüzyılda maalesef geçtiğimiz Mart ayında Afganistan'da 3 kadın gazeteci sokak ortasında öldürüldü. Freedom House'ın özgürlük raporuna göre 195 ülkenin bulunduğu sıralamada Türkiye 146. sırada yer alıyor. Kısacası Türkiye "özgür olmayan ülkeler" kategorisinde. Raporu göre 63

ülke 'Kısmen Özgür', 49 ülke ise 'Özgür Değil.' Uluslararası Gazeteciler Federasyonu (IFJ), 2020 yılında dünya çapında 65 gazetecinin mesleklerini yaparken öldürüldüğünü duyurdu ve cezaevindeki gazeteci sayısıyla Türkiye'nin ilk sırada olduğunu, ardından Çin, Mısır, Eritre ve Suudi Arabistan'ın geldiğini açıkladı.

Gazeteciler sadece işlerini yaptıkları, doğruyu bulmak, yazmak, halkın aydınlanmasına aracı olmak istedikleri için otoriter rejimler tarafından adaletten yoksun bırakılarak cezaevlerine konuluyor, haklarında suç unsuru herhangi bir delil olmadan sadece gazetecilik yaptıkları için yıllarını hapisanelerde geçiriyor, sokak ortasında dövülüyor ya da öldürülüyor.

Journalist Post için "Gerçek Neydi?" başlıklı yazıyı kaleme alan gazeteci Fred Kwint, yazısında şu enfes ifadeyi kullanıyor: "İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yakalanan birçok asker şu ifadeyi kullandı: "Wir haben es nicht gewusst." (Bilmiyorduk.) Gazeteciler olarak, bunu bir daha kimsenin söylemediğinden emin olmak bizim kutsal görevimizdir. Onların bildiğinden emin olmak bizim görevimiz."

Bizler toplumların, milletlerin huzuru ve barışı için sahip olduğumuz sorumluluğun farkındayız. Bedel ödemediğimiz Türkiye'ye ne de başka bir ülkeye demokrasinin, basın özgürlüğünün gelmeyeceğinin bilincindeyiz. IJA'ya ve Journalist Post'a vereceğiniz her destek birilerinin "bilmiyorduk" demesini engelleyecek bir barikat olacak.

Dünyada basının ve gazetecilerin özgür olacağı nice gerçek Dünya Basın Özgürlüğü Günleri'ne... ■

MOGENS BLICHER BJERREGÅRD AVRUPA GAZETECİLER FEDERASYONU BAŞKANI

MUSTAFA KULELİ TÜRKİYE GAZETECİLER SENDİKASI GENEL SEKRETERİ

Gazetecilere özgürlük!

Demokrasinin olmazsa olmazı olan basın özgürlüğünün baskı altına alınması, gazetecilerin tehdit ve cinayetlere varan durumlarla karşılaşması toplumsal barışın önündeki en büyük engel olarak duruyor.

Avrupa'da 75'ten fazla gazeteci demir parmaklıklar arkasında dayken daha fazlası gözaltında ve bazıları ise dava sıralarını bekliyor. Bu durum sadece işlerini yaptıkları için hapis cezasına çarptırılan gazeteciler için dehşet verici değil, aynı zamanda gazetecilere yönelik her türlü ihlalin gazetecilik üzerindeki caydırıcı etkisiyle basın özgürlüğü açısından da derinden sorunlara sebep olduğu için durum gittikçe kötüleşiyor. Son olarak, bu durum demokrasilerimizin altını oyup Avrupa'nın barış içinde yaşaması önünde büyük bir risk oluşturuyor.

Türkiye, uzun yıllar boyunca gazeteciler için en büyük hapis hane olarak kabul edildi. Ne yazık ki, Avrupa Gazeteciler Federasyonu'nun güncel verilerine göre 50 gazeteci ve medya çalışanı şu an Türkiye'de hapiste. Bu sayıya birçok blog yazarı, yazar ve insan hakları savunucusunu da eklemeliyiz. Yıllardır, hepimizin bu davalar üzerinde aktif olduğu gerçeğinden hareketle, Türkiye'deki durumu değiştirmek için yeni girişimler ve mekanizmalar geliştirmenin şimdi tam zamanı.

Bugün Belarus, bu işler acısı durum konusunda Türkiye ile yarışıyor. Keyfi suçlamalarla, Belarus diktatörlüğü gazetecileri hapse mahkum ediyor. 10 gazetecinin hükümleri kesinleşmişken daha pek çoğu mahkemelerini veya sadece bir sonraki aşamalarının gerçekleşmesini bekliyorlar. Türkiye'de gazetecilerin tweetler veya uydurma suçlamalar nedeniyle tutuklandığı, suçlandığı ve hapse atıldığı günümüzde, Belarus'taki gazeteciler de, öldürülen bir vatandaşın alkolden etkilendiği suçlamasının doğru olmadığını kamuoyuna bildiren genç bir kadın gazeteciye yapıldığı gibi, gerçeği söylediği için hapse girme riskiyle karşı karşıya. O kadın gazetecinin "suçu" ise sadece kişisel bilgileri ifşa etmekte.

Gazetecilerin Avrupa'da hapiste olduğu diğer iki ülke ise Rusya ve Azerbaycan. Ancak diğer ülkeler gazetecileri susturmak için başka yöntemler kullanıyorlar. Sözde SLAPP (Halkın Katılımına Karşı Stratejik Davalar) yüzlerce gazetecinin, ciddi gazetecilik yapma zamanlarından çalarak davalarla meşgul olmasına neden oluyor.

Gazetecileri ve özgür medyayı susturmanın üçüncü ve tehlikeli bir yöntemi de özellikle başkanların ve başbakanların gazetecilere sözlü saldırmasıdır. Bunu birçok Doğu Avrupa ülkesinde gördük. Bu tür sözler önemlidir, çünkü siyasi liderler etkili belagatları ile

fiili olarak gazetecilere yönelik nefreti yasallaştırırlar ki, bu her zaman fiziksel saldırılardan ve daha kötüsü gazeteci cinayetlerinden önceki ilk dalga olur.

Tarihimiz boyunca otoriter rejimler, herhangi bir çatışma veya savaşta her zaman ilk kurban olarak kelimelerin kontrolü altında olduğu özgür medyayı bastırdılar. Öte yandan, özgür ve bağımsız gazeteciliğin, gelişen demokrasiler için bir ön şart olması nedeniyle, Avrupa Gazeteciler Federasyonu'nun, özgür medyanın ihlalinin ele alan AB Demokrasi Eylem Planı'nı son derece memnuniyetle karşılıyor.

Bu nedenle, 3 Mayıs Dünya Basın Özgürlüğü Günü'nde Avrupa'da bizler, hükümetlerimizi gazetecilerin özgürlüklerini garanti altına almaya teşvik eden eylem planını takip edip, çözümün parçası olması gereken tüm paydaşları dahil ederek gazetecilerin güvenliği için ulusal eylem planları sağlayarak, AB'yi SLAPP karşıtı bir direktifle destekleyip tüm Avrupa ülkelerinde özdenetim mekanizmalarının sağlanması yoluyla hem politikacıların hem de oligarkların basından uzak durmalarını isteyen emsallere uygunluk ilkesini tanıtmalıyız.

Ancak, hedeflerimiz daha yüksek olmalı. Bizler gazeteciler olarak her zaman değerlerimizi siyasetle karıştırarak değil, her toplumda son derece önemli gözlemciler olarak kaldık. Rolümüzden ödün vermeden, gelecek için demokrasilerimizin gelişiminin daha fazla farkında olmalıyız. Halihazırda "Medya Okuryazarlığı" adı verilen etkinliğe zaten katılıyoruz. Şimdi, rolümüzü göz önünde bulundurarak, hedef yükselterek rolümüzü oynayıp "Demokrasi Okuryazarlığı" olarak adlandırmamız gereken şeyde sorumlu olmalıyız. ■

Türkiye Erdoğan'dan büyüktür

Gazetecilik kamusal görevini ancak demokrasinin olduğu yerde yerine getirebilir. Dolayısıyla özgür bir medya ortamı için demokrasi mücadelesi de vermeliyiz. Çünkü Türkiye, üzerine giydirilmek istenen diktatörlük gömleğine sığmaz. Türkiye Erdoğan'dan büyüktür.

Orada zalim bir despot var ve farklı düşünenleri zorla susturuyor. Dışarıdan ülkemize bakan biri muhtemelen böyle düşünecektir. Evet, Türkiye'de tüm güç Erdoğan'da. Ama nasıl oluyorsa bu tek adam devamlı bir şeylerden şikâyet ediyor ve hiçbir olumsuzluktan mesul değil(!) Ona göre ülkede sürekli bir beka sorunu var ve her tarafımız düşmanlarla çevrili. Bu yüzden destekçileri devamlı teyakkuz hâlinde olmalı. Ağzını açan herkes ülke güvenliğine tehdit oluşturduğu gerekçesiyle susturulmalı. Doğru ya, böyle bir seferberlik durumunda çatlak seslere izin verilemez...

Türkiye'de Erdoğan'a biat etmeyen herkes absürt suçlamalar ve ağır bir nefret söylemiyle şeytanlaştırılıyor. Sadece iktidarını sürdürmeye odaklanmış bir klik, arkasındaki toplumsal destek azaldıkça saldırganlaşıyor.

Sosyal ağlarda retweet ettiğiniz tek bir mesaj bile "terörle mücadele" polislerinin sabaha karşı evinizi basmasına ve sizi gözaltına almasına sebep olabiliyor. İktidarı rahatsız eden gazeteciler fiziki saldırıya uğruyor, davalarla yıldırılmak isteniyor, hapsediliyor. En ufak bir toplumsal itiraz derhal şiddet ile bastırılıyor. "Terör örgütüne üye olmamakla birlikte terör propagandası yapmak" iddiasıyla hayatlar karartılıyor.

Bu durum demokrasiden yana olan gazeteciler ve gazeteci örgütleri ile aslında tüm eleştirel aktörleri otokontrolde sevk ediyor. Ülkenin en az yarısı olan koca bir muhalefet, bu baskı ve şiddetten korunabilmek için, Erdoğan'ın çizdiği sınırlar içinde hareket ediyor. Çünkü mahkemeler bağımsız değil ve devletin polisi Erdoğan rejiminin polisi olmuş durumda.

Anayasa, kanunlar, Anayasa Mahkemesi kararları, hatta Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları bile askıda.

Peki, buradan nasıl çıkacağız?

Nefret nefreti üretir. Erdoğan gerilim, kutuplaşma ve çatışmadan besleniyorsa biz müzakere ve uzlaşıda ısrar etmeliyiz. Tercihlerimizi birbirimize dayatmak yerine yeni bir toplumsal mutabakat üretmeliyiz. Demokrasi kültürünü yayabilmek için sabırla temel hak ve özgürlükleri gündeme getirmeliyiz.

Gazetecilik kamusal görevini ancak demokrasinin olduğu yerde yerine getirebilir. Dolayısıyla özgür bir medya ortamı için demokrasi mücadelesi de vermeliyiz. Çünkü Türkiye, üzerine giydirilmek istenen diktatörlük gömleğine sığmaz. Türkiye Erdoğan'dan büyüktür. Türkiye halkı zorbalığı, despotluğu eninde sonunda yenecektir. ■

TÜRKİYE'DE KÜRT GAZETECİ OLMAK

Etnik, inanç, mezhep, cinsiyet, tür, sınıf ayrımcılığına uğrayanların eksiklikleriyle birlikte sesi olmayı sürdüren Kürt basın emekçilerinin direnişinden feyz alınmalı ve herkes dayanışmayı tarihsel bir görev olarak görmelidir.

AZAD KESKİN *

Van'ın Çatak ilçesine bağlı Çığılca Köyü Yoğurtlu mezrasında operasyona çıkan askerlerce 11 Eylül 2020'de gözaltına alınan Osman Şiba ve Servet Turgut'tan iki gün haber alınamadı. Yakınları Mezopotamya Ajansı (MA) dahil yerel ve ulusal basına konuya dair bilgi verdi. Türkiye'nin siyasal iklimi, insan hakları ihlalleri, işkence, kötü muamele, ifade özgürlüğü üzerindeki ağır baskılardan kaynaklı konuyla MA dışında ilgilenen gazeteci ve basın kurumu olmadı. Zira bu konuya dair en ufak bir haberin ağır sonuçları olacağı herkesin malumuydu.

Konuyu büyük bir titizlikle takibe alan MA muhabirleri, kısa bir süre sonra Şiba ve Turgut'un özel bir hastanenin yoğun bakım ünitesinde olduğu bilgisine ulaştı. Ağır işkence gören köylülerin, askeri helikopterden atıldıklarına yer veren doktorların tuttuğu rapora ulaşıldı. Yoğun bakımda olan Şiba ve Turgut'un gördüğü işkence daha sonra fotoğraflarla kanıtlandı. Turgut, gördüğü işkence sonucu 30 Eylül'de tedavi gördüğü hastanede yaşamını yitirdi. Şiba'nın ise işkenceden kaynaklı yaşadığı hafıza kaybı hâlâ sürüyor. MA muhabirleri, görgü tanıkları, köylülerin ve akrabaların anlatımları ile hastane kayıtlarından ulaştığı ağır işkence izlerinin tüm ayrıntılarını sansürsüz bir şekilde kamuoyuna ulaştırdı. İşkence duyuldukça haberi yapan gazeteciler için tehlike çanları da çalmaya başlamıştı.

POLİSLER GAZETECİLERİ HEDEF ALDI

Önce Van İl Emniyeti'ne bağlı polisler, kamuya açık bir açıklama esnasında MA kamerasını ve muhabirlerini hedef alan sözler sarf etti. Ardından iktidar partisi AKP'nin bakanları ve milletvekilleri ardı ardına haberi kamuoyunun gündemine taşıyan MA'yı ve muhabirlerini hedef alan açıklamalar yaptı. İş artık siyasallaşmıştı ve "yargıya" talimat içerikli beyanlar verildi. Netice itibarıyla 6 Ekim 2020 sabahı MA Van Büro Şefi Adnan Bilen, muhabir Cemil Uğur, Jinnews muhabiri Şehriban Abi, MA eski çalışanı Nazan Sala'nın evi ile ajansın bürosu Özel Hareket Polislerince basılıp, tüm haber materyallerine el konuldu. 9 Ekim'de de 4 gazeteci çıkarıldıkları mahkemece tutuklandı.

SUÇLAMA "HABER YAPMAK"

Van Cumhuriyet Başsavcısı, "Silahlı terör örgütüne üye olma" suçundan başlattığı soruşturmaya MA muhabiri Zeynep Durgut'u da dahil ederek gazetecileri "Devlet aleyhine haber yapmak, devletin terörle mücadelesini zafiyete uğratmak ve toplumsal olayları haberleştirmek"le suçladı. Bu suçlamada bulunan savcı aynı zamanda Şiba ve Turgut'un gördüğü işkenceyi ve iddiaları araştırmakla görevli olan savcıydı.

"NEDEN MAGAZİN HABERİ YAPMIYORSUNUZ?"

Savcı, iddianameyi; tape kayıtları, fiziki takip, arama ve el konulan eşyalar, açık kaynak araştırması, dijital medya incelemesi, kolluk fezlekesi, nüfus ve adli sicil kayıtlarından "elde ettiklerine" dayandırdı. 14 sayfadana oluşan iddianamedeki, "devlet aleyhine provakatif içerikli yayınlar, (...) devletin ve kurumlarının aleyhine haberler yapıldığı, normal şekilde spor, magazinsel veya doğa olayları vs. basın komitesinin perspektifi doğrultusunda olmadığından haberleştirilmediğinin tespit edildiği" belirlemeleri dünyada bir ilki hak eder cinstendi.

GAZETECİLER 6 AY TUTUKLU KALDI

İddianamede, gazetecilerin engelli bir tutuklunun durumunu haberleştirdikleri, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde televizyonda canlı yayına katıldıkları, haber kaynakları ve arkadaşlarıyla görüştüğü ve el konulan materyaller arasında not defteri bulunması da suç delilleri arasında sayıldı. Savcının bir diğer "kanıtı" ise gazetecilerin Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi tarafından verilmiş basın kartlarına sahip olmamasıydı.

Tüm bu itham ve polis fezlekesine ait veriler, Van 5'inci Ağır Ceza Mahkemesi tarafından maalesef ciddiye alınıp dava konusu yapıldı. 6 ay tutuklu kalan 4 gazeteci 2 Nisan'da ilk kez çıkarıldıkları mahkemece tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldı.

90'LI YILLARDA 80 KÜRT GAZETECİ ÖLDÜRÜLDÜ

Yukarıda özetlediğimiz bu toplu yargılama örneği Kürt basınının ve çalışanlarının yıllar içinde karşılaştıkları baskı,

FOTOĞRAF: PIXABAY.COM

şiddet, trajedi ve direnme haliyle devde kulak sayılır. Dolayısıyla Kürt basınının tarihsel seyrine girmek bu yazının kapsamını aşan bir durum. Zira özetlediğimiz davanın yüzlerce binlerce örneği bulunmaktadır. Sadece 90'lı yıllarda 80 çalışanı ensesinde tek kurşunla öldürülmüş, 52 gazete çıkarmış, yüzlerce çalışanı binlerce yıl hapisle yargılanmış, tutuklu kalmış, yüzlercesi mülteci konumuna düşmüş ve hesaplanmayacak meblağda para cezaları almış bir gelenekten bahsediyoruz.

"BU ATEŞ SİZİ DE YAKAR"

Baskı, ötekileştirme, yok sayma, dışlama sadece gücü ve iktidarı elinde bulunduran devlet aygıtlarından gelmedi. Aynı zamanda devlet dışı oluşumlar, siyasal yapı, sivil toplum, emek ve meslek örgütlerinden de misliyle ayrımcılık gördü. 1994'te Özgür Ülke bombalandığında devlet ajansı AA dahil olmak üzere neredeyse tüm basın az ve dolaylı da olsa karşı bir tutum sergilemişti. Ancak 2011 yılında bu hükümet tarafından yapılan "KCK Basın" operasyonunda bizi en çok vuran, yaralayan bizzat iktidar etrafında odaklanan veya onlarla ortaklık kuran (hakikat için bu organların tamamının İslamcı geçindiklerini ve mağduriyet üzerine yükseldiklerini vurgulamak gerekiyor) basın yayın organlarının benzer içerikli "terör press" manşetini atanların bir kısmı, ne hazindir ki bugün bizlerin aradığı adaleti arar duruma düştü. Bir gecede bir savcının iddialarına dayanarak hakkımızda hüküm verenler, bize tek bir söz hakkı dahi tanımadılar. Özgür Ülke'nin bombalandığı günün ertesi attığı "Bu ateş sizi de yakar" manşetindeki adalet vurgusuna yıllar sonra devletçi Türk-İslamcı medyanın ve çalışanlarının ihtiyaç duyması trajik bir gerçekliktir. Bu haksızlığa, hukuk-

suzluğa, adaletsizliğe çanak tutmaktan, desteklemekten ötürü hali hazırda bir özeleştiride yapılmış değil.

2016'ya geldiğinde ne olduğu hâlâ açığa çıkmamış başarısız askeri kalkışmanın en büyük baskısını da Kürt basını yaşadı. Onlarca gazete, radyo, TV, haber ajansı, dergi, yayınevinin kapısına kilit vuruldu, mülklerine el konuldu. Onlarca arkadaşımız mülteci konumuna düştü.

DAYANIŞMA TARİHSEL BİR GÖREV

Yine gazeteci emek ve meslek örgütlerinden de ya çok sınırlı ve 'ama'lı destekler gördük ya da devletin bakış açısıyla değerlendirmelere tabi tutulduk. Örneğin, basın ve ifade özgürlüğü, tutuklu gazeteciler ve sansür karşıtı tutumlarda, Kürt basını kenardan, kıyıda görmekten öteye gidemiyorlar. Hatta uluslararası basın örgütlerine bizlerin gazeteci olmadığımızı söylediler. Bugün hali hazırda, onlarca basın çalışanı tutuklu olan, hemen hepsi hakkında açılmış dava ve para cezaları olan Kürt basın çalışanlarını bu anlattığımız hikayeye hapsedemeyiz. Kuşkusuz bu orantısız saldırılar karşısında muazzam bir direnme geleneği yaratıldı. Her şey rağmen bu geleneğin kendi kökleri üzerinde varlığını sürdürüyor olması anlamlı, kıymetli ve değerlidir. Etnik, inanç, mezhep, cinsiyet, tür, sınıf ayrımcılığına uğrayanların eksiklikleriyle birlikte sesi olmayı sürdüren Kürt basın emekçilerinin direnişinden feyz alınmalı ve herkes dayanışmayı tarihsel bir görev olarak görmelidir. ■

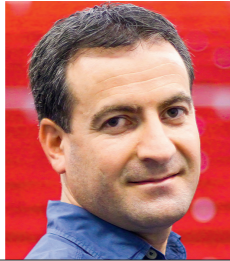
* Gazeteci Türkiye'de yaşadığı ve mesleğine devam ettiği için mahlas isim kullanmıştır.

GAZETECİ ABDURRAHMAN GÖK:

“KEŞKE BU FOTOĞRAFI HİÇ ÇEKMESEYDİM”

22 yaşındaki Kemal Kurkut’un öldürülme anının fotoğrafını çekerek büyük bir yalan ve algı operasyonunu boşa çıkaran Gazeteci Abdurrahman Gök, “Keşke bu olay yaşanmasaydı ve bu fotoğrafı hiç çekmeseydim.” diyor. Gök, “O fotoğrafları neden çektin?” diye yargılanıyor.

ŞEMSİ AÇIKGÖZ

Kemal Kurkut, henüz 22 yaşındayken öldürülen bir genç. Babasını 5 yaşında kaybeder Kemal. Annesi, farklı zamanlarda tam 13 ahır temizleyerek, kendine ve 4 çocuğuna barınacakları yuva (!) yapar. Böyle bir ortamda büyümesine rağmen, nazik ve estetik karakterinin yönlendirmesiyle, İnönü Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'ne girer Kemal. Belki de çok sevdiği Ahmet Kaya gibi müzisyen olmakta hayali.

Teyzesi onu anlatırken, "Agresif bir çocuk değildi" diyor. Bir an duraksıyor. "Ama" diyor, "Newroz günü polis üstünü çıkarttırmak isteyince, sınırlanmış olabilir. Kırk kere 'bana su getir' desen, bir kez olsun 'ya teyze ben kaç kere su getirdim, artık yeter' demezdi. Morali bozuk olduğunda köşeye çekilir, sesini çıkarmazdı. Kimseye bir zararı olmadığı için çok sevilen bir çocuktü." (İrfan Aktan, Gazete Duvar)

İşte bu hayatının baharındaki genç adam, 21 Mart 2017'de Nevroz kutlamasına katılmak üzere Malatya'dan geldiği Diyarbakır'da polisler tarafından herkesin gözleri önünde yarı çıplak bir şekilde vurularak öldürüldü.

Kurkut öldürüldükten hemen sonra Diyarbakır Valili-

ği, alelacele ve bir şeyleri gizlemenin telaşıyla 'bir intihar bombacısının öldürüldüğü' açıklaması yapar. Ana akım medya da, Valiliğin açıklamasını hiç sorgulamadan yayınlayınca bütün Türkiye Kemal'in bir intihar bombacısı olduğuna inanır. Ta ki, gazeteci Abdurrahman Gök'ün öldürülme anlarını saniye saniye çektiği o fotoğrafları yayınlanıncaya kadar. Davanın seyrini değiştiren bu tarihi fotoğraflar aynı zamanda gazeteci Gök'ün polis tarafından evinin basılmasına ve hâlâ devam eden davaların açılması-na sebep olur.

Mezopotamya Ajansı Editörü gazeteci Abdurrahman Gök'ün, çektiği o fotoğraflarla ilgili davası devam ediyor ve önümüzdeki ay ikinci duruşması yapılacak. Gazeteci Gök ile Kemal Kurkut'un öldürülmesi, çektiği fotoğrafları ve sonrasında yaşananları konuştuk.

Diyarbakır'da bir Nevroz günününun sabahı ve sen kutlamanın yapılacağı meydana programı bekliyorsun. Bir anda silah sesleriyle irkiliyorsun ve ortalık karışıyor. Orada tam olarak ne yaşandı?

Kemal Kurkut, 22 yaşında bir polis kursunuyla hayatını kaybetti. Bu fotoğrafları çeken gazeteci Abdurrahman Gök ise, fotoğrafları çektiği için yargılanıyor.

Editör olarak çalıştığım Dihaber'de (Ki Kanun Hükmünde Kararname ile kapatılan haber ajansı) Diyarbakır Nevrozunu takip etmek için görevlendirilmişim. Sabah 07.00 sularında protokol girişi denilen Evrim Alataş Caddesi üzerindeki giriş noktasına geldim. Burada çok sayıda zırhlı polis aracı, her birimden polisler, gazeteciler, Nevroz Tertip Komitesi üyeleri bekliyordu. Nevroz alanına giriş yapabilmek için aramaların bitmesini bekliyorduk. Saat 08.04'te bir silah sesiyle arkamı döndüğümde birkaç polisin arasında, göğsüne bir bıçak doğrultmuş, yarı çıplak vaziyette bir genci gördüm.

Elinde gördüğümüz bıçağı kendine mi doğrultmuştu yani?

Evet, aynen öyle. Elbiselerinin çıkarılmasına tepki olarak sanırım.

Sonra?

Şöyle bir manzara var önümde; silahlarını gence doğrultmuş havaya ateş açma pozisyonunda bekleyen onlarca polis ve aralarında bir genç. Hemen fotoğraf makinesine davrandım ve fotoğraf çekmeye başladım. İlk fotoğraf karesini çektikten sonra, Kemal polislerin arasından sıyrılarak koşmaya başladı. Tam bu esnada üst üste silah sesleri de gelmeye başladı. Bu anlarda ben de istemsiz bir şekilde Kemal'e doğru koşuyorum ve art arda deklanşöre basıyordum. Kemal yere yığılıp, başında bekleyen polisler nabzımı kontrol edene kadar olayın şokuyla 28 fotoğraf karesi çekmişim. Uzun namlulu silahı olan bir polisin beni engelleyip itmesiyle kendime geldim. Ne çektiğimi kontrol etmek için makinemi açtığım zaman Kemal'in kanlar içinde, gözleri açık, yarasını tutmuş vaziyetteki son fotoğrafını gördüm. Polisin fotoğraflara el koyabileceğini düşünerek, hafıza kartını yuvasından çıkardım, tam o anda polisler etrafımı sardı. Fotoğraf makineme el koymak istediler. İzin vermeyince çektiğim fotoğrafları talep ettiler. Ben de henüz kartı makineye takmadan olayın geliştiğini, refleksle boş deklanşöre

bastığımı söyledim. Foto-film ekibinden uzman polisler çantamı aradı, buldukları hafıza kartlarının tamamına format çekip var olan bütün fotoğrafların silinmesinden emin olduktan sonra kartlarımı ve çantamı bana teslim etti. Ancak Kemal Kurkut'un fotoğraflarının bulunduğu hafıza kartını bulamadılar. Ve belli ki kendilerince herhangi bir fotoğrafın çekilmediğinden emin olmanın rahatlığıyla kamuoyuna "canlı bomba" açıklamasını servis ettiler.

Nasıl bulamadılar o hafıza kartını? Nereye saklamıştın?

Önce alelacele pantolonumun arka cebine koydum. Sonrasında da çorabımın içine sakladım. Ta büroya gidene kadar da çıkarmadım. Büroda fotoğrafları bilgisayara yükledim. Valiliğin açıklaması, kendi gözlemlerim ve çektiğim fotoğrafların hikâyesini yazmak için bilgisayarın başına oturdum. Kemal'in 28 kareye sığan yaklaşık 50 saniyelik son anlarını defalarca izlemek zorunda kaldım. Fotoğrafa yansıyan her bir detayı dikkatlice izledim ve "İşte Diyarbakır'da gencin kare kare vurulma anı!" başlığıyla seçtiğimiz 8 fotoğrafı haberle birlikte yayınladık.

Haberini yayınlayınca nasıl bir etkisi oldu?

Fotoğrafları, o zaman henüz KHK ile kapatılmamış olan Dihaber'de yayımlayınca valiliğin "canlı bomba" açıklamasına karşı ciddi bir tepki oluştu ve dört gün sonra iki polis hakkında soruşturma açıldı. Vali resmi bir açıklamayla "yanıltıldığını" ifade etmedi ama bir törende bir gazetecinin sorusu üzerine, 'kendisine verilen bilgiler ile fotoğrafların örtüşmediğini ve bu nedenle üzgün olduğunu' ifade etmekle yetindi.

25 Mart 2017'de Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şubesi'nde görevli Y.Ş. ve Çevik Kuvvet Müdürlüğü'nde görevliyken geçici olarak TEM Şubesi'nde görevli O.M. gözetilmesine alındı. Savcılığın gözetilme açıklamasını Diyarbakır Valiliği'nin "görevden uzaklaştırma" kararı takip etti.

Sanırım polislerin önce meslekten men edilmeleri talep

ediliyor ama sonra...

Evet, başta öyle oldu. Fotoğraflar yayınlandıktan sonra İçişleri Bakanlığı müfettişleri Diyarbakır'a geldi. Müfettişler 1 Nisan 2017 itibarıyla, Diyarbakır'da Y.Ş. ve O.M. dâhil beş polisin ifadesine başvurdu ve incelemeler yaptı. Müfettişlerin tuttuğu raporlarda bu polislerin emre itaatsizlikten dolayı meslekten men edilmeleri kanaati yer alıyor. Ayrıca Diyarbakır İl Polis Disiplin Kurulu'nun raporuna göre, Kemal Kurkut'a isabet eden iki mermiden biri vurucu, damarı parçalayan kurşun. Diğeri ise işaret parmağı ve orta parmağı arasında yırtık oluşturan mermi çekirdeği. Balistik incelemeye göre bu ikinci kurşun polis memuru O.M.'nin silahından çıkmış. Yapılan soruşturmada, bu polisle ilgili 'kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildi' ve O.M. hiç yargılanmadı.

Diğer polis meslekten ihraç edildi mi peki?

Hayır, aksine. Müfettişlerin ve Diyarbakır Emniyeti İl Disiplin Kurulu'nun "meslekten men kanaatine" rağmen Y.Ş. üç ay sonra, daha iddianame mahkemeye sunulmadan görevine iade edildi. Y.Ş. görevli polis memuru olarak yargılandı. Başka bir skandal ise, yine müfettiş raporlarına göre, olay yerindeki tüm polisler, sanık polisler dâhil, Swap izi alınacağını bildikleri halde ellerini yıkamış. (Swap analizi: Ateşli silahlar kullanımı sonrasında ellere sıçrayan kan ve barut analiz raporu)

Sizin olaya dâhil edilmeniz nasıl oldu?

Diyarbakır Başsavcısı olaydan yaklaşık on gün sonra, Kurkut ailesinin avukatı aracılığıyla, tanık olarak dinlenmem ve çektiğim fotoğrafları kendilerine teslim etmem için bir çağrıda bulundu. Başsavcı ile görüştüm, tanıklığımı anlattım ve çektiğim fotoğrafları kendisine teslim ettim. Daha sonra iki polis hakkında açılan soruşturmayı "olası kastla adam öldürmek" suçundan hazırlanan iddianame takip etti ve 2 Ekim 2017'de kabul edildi. Fakat polis memuru O.M. hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar verildi. Polis memuru Y.Ş. Diyarbakır 7. Ağır Ceza Mahkemesi'nde 14 Aralık 2017'de ilk duruşmada hâkim karşısına çıkarıldı.

"ULUSAL KRİMİNAL BÜRO KENDİNİ YALANLADI"

Bu aşamada iki kurum rapor hazırladı bildiğim kadarıyla fakat bu raporlar birbiriyle çelişiyor.

Aynen öyle. İki kurum rapor hazırladı. 20 Aralık 2018'deki duruşmada, Adli Tıp Kurumu'nun (ATK) 'Kemal Kurkut'un yerden seken kurşunla hayatını kaybetmesi nedeniyle balistik incelemenin mümkün olmadığı' yönündeki raporu dosyaya eklendi. Kurkut'un avukatları bu rapora itiraz ederek bağımsız kurumlardan tekrar rapor alınmasını talep edince, mahkeme Ulusal Kriminal Büro'dan (UKB) rapor istedi. Çektiğim fotoğraflar ve daha sonra dosyaya giren TOMA ve zırhlı araçların kameralarına takılan görüntüler üzerinden polisin duruş pozisyonunu inceleyen UKB bir rapor hazırladı.

28 Şubat 2019'daki duruşmada dava dosyasına eklenen bu raporda, ATK raporunun aksine, hiçbir şüpheye yer kalmayacak şekilde Kurkut'un sanık polis tarafından doğrudan hedef gözetilerek vurulduğu bilgisi vardı. Mahkeme UKB'den ikinci bir rapor istedi. UKB bu kez 30 Mayıs 2019

tarihli duruşmada sunduğu yeni raporda, Kemal Kurkut'un yerden seken kurşunla hayatını kaybettiğini ileri sürerek önceki raporunu yalanladı. Ama ilgili polisin yine Y.Ş. olduğuna dair bilgiyi değiştirmede. Sonuçta fotoğraflar ve UKB'nin ilk raporuna rağmen sanık polisin suçsuz olduğu ifade edildi ve mahkeme kararıyla beraat etti.

"FOTOĞRAFI ÇEKTIĞİM GECE UYUYAMADIM"

Bu anlattıkların olayın teknik ve bürokratik tarafı. Benim merak ettiğim, fotoğrafı çekme anında ve sonrasında duygusal olarak neler yaşadıkların? Paylaşabilir misin duyularını?

Geçen süre zarfında o fotoğrafların bende bıraktığı etki hiç eksilmedi. O gün, o günün gecesi, ertesi gün ve Kemal'in vurulduğu yerden her geçtiğimde, ismini her gördüğümde, fotoğrafı her karşıma çıktığında o anlar hafızama hücum etti, ediyor.

Nevroz gecesi hiç uyuyamadım mesela. Sabaha kadar yatağымda gözlerim tavana takılı, ismini dahi bilmediğim o gencecik çocuğu düşündüm. Sanki bana bakmıştı, fotoğraf çektiğimi fark etmiş gibiydi... Sabaha kadar o bakışını düşündüm, suratındaki o ifadeyi, yarasını tutuşunu, birkaç saniye durur gibi yapıp yarasını kontrol edişini, renginin soluşunu, yere yığılışını, elindeki suyu takatsiz düşene kadar bırakmayışını...

"KEŞKE BU FOTOĞRAFI ÇEKMESEYDİM"

Ama tarihe çok önemli bir fotoğraf bıraktınız...

Evet, belki öyle oldu ama kendi kendime kaç defa "keşke orada olmasaydım, keşke bu çocuğun öldürülmesine tanıklık etmiş olmasaydım" dediğimi hatırlamıyorum bile. Çünkü beni çok etkilemişti. Ancak teselliyi Kemal Kurkut'un ailesinin sözlerinde buldum. Meğer yoğun yalan haber bombardımanı, neredeyse aileyi bile Kemal'in canlı bomba olabileceği fikrine inandırmak üzereymiş. En yakın komşuları dahi ailenin acısını paylaşmaya, bir başsağlığı dilemeye, bu zor gününde Kemal'in annesinin elini avuçlarına almaya çekiniyormuş. Ama o fotoğraflar yayınlanınca, aile en azından Kemal'in canlı bomba olmadığına sevinmiş! Böylece komşular başsağlığı dilemeye gitmiş mahcup mahcup.

Keşke bu fotoğrafı çekmeseydim dememin en önemli sebebi ise "keşke bu olay hiç yaşanmamış ve Kemal hâlâ hayatta olsaydı" dileğidir.

"KEMAL'İN GÖZLERİNİ GÖRENSON GÖZLER"

Kemal'in annesinin durumu nasıldı? Bir annenin yaşayacağı en büyük acıdır sanırım.

Kemal'in annesi Sican annenin acısı ilk gün nasılsa bugün de aynı. Hâlâ ağrıtlar yakıyor. Davada sanık polisin beraat ettirilmesi acısını daha da derinleştirdi. Sican anneye ilk bulduğumuzda "Kemal'in gözlerini gören son gözler" deyip defalarca gözlerimi öpmüştü. Bir annenin, öldürülen oğlunun son anlarını fotoğraflamış bir gazeteciye minnet duyması kadar ağır bir yük olamaz.

"FOTOĞRAFLARI YAYINLAMAMAK İHANET OLURDU"

Sana da dava açıldı ve hala yargılanıyorsun. Fotoğrafları yayınlamadan önce bunların başına geleceğini tahmin

ettin mi?

"Fotoğrafları yayınlama, başına iş alırsın" diyenler oldu. Çünkü yaşadığım ülke, gerçekleri yazdıkları için enselerinden vurulan gazetecilerin hiç de azımsanmayacak kadar çok olduğu bir ülke. Başına neler gelebileceğini düşündüm, tutuklanabileceğimi, hatta o genç gibi canımdan olabileceğimi bile... Ama o fotoğrafları yayınlamamak o öldürmeye ortak olmak olurdu. Gazeteciliğin evrensel ilkelerine, vicdana, hakikate ihanet olurdu...

BİTMEYEN SORUŞTURMA VE DAVALAR!

Polis artık seni sıkı takibe almıştır!

Maalesef öyle oldu. Kemal'in vurulma ânına ilişkin çektiğim 28 fotoğraf karesinden 28 gün sonra hakımda ilk soruşturma başlatıldı. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'nın bir ihbar olduğu gerekçesiyle başlatıldığı soruşturma üzerine Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü'ne ifadem alınması için talimat gönderildi ve evim basıldı. Aramada, kullanmadığım bozuk bir cep telefonuna ve bazı kitaplarıma el konuldu. İfademi verdim ve kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildi. Bu ihbarın içeriğine dair hâlâ hiçbir bilğim yok.

Birkaç ay sonra başka bir soruşturma açıldı. Birleşmiş Milletler'in Cizre bodrumları üzerine yayınladığı rapora dair bir haberi Twitter'da paylaşmıştım ve bu paylaşım yapılan bir yorum üzerine, yorum yapan kişi yerine bana soruşturma açıldı. İnanılır gibi değil, ama gerçek. Bu soruşturmada da kovuşturmaya yer olmadığına karar verildi.

Bir süre sonra da başka bir soruşturma için yine ifadeye çağırıldım. Bu sefer ta 2012-2014 yılları arasında telefonların dinlenmiş ve bunun üzerine soruşturma açıldığı söylendi. Gazetecilerle haber paylaşım larım, telefon görüşmelerim ve yaptığım haberlere dair sorular soruldu. Bu soruşturma da takipsizlikle sonuçlandı.

9 Ekim 2018'de tekrar evim basıldı ve yeni bir soruşturma neticesinde hakkımda gözaltı kararı olduğu söylendi. Üç gün gözaltında kaldıktan sonra, savcının talimatıyla ifadem alındı ve serbest bırakıldım. O soruşturma, tam da Kemal Kurkut'u öldürmek suçundan yargılanan polis Y.Ş'nin beraat ettirildiği günlerde iddianameye dönüştürüldü ve bu iddianame Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından kabul edildi. 7 yıldan 20 yıla kadar hapis cezasına çarptırılmam isteniyor. İlk duruşmam görüldükten sonra dava 3 Haziran 2021 tarihine ertelendi.

Gazeteciliğin gereğini yerine getirdim. Bu fotoğrafların ortaya çıkması, failerin hikâyeyi istedikleri gibi yazmalarının önüne geçti. Daha önce öldürülen pek çok insanın hikâyesi, elde böyle fotoğraflar olmadığı için failer tarafından yazıldı. Kemal Kurkut davasında fotoğrafların varlığı bunu engelledi ancak cezasızlık politikası neticesinde fotoğraflarla belgelenmiş bu infazın aklanmasına tüm dünya tanıklık etti. ■

Abdurrahman Gök kimdir?

1980'de Batman'da doğan Abdurrahman Gök, lise eğitimini Batman'da tamamladı. Daha sonra 5 yıl Arapça eğitiminin ardından Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü'nü okudu. 2004 yılından itibaren Dicle Haber Ajansı'nda (İŞİD'in Şengal'e saldırısı sırasında Êzidilerin katliamla karşı karşıya kaldıkları Fermani ve Şengal Dağı'ndan Rojava'ya yürüyüşlerini takip etti. Eylül 2014'te İŞİD'in Kobanê'ye saldırdığı dönemde buradaki savaşı takip etti.

Türkiye'nin ilk Kırmancı-Zazaca televizyonu olan Jiyan TV'de Genel Yayın Yönetmenliği yaptı. Onlarca televizyon, ajans, gazete, radyo ve yayın kuruluşunun Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile kapatılması sonrası yeni kurulan Dihaber Ajansı'nda editör olarak çalıştı. Dihaber'in de KHK ile kapatılmasının ardından kurulan Mezopotamya Ajansı'nda yaklaşık bir buçuk sene haber müdürü olarak görev aldı ve hâlâ Mezopotamya Ajansı'nda editör olarak gazetecilik faaliyetlerini sürdürüyor.

Belgesel, haber ve fotoğraflarıyla; Yılmaz Güney Kültür ve Sanat Festivali, Musa Anter ve Basın Şehitleri Gazetecilik Ödülleri, Metin Göktepe Gazetecilik Ödülleri, Güneydoğu Gazeteciler Cemiyeti tarafından farklı dönemlerde ödüllere layık görüldü.

Fevzi Yazıcı, 10 yıl boyunca Zaman Gazetesi Sanat departmanındaki arkadaşlarıyla birlikte organize ettiği +IT Tasarım Günleri'nde yüzlerce dünyaca ünlü tasarımcı, illüstratör, fotoğrafçı ve gazeteciyi güzel sanatlar ve iletişim fakültesi öğrencileriyle buluşturdu.

Yazıcı'nın hücrede yaptığı çizimlere 'SND Mükemmellik Ödülü' verildi

5 yıldır Silivri Cezaevi'nde tutulan gazete tasarımının duayeni, gazeteci Fevzi Yazıcı, Society for News Design tarafından düzenlenen yarışmada çifte tasarım ödülü kazandı. Yazıcı, 'En İyi Baskı Haber Tasarımı' yarışmasında mükemmellik ödülüyle onurlandırıldı.

JOURNALIST POST

Tutuklu gazeteci Fevzi Yazıcı, Society for News Design (SND) tarafından düzenlenen ve tasarım dünyasının 'Oscar'ı olarak kabul edilen yarışmada çifte mükemmellik ödülü kazandı. 42. kez düzenlenen 'En İyi Basılı Haber Tasarımı' yarışmasında Yazıcı'nın Silivri'deki hapisane hücrelerinde yaptığı çizimler ödüllendirildi. Yazıcı'nın çizimleri Mayıs 2020 tarihinde Washington Post'ta yayımlanan "Art of Darkness" başlıklı üç sayfalık geniş haberde yer almıştı.

Zaman gazetesinin tasarım direktörlüğünü yapan Fevzi Yazıcı, Türkiye'deki ifade özgürlüğüne yönelik baskıların bir parçası olarak 2016 yılında hapse atılmıştı. 2015 yılında SND'nin tasarım jürisinde yer alan Yazıcı, dünya çapında tutuklu bulunan yüzlerce gazeteciden biri.

Washington Post gazetesinin tasarım direktörü Greg Manifold tarafından ödüle aday gösterilen ve jüri tarafından ödüllendirilen Fevzi Yazıcı, "Arrest Socrates" diye adlandırdığı çiziminde düşüncelerin hapse atılmayacağını dile getiriyor. Görselin teması, "Düşünceleri hapsedmeye kalkarsanız, fikirler ışıktan prizmaya döner ve parlamaya başlar" şeklinde özetlenebilir.

Fevzi Yazıcı'nın hapisanede yaptığı çizimlerinden oluşan sergi, New York'taki St. John's Üniversitesi bünyesinde bulunan Yeh Art Gallery'de 2020 yılının Ocak ayında sergilenmişti.

"Dark White" (Karanlık Beyaz) isimli sergide, 27 Temmuz 2016'dan bu yana demir parmaklıklar ardında tutulan Yazıcı'nın hücrede yaptığı 40'a yakın çizimine yer verildi. ■

Yazıcı'nın çizimleri Mayıs 2020 tarihinde Washington Post'ta yayımlanan "Art of Darkness" başlıklı üç sayfalık geniş haberde yer almıştı.

Greg Manifold, "kendi sergisine katılmayan Fevzi Yazıcı'nın sergisi ile bizzat ilgilenmişti."

The Washington Post Görsel Yönetmeni Greg Manifold:

Kendi sergisine katılmayan sanatçı!

The Washington Post Görsel Yönetmeni Greg Manifold sosyal medya üzerinden Fevzi Yazıcı'ya verilen ödül için duygularını paylaştı. Manifold, "Karanlığın sanatı" adlı makalesinde Yazıcı'nın hapsedilmesinin sanatını nasıl etkilediğini anlatmıştı. Yazıcı'nın kendi sergisinin açılış törenine katılmadığını belirten Manifold, eserlerinin önünde başka sanatçıların fotoğraf çektiğini ancak kendisinin 8,000 kilometre uzakta, Türkiye'de bir hapisane hücrede olduğunu yazmıştı.

Manifold paylaşımını şöyle devam ettirdi, "Yazıcı'nın hapisanede yayın yaptığı çalışmalarla onurlandırılması çok üzücü. Yazıcı 1230 gündür (1 Ma-

yıs 2021 itibarıyla) hücre hapsinde. Bu haksız hapis cezası hakkında bilgisi olmayanlar onun hikâyesini okumalı." Manifold, ayrıca bu mutlu haberi Fevzi Yazıcı'nın eşi ile paylaştığını belirterek, "Eşi, cezaevindeki görüşmeleri sırasında Fevzi'ye bu güzel haberi paylaşmayı umuyor. Bugün iki erkek çocuğu da dâhil olmak üzere onun ailesini düşünüyorum..." diye yazdı.

Gannett şirketinin Başkan Yardımcılarından ve aynı zamanda SND'nin de yönetiminde olan Steve Dorsey de Ahmet Altan'ın cezaevinden çıkmasının güzel bir haber olduğunu Fevzi Yazıcı için de duaların sürdüğünü yazdı.

Society for News Design

Society for News Design (SND), medyada çalışan özellikli sanat ve tasarım alanındaki profesyonellerin oluşturduğu uluslararası bir organizasyondur.

1979 yılında ABD'de kurulan ve kâr amacı gütmeyen derneğin 50 ülkeden 2600 kadar üyesi bulunuyor. Her yıl Syracuse Üniversitesi (New York) ile birlikte "En İyi Gazete Tasarımı" yarışması düzenleyen SND, yarışmada dereceye giren eserleri her yıl yayımladığı "The Best of Newspaper Design" (En İyi Gazete Tasarımları) adlı kitapta sanatseverlerin göz zevklerine sunuyor.

SND'nin üyelerinden olan Zaman Gazetesi'nin eski görsel yönetmeni Fevzi Yazıcı'nın, gazetesinin sanat departmanındaki ekibiyle düzenlediği +IT Tasarım günleri Türkiye'de iletişim hocaları ve öğrencileri tarafından büyük ilgi görmüştü. Zaman Gazetesi'ni hükümetin kapatmasından önceki son 10 yıl boyunca binlerce öğrencinin katıldığı +IT Tasarım günlerine SND derneği de partner olarak destek veriyordu. Her yıl SND üyelerinden dünyaca ünlü sanatçı, illüstratör, fotoğrafçı ve gazeteci +IT etkinliğine katılıyor.

Ayrıca Zaman Gazetesi, "SND En İyi Gazete Tasarımı" yarışmasında katıldığı her yıl ödül almış ve toplamda 100'ün üzerinde "Mükemmel Gazete" ödülüne layık görülmüştü.

FRED KWINT *

FOTOĞRAF: PIXABAY.COM

Gerçek neydi?

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yakalanan birçok asker şu ifadeyi kullandı: "Wir haben es nicht gewusst", "bilmiyorduk". Gazeteciler olarak, bunu bir daha kimsenin söylemediğinden emin olmak bizim kutsal görevimizdir. Onların bildiğinden emin olmak bizim görevimiz.

Hollanda'da kamu yayıncısı olan televizyonda çalışıyorum. Tam 35 yıldır. Özgür basın için güvenli bir liman. Bir gazeteciye saldırmak, yüzlerce yıldır millet olarak sahip olduğumuz özgürlüğe saldırmak olarak kabul ediliyor. Belki de İkinci Dünya Savaşı'nın karanlık günleri haricinde bu hep böyleydi. Ancak özgür basının giderek daha fazla kuşatma altında olduğunu görüyoruz. Bir yandan da sağcı ve milliyetçi duygulara sahip olanlar "Ana Akım Medya" adı altında özgür medya hakkında şüpheleri artırmaya çalışıyor.

Bu durumla ilgili bir ipucu veriyor. Çünkü diktatörler her zaman özgür basını hedef alır. Soru değil itaat isterler. Soru değil alıntı severler ve gözünü kulağını açık tutanlar için, bu olgu her yerden görülebilir. Türkiye'de gazeteciler çok fazla soru sorduklarında Gülenizm veya terörizmle suçlanıyorlar. Ya da Trump'ın Amerika'sında, bu gazetecilerle alay edilir hatta gizli bir gündeme göre hareket etmekle itham edilirler. Polonya ve Macaristan'da ve en son Myanmar'da bu tür durumlara şahit olduk.

ETİKETLEYİN VE NEFRET EDİN

Ve Hitler iktidarından beri gelenek pek değişmedi. İlk olarak ortak bir düşman bulunmalı. Yahudiler, Rohingya, Kürtler, Batı dünyası, LGBT topluluğu kim olursa olsun. Herhangi bir azınlığa bir etiket yapıştırdıktan sonra artık bu hedef üzere kullanılabilirler. İnsanların nefretini bir yöne odaklayın. Nefretin yönü liderden ve liderin azınlığa, herhangi bir azınlığa, yaptığı zulümden uzak olsun.

Peşimizdeler. Bu yüzden onları önce biz yakalayalım. Kendinizi düşünmenize gerek yok, düşünme işini lidere bırakın ve yalnızca koyun gibi takip edin... milliyetçilik adı altında gelen zehirli özü canlı tutun... Burada, sömürge geçmişimizi ve sözde "Altın Çağ"ımızı yüceltip duran faşist partiler görüyoruz. Bunlar her millette karşımıza çıkıyor. Milliyetçilik ve belirlenmiş ortak bir düşman.

DİKTATÖRLER DE MEDYA SATIN ALIR

İşte itaatkar bir basının gerekli olduğu yer tam da burası. Bu noktada, lideri alkışlayan bir basının mevcut bulunması çok

önemli hale geliyor. İnsanlar kendilerine söylenenlere inanmalı, onları sorgulamamalı. Bu yüzden internet erişimini kısıtlıyorlar ya da TV istasyonları ve gazeteler gibi medya kuruluşları satın alıyorlar ve işbirliği yapmak istemeyenler tutuklanıyor. Halkın asıl düşmanı bunlardır...

Ama öyleler mi? Peki özgür basın (sözde) diktatörler için neden bu kadar tehlikeli? Cevap şu; diktatör genellikle sorgulamadan onları takip eden insanlara ihtiyaç duyar. İnsanların nasıl düşündüklerini kontrol etmek ister. Gazeteciler, yönetim zincirinde önemli bir halkadır. Bir milletin vicdanı olabilirler. İnsanlar Nazi-Almanya'sındaki toplama kampları hakkındaki gerçeği bilselerdi ne olurdu? Uygurların Çin'de "yeniden eğitildiği" yoksa ortadan kaldırıldıkları mı demeliyim?, kamplarla ilgili gerçeği duysalar nasıl olur? Myanmar halkı, ordunun Rohingya'daki azınlığa karşı işlediği zulümleri bilseydi ne olurdu? Ya da darbe girişiminden sonra Türkiye'de yapılan siyasi tutuklamalar bilinseydi? Özgür bir basın, daha önce bahsedilen tüm ülkelerde tarihin gidişatını değiştirecekti. İnsanlar gerçeği görürdü ve buna göre tepki verirdi.

"BUNU BİLMİYORDUK"

Bu nedenle dünya çapında gazeteciler hayatlarını riske atıyor ve sıklıkla hayatını kaybedenler oluyor. Hepimiz Khashoggi'yi hatırlıyoruz, ancak bu liste neredeyse sonsuza uzanıyor. Görev sırasında öldürülen gazetecilerin sayısı 2020'de ikiye katlandı. Ama işimize devam ediyoruz. Tüm dünyada, Brezilya'dan Rusya'ya, kendimizi adadığımız bir şey var: Gerçekler. İnsanımız gerçeği bilmeyi hak ediyor. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yakalanan birçok asker şu ifadeyi kullandı: "Wir haben es nicht

gewusst", "bilmiyorduk". Gazeteciler olarak, bunu bir daha kimsenin söylemediğinden emin olmak bizim kutsal görevimizdir. Onların bildiğinden emin olmak bizim görevimiz.

"GERÇEK" KÖTÜYE KULLANILAN BİR KELİMEDİR

Gazetecilerin de insan olduğu gerçeğinin farkındayım, açgözlülük ya da şöhret gibi yanlış değerlerden etkilenebilirler, ancak genel olarak gazeteciler gerçeğe adanmıştır ve tam desteğimizi hak etmektedir. Böylece insanlar lider makamının karar verdiği şeyin sonuçlarını görebilir, böylece insanlar silahsız sivillere karşı kullanılan vahşeti görebilir, böylece liderler tekrar tekrar sorgulanarak sorumlu tutulabilir. Böylece politikaçılar eylemlerinin sonuçlarıyla yüzleşebilir.

Gerçek, sıklıkla kötüye kullanılan bir kelimedir. Ama ben tüm kalbimle inanıyorum ki, sadece gerçek özgürlük getirebilir. Gerçeğin baskısı diktatörlüğe yol açıyor. ■

Fred Kwint kimdir?

* Fred Kwint. 62 yaşında. Hollanda ulusal televizyonunda araştırmacı olarak çalışıyor. Gelişmekte olan ülkelerdeki sorunlar, sokak çeteleri vb. konularda programlar yapıyor. İnsan haklarına ve basın özgürlüğüne değer veriyor. Twitter: @FredKwint

“MANDELA ÜLKESİ”NDE BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ AKTİVİSTİ OLMAK

Dünya liderlerini takip eden, savaş bölgelerinde bulunan ve yüzlerce uluslararası organizasyonu izleyen bir gazeteciyken, bir sabah kilometrelerce uzağınızda ki ülkenizde birden terörist olmak!

TÜRKMEN TERZİ

Muhabirlik hayatım Hindistan'ın Yeni Delhi şehrinde başladı. 2000'lerin başı. Tabii o dönemler Hindistan deyince akla ilk önce inekler ve maymunlar geliyor. Türk okurlarının, Hindistan'ın Congress veya Bharatiya Janata partilerinin renkli siyasetleri pek ilgisini çekmez. Cihan Haber Ajansı muhabiri olarak Hint alt kıtasında sokaklarda serbest gezen inekleri, parklarda insanları eğlendiren maymunları, en lüks otomobillerin filler, atlar, motosikletler, rikşalar ve develerle aynı yolda seyrettiği mahşeri trafiği Cihan'ın 600'den fazla abonesine geçtiğimiz günlerin ardından kendimizi bir anda Cennet'ten düşme Sri Lanka adasında bulduk.

HZ. ADEM'İN İLK AYAK BASTIĞI YER

Hiz. Adem'in yeryüzüne indiği yer olarak bildiği için "Gözyaşı Adası" olarak da adlandırılan, Arapların deyişleriyle Serendip, gerçekten yeşilin en canlı tonlarıyla ve rengarenk kuşları, tropikal meyveleriyle Hindistan'ın altında sanki saklı bir Cennet. İşte bu güzel adaya indiğim ilk gün, Sri Lanka Hava Kuvvetleri'ne ait bir savaş jetinin bulunduğu bina üzerinden kulakları sağır edencesine çok alçaktan uçtuğunu fark ettim. Üç yıl sürecek olan Sri Lanka günlerimde Sri Lanka ordusunun 1983'ten beri mücadele ettiği Tamil Gerillaları ile

savaşın son ve en kanlı günlerine ailemle şahitlik ettim. Tamil intihar bombacılarının benim de günlük seyahat ettiğim güzergahtaki kalabalık halk otobüslerine hemen her hafta saldırı düzenlemeleri ve onlarca insanı katletmeleri ile iç savaşın bütün stresini yaşadım.

AKLIMDAN ÇIKMAYAN O MANZARA

Savaşın sonlarına yaklaşıldığı 2008 yılında Sri Lanka ordusunun organizesi ile, şiddetli çatışmaların devam ettiği, Tamil Gerillalarının sivil Tamil halkı da önlerinde katarak geri çekildiği son kalelerinden kuzeydeki Puthukkudiyiruppu kasabasına bir grup medya ile gittiğimiz günü hiç unutamıyorum. Savaş uçağı ile bir noktaya kadar uçup, ardından savaş helikopterleri ile devam ettiğimiz yolculukta, son olarak sıcak savaşın an be an devam ettiği noktaya askeri tanklarla girmiştik. Yasak olmasına ve ordu sözcüsünün uyarılarına rağmen 5-6 gazeteci ile Tamil gerillalarının bölgesinde yol alırken kafamı tankın üst kapağından dışarı uzattığımda gördüğüm insansız kalmış köyler, kasabalar hiç aklımdan gitmiyor. Bahçelerinde, arazilerinde kümes hayvanlarının, ineklerin sahipsizce dolaşmaları bana çok dokunmuştu. Uzun yolcuğun ardından ulaştığımız bölgede, askerlerin Tamil gerillalarını ağır top atış-

Türkmen Terzi pek çok dünya lideri ile röportajlar gerçekleştirdi. FOTOĞRAF: TÜRKMEN TERZİ ARSİVİ

larına tuttuğunu yerinde gördük ve gerillalardan kurtarılan çaresiz sivillerin askeri kışlaya getirildiğine şahit olduk.

SAVAŞ BİTTİ SIRADAKİ YOLCULUK GÜNEY AFRIKA'YA

Ve beklenen gün geldi, son demlerinde on binlerce sivilin öldüğü ve kaybolduğu kanlı Sri Lanka iç savaşı, Sri Lanka ordusunun galibiyetiyle Mayıs 2009'da sona erdi. Aynı yılın sonuna doğru, bir çok uluslararası medya kuruluşu gibi bizim de bu küçük adada günlük takip edeceğimiz sıcak gündemler kalmadığı için Cihan abonelerine daha fazla haber geçebileceğimiz Güney Afrika yeni adresimiz olarak belirlendi. Sri Lanka'daki Tamil savaşını 2007 yılının başından 2009 sonuna kadar yaklaşık üç yıl boyunca günlük takip etmem ve adanın güneyindeki bir şehirde Mevlid Kandili kutlamaları sırasındaki bombalı saldırı sonucu 20'den fazla Müslüman'ın hayatını kaybettiği bombalı saldırının anlık görüntülerini Cihan'a hızlı bir şekilde geçmem ile haberin bütün ulusal Türk kanallarında yayınlanmasının ardından ajansın beni ödüllendirmesi, Güney Afrika'da düzenlenen 2010 FIFA Dünya Kupası öncesi Mandela ülkesine gönderilmemde etkili oldu.

ŞİMDİ SIRA DÜNYA KUPASINDA

Türk Milli Futbol Takımı'nın 2010 Dünya Kupası'na katılmaması benim için bir şanssızlık olsa da, kupada Almanya Milli Takımı'nda forma giyen Mesut Özil'in Güney Afrika'ya gelmesi ve Türk taraftarlarının futbola yüksek ilgiyi ile, 2010 Dünya Kupası dönemi gazetecilik adına unutamadığım günler oldu. Mesut Özil'in ailesi de çocuklarını izlemek için yaşadığım şehir Johannesburg'a gelmişlerdi. Türk gazetecilerle, ilk defa Afrika Kıtası'nda düzenlenen Dünya Kupası'nı takip etme şansını yakaladık. Kupa'nın açılış ve final maçlarının oynandığı 90 bin kişilik Soccer City Stadyumu'nun bulunduğu Johannesburg'un siyahların yaşadığı Soweto bölgesinde,

dünyanın her yerinden gelen taraftarların ve futbolcuların çok renkli anlarını, kulakları sağır eden vuvuzelaları, Afrika danslarını haberleştirdik.

ELVEDA MANDELA

2010 Dünya Kupası'nın ardından, Güney Afrika'nın özgürlük mücadelesinin simge ismi ve ırkçı beyaz rejimin sona ermesi ile 1994'te kurulan Demokratik Güney Afrika Cumhuriyeti'nin ilk siyahi devlet başkanı Nelson Mandela'nın son günlerini haberleştirmeye başladık. Bu sıralar Güney Afrika, Çin, Rusya, Hindistan ve Brezilya'nın üye olduğu BRICS (Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin, Güney Afrika) topluluğunun resmen üyesi oldu. Özellikle Çin ve Rus liderlerini ve önemli bakanlardan oluşan delegasyonlarını BRICS'in Mart 2013 Durban zirvesinde takip etmek benim için önemli bir tecrübe idi. 5 Aralık 2013'te ise Nelson Mandela 95 yaşında hayata gözlerini yumdu. Nelson Mandela'nın hayatını Güney Afrika'ya geldiğim Kasım 2009'dan öldüğü güne kadar neredeyse gün be gün takip etmiştim, Johannesburg'taki yabancı medyaçıların bulunduğu binadaki ofisimden. Mandela'nın Soccer City Stadyumu'nda düzenlenen cenaze töreni ise bambaşka bir anıydı. Amerika'nın o dönem başkanı Barack Obama, yaşanan bütün eski ABD başkanları ve yüzden fazla dünya lideri törende idi.

HERKESİN MERAK ETTİĞİ FUTBOLCULAR AFRIKA'DA

2013'ün Ocak 19-Şubat 10 tarihleri arasında düzenlenen Afrika Kulüpler Kupası ise, benim için 2010 Dünya Kupası'ndan daha renkli geçti. Kupa devam ederken, ara transfer döneminde Galatasaray'ın Didier Drogba ile transfer görüşmelerine başlaması, Fenerbahçe'nin Faslı Younes Belhanda'ya talip olması benim için muhabirlikte altından fırsatları ortaya çıkardı. Çünkü Drogba ve Belhanda 2013 Afrika Kulüpler Ku-

pası maçları için Güney Afrika'da idi ve bu futbolcuları neredeyse her gün görüyordum. Medya konferansları ve maç sonrası Mixed Zone'larda röportaj yapma veya soru sorma fırsatı doğuyordu. Bu arada Sarı-lacivertlilerin efsane ismi Nijeryalı Emmanuel Emenike'de kupa için Güney Afrika'da idi. Emre Belezoglu'nun ırkçılık yapmakla suçlandığı Trabzonsporlu Zokoro ise günlük karşılaştığım diğer isimdi. Drogba, Emenike, Zokoro gibi isimlerle yaptığım röportajlar ve çekimler Türk medyasında geniş yer alırken, özellikle Fenerlilerin heyecanla beklediği Belhanda'nın Durban şehrinde kaldığı otel önünde Fenerbahçe forması ile çektiğim resmi, neredeyse tüm ulusal gazeteleri ve spor sayfalarını süsledi ve arkadaşların tabiri ile "sosyal medyayı yıktı".

YAŞLI LİDERLE GECE YARISINA KADAR SOHBET

Güney Afrika'daki Afrika Birliği zirveleri, Kıta'nın en yaşlı lideri Zimbabve Devlet Başkanı Robert Mugabe'nin gece yarısına kadar konuşmaları ise tanık olduğum diğer unutulmaz tarihi anlar olarak hafımıza kaydoldu. Güney Afrikalı ampute atlet Oscar Pistorius'un 2013 Şubat'ında kız arkadaşını "hırsız zannederek" öldürmesi ile başlayan mahkeme duruşmaları daha önce dünyada örneğine pek rastlanmadığı şekilde yerel ve dünya medyasında mahkeme sonlanana kadar yaklaşık iki yıl boyunca canlı yayımlandı. Pistorius'un idari başkent Pretoria'daki görülen mahkeme günleri ise Afrika'nın en güneyindeki bu ülkede takip ettiğimiz heyecanlı gündemlerdendi.

MANDELA VE TÜRK HAYIRSEVER KATIRCIOĞLU

Güney Afrika'nın tarihinde önemli yeri olan bu gelişmeleri takip ederken, Johannesburg'un Midrand bölgesinde Türk yardımsever Ali Katircioğlu, Sahraaltı'nın en büyük Cami külliyesini inşa ediyordu. Külliye projesi başlamadan Nelson Mandela tarafından sürpriz bir şekilde kabul edilerek efsane liderle görüşme şansı elde eden Katircioğlu, Nizamiye ismini verdiği külliyyeye Mandela'nın tavsiyesi ile bir de ücretsiz

klirik eklemiştir ve Güney Afrika medyasında da külliye haberleri geniş yer alıyordu. Güney Afrika'nın sıcak gündemleri yanında, Nizamiye'nin inşaatı ve külliyyeye Türkiye'den gelen vali, bakan gibi ziyaretçileri de haberleştiriyordum. Erdoğan 2011 yılında başbakanlığı döneminde Güney Afrika'ya gelmiş ama önünden geçmesine rağmen Nizamiye'yi ziyaret etmemiştir. Dönemin Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu Nizamiye'yi ziyaret edenler arasında idi. Bu arada bir muhabir olarak Pretoria'daki Türk Büyükelçiliği de resmi programlarda ve işadamlarına yönelik programlar organize ettiğinde bulunduğum yerler arasında idi. Dönemin büyükelçisi Kaan Esener, Türk okullarını ziyaret eder, program ve açılışlara katılırdı. Esener, Nizamiye'yi Kurban Bayramı'nda ve Türk heyetlerin ziyaretleri vesilesi ile birkaç defa ziyaret etmişti.

TÜRKİYE'DE YENİ DÖNEMİN BAŞLANGICI 2013

Bir akşam vakti ayrıldığı Sri Lanka'dan, Türkiye'ye uğramadan bir sabah vakti indiğim Güney Afrika'da yıllar çok hızlı ve hareketli geçmiş, ülkede bulunmamın asıl nedeni olan Nelson Mandela da 2013 sonunda vefat etmişti. Bu aralar ben de diğer bir çok yabancı muhabir gibi bu uzak ülkeden ayrılmayı planlamaya başladım. Türk medyasına daha sık haber gönderileceğim başka önemli bir merkeze gitmeyi planlıyordum. Güney Afrika macerasında sona yaklaştım derken, 17-25 Aralık 2013 yolsuzluk operasyonları ile Türkiye'de yeni bir dönem başladı. Temsil ettiğim Cihan Haber Ajansı ve Zaman grubu gün geçtikçe Erdoğan hükümetinin baskılarına daha fazla maruz kalmaya başladı. Tabi bu dönemde merkezin bizi başka bir yere yönlendirmesi çok mümkün olmadı ve Güney Afrika'da rutin ajans muhabirliğimize devam ettik.

TÜRKİYE'DE TUHAF BİR DARBE

Günlerden 2016'nın 15 Temmuz akşamıydı, Johannesburg'taki kiralık küçük evimde Türk kanepeme uzanmış, cep telefonumdan sosyal medyayı takip ediyordum. Bir anda Tür-

kiye'de darbe oluyor haberlerine gözüm ilişti. Hemen İstanbul'daki dostlarıma yazdım. Bir arkadaşım, "Şu anda Boğaziçi Köprüsü'ne yakınız, düğüne gidiyoruz ama köprü kapatılmış, darbe oluyor" diye yazdı. Darbenin başladığı saatlerden itibaren gece çok geç saatlere kadar gelişmeleri takip ettim. 16 Temmuz sabahı, Güney Afrika'nın en çok izlenen 24 saat haber kanalı ENCA'den bir telefon aldım. Öğle saatinde canlı yayına bekliyorduk. 3-4 saatlik uyku ile kanala gittim ve daha önceki darbelerden farklı gelişen bu tuhaf darbe girişiminin detaylarını anlattım. ENCA'nın ardından birkaç yerel medya daha benimle röportaj yaptı.

BİR GECEDE NASIL TERÖRİST OLUNUR?

20 Temmuz'da ise Güney Afrika'nın resmi kanalı SABC'nin haber radyosu SAFM'nin yapımcısından bir telefon aldım. 21 Temmuz sabahı Hizmet Hareketi'nin diyalog temsilcisini canlı tartışma programı için radyoya getirmemi rica ediyordu yapımcı. Türk Büyükelçi Esener'in ve yerli bir siyasi yorumcunun da programda olacağını söyledi. Sabah'ın erken vaktinde SABC'ye ulaştık. Siyasi yorumcu son anda programa gelmemiştir ve Elçi Esener'in de Ankara'dan canlı bağlanacağı söylendi. Yapımcı iptal olan yerli yorumcu yerine benim canlı yayına katılmamı rica etti. Ben de tamam dedim. Spikerin ilk söz hakkı verdiği Elçi Esener programa başlar başlamaz "Gülen Hareketi bu darbenin arkasındadır" dedi ve Hizmet Hareketi'nin terör grubu olduğunu anlatmaya başladı. Sunucu, diyalog kurumu temsilcisi ve gazeteci Türkmen de stüdyoda deyincede Esener "Ben bu iki suçlu ile aynı platformu paylaşmam, bu kişiler darbeye bulaşan, eli kanlı insanlar, Türkiye'ye geldiklerinde tutuklanacaklar, bu kişileri radyoya aldığınız için sizi de uyarıyorum..." diyerek telefonu kapattı ve programdan ayrılmış oldu. Türk Elçi'nin ülkenin resmi ulusal radyosunun canlı yayınında milyonlar önünde bir gazeteci ve sivil toplum temsilcisini terörist ilan etmesi tepki ile karşılandı. Radyoya canlı bağlanan Güney Afrikalılar ve bazı gazeteci dostlar bizim terörist olmadığımızı, Türk Büyükelçi'nin hizmet vermekle sorumlu olduğu kendi vatandaşına bu şekilde muamele etmesinin kabul edilemez olduğunu ifade ettiler.

CAN DÜNDAR'A DA SALDIRI

Türkiye'nin uzun yıllar Avrupa'daki görevleri ile insan hakları alanında uzmanlaşmış olan diplomatı Esener, Güney Afrika'da bana yaptığı saldırıdan sonra yüksek makamlara gelmiş olacak ki, 2019'da işi büyütüp Can Dündar'a da benzer saldırıyı yapmış. Dündar, kendisine Avrupa'nın göbeğinde yapılan saldırıyı 30 Ocak 2020 tarihli tweetinde şöyle duyurmuştu: "Avrupa Konseyi'nin Türkiye Büyükelçisi Kaan Esener, Kasım'da Konsey'in panelinde-tam da basına yönelik saldırıları konuşurken-söz almış, beni "suçlu" ilan edip gitmişti. Sayın Büyükelçi'yle mahkemede hesaplaşacağız.@RSF_inter'e hukuki desteği ve dayanışması için teşekkür ediyorum."

İşte bu radyo programından sonra doğal olarak medya özgürlüğü aktivisti olduk. Esener'in 2017'de görev süresinin dolması ve merkeze dönmesi ile Güney Afrika'ya atanan Büyükelçi Elif Ülgen Çomoğlu da, Güney Afrika gazetelerinde Türkiye konulu yazdığım yorum yazılarının hemen hepsine aynı gazetede yeni bir yorum yazısı yazarak veya editöre mektup" yazıları ile Güney Afrika medyasında benim terörist olduğumu ifade etti.

TÜRKMEN TERZİ KİMDİR?

Türkmen Terzi 2003-2016 yılları arasında Cihan Haber Ajansı'nın Hindistan, Sri Lanka ve Güney Afrika temsilciliğini yaptı. Johannesburg şehrinde yaşayan Terzi, Cihan'ın kapanmasının ardından serbest gazeteci olarak Güney Afrika'nın yerel gazetelerinde yorum yazılarına devam ediyor ve Avrupa merkezli online Türkçe haber portallarına Afrika gündemini yazıyor.

Mart 2016'da, 2003 yılından beri temsil ettiğim Cihan'ın kapanması ile Türkiye'den çok uzakta, Afrika'nın en güneyindeki bu ülkede serbest gazeteciliğime Türk elçilerinin bütün baskılarına rağmen devam ediyordum. 2015'ten beri ülkeme gidememem Güney Afrika'nın önemli medya gruplarında haber oldu. 2017'de Dünya Gazeteler Birliği Wan-Ifra'nın zirvesinde, Türkiye'deki basın özgürlüğü ihlallerini anlattım. SABC önündeki gazeteci hakları protestosunda, yüzlerce medyacı önünde Türkiye'de basına yapılan baskılardan bahsettim. Güney Afrika'nın prestijli Daily Maverick online haber portalı, 130 yıllık medya grubunun gazetesi Mercury, The Star, Pretoria News gazetelerine yazılar yazarak hapishanelerdeki ve işini kaybetmiş meslektaşlarının yaşadıklarını, Türkiye'deki düşünce, ifade ve basın özgürlüğü sorunlarını kendi çapımda duyurmaya çalıştım.

Tek bir gazetecinin dahi hapiste olmadığı Nelson Mandela'nın özgür ülkesinde, şu günlerde, Yabancı Gazeteciler Derneği yönetim kurulu üyesi olarak ilkeli ve bağımsız bir medya için mücadelemi sürdürüyorum. ■

UKRAYNA'DA HER AY GAZETECİLER DÖVÜLÜR

Demokrasisi oturmamayan her ülkede olduğu gibi Ukrayna da gazeteciler için oldukça zorlu bir ülke. Siyasi kutuplaşma, kovid salgını, manipülasyonla mücadele medyayı daha kırılğan hale getirirse de gerçek gazeteciliğin kazanması için birlikte olmamız şart.

SERGIY TOMILENKO *

Yaklaşık bir yıldır, diğer ülkelerdeki meslektaşlarımız gibi, Ukraynalı gazeteciler ve Ukrayna medyası da koronavirüs salgınının mesleğimize getirdiği tehditler ile ilgili. Ancak Ukraynalı gazetecilerin, salgın başlamadan önce de haklarını, ifade özgürlüklerini ve bağımsızlıklarını koruma konusunda endişelenmek için nedenleri vardı.

GAZETECİLİK TEHLİKELİ BİR MESLEK

Ukrayna'da gazetecilik mesleği insan sağlığı ve yaşamı için tehlikeli bir meslek. Bu iddia, görevlerini profesyonelce yerine getirirken dövülen yüzlerce meslektaşım tarafından doğrulanacaktır. Bu sadece 2013-2014'te Kiev'deki Avromeydan protestosunu takip ederken yapılan toplu dayaklar ya da Donbass'ta gazetecilerin yakalanıp yaralanması gibi özel durumlarda veya küresel olarak beklenmedik olaylarda geçerli değil. Huzurlu Ukrayna'da her ay gazeteciler dövülür.

FİZİKSEL SALDIRILAR SOSYAL MEDYADA LİNÇ

Ukrayna Ulusal Gazeteciler Birliği'nin STK'larla birlikte yürüttüğü "Ukrayna Gazetecilerin Fiziksel Güvenliği Endeksi" çerçevesinde geçen yıl medya çalışanlarına yönelik 77 fiziksel saldırı vakası kaydedtik. 2019'da 75, 2018'de 86 vaka var. Bunlar yalnızca fiziksel saldırılar, sosyal medyadaki tehdit veya tacizler dahil değil. Araştırmacı gazeteci Vadym Komarov, bir yıl önce Ukrayna'nın Cherkasy kentinde öldürüldü! Salgın sırasında, vatandaşların karantina düzenlemelerine uyup uymadığını bildirerek sadece işlerini yapan gazetecilere yönelik saldırılara tanık oluyoruz.

İLK KEZ GAZETECİLERE ÖZEL OTURUM

Gazetecilere karşı işlenen suçlar için emsal teşkil edecek ağır cezalar verilmediğinden, Ukrayna'da kabul edilemez bir düzeyde fiziksel saldırı görme mümkün. Davalar mahkemeye gitmiyor

veya yıllarca sürüyor ya da suçlular ciddi cezalar almıyor. Sonuçta, davanın zaman aşımına uğramasıyla cezadan muaf olunması veya bir miktar para cezası ciddi bir ceza olarak adlandıramaz. Kasım 2019'da, 10 yıldan sonra ilk kez, gazetecilerin fiziksel güvenliğine ilişkin özel meclis oturumları yapıldı. Aslında, yaralı gazetecilerden oluşan bir forumdu. Önceki Parlatonun yıllardır yapmayı reddettiği bu tür duruşmaları yapmak, yeni Ukrayna Parlatosu için gerçek erdemdi. (Ancak, bu eylem gazetecileri ve medyayı desteklemek için Parlatonun tek erdemiydi.) Benzer şekilde, oturumlardan sonra Ukrayna İçişleri Bakanlığı ve Ukrayna Ulusal Polisi gazeteciliğin engellenmesine ilişkin raporlara yaklaşımlarını önemli ölçüde değiştirdi ve şimdi Ceza Kanununun "gazetecilik" maddeleri kapsamındaki yargılamaların kaydı hızla gerçekleşiyor.

ÇARPITMA İLE MÜCADELE GAZETECİLİKLE SAVAŞA DÖNÜŞÜYOR

Basının başka düşmanları ise bilgi çarpıtma, manipülasyon veya yüzeysel gazetecilik. Bilgi çarpıtma, medyanın ve gazetecilerin güvenilirliğini zayıflatıyor ve kamusal hayata zarar veriyor. Ancak otoriter ülkelerde veya Ukrayna gibi olgunlaşmış demokrasilerde hükümetlerin yürütmek zorunda olduğu sahtecilikle mücadele, yetkililer tarafından rahatsız edici gazetecilerle savaşmak için kullanılıyor.

SİYASİ KUTUPLAŞMA MEDYAYA DA YANSIYOR

Bugün Ukrayna'da medya ortamı siyasi olarak kutuplaşmış durumda. Son zamanlarda, sendikam ve bazı medya kuruluşları bir kaç medya STK'ları tarafından saldırıya uğradı. Gazetecileri görüşlerine göre ayırmıyoruz ve herkesi koruyoruz, dayanışma çağrısı yapıyoruz. Avrupa uygulamasına uygun olan da budur. Batı hibeleri alan bazı medya STK'ları, bunun yerine haber merkezlerini "vatansever" ve "Rus yanlısı" olarak adlandırılan "vatansever olmayan" olarak ayırmaya çalışıyor. Bunların arasında Ukraynalı STK "Media Detector" de var. Birçok gerekli ve önemli bilgilendirme projesinin uygulanmasına rağmen, son zamanlarda yayın ofisleri hükümetin (veya politikacıların ve bazı uzmanların) "Rus yanlısı" olarak adlandırıldığı Ukrayna medyası tacizini haklı çıkarırcasına, Ukraynalı gazetecileri "doğru" ("iyi") ve "yanlış" ("kötü") olarak ayırma politikasını aktif bir şekilde uyguluyor. Ayrıca, "Media Detector", Ukrayna Ulusal Gazeteciler Birliği'nin faaliyetleri hakkında sendikamıza yönelik saldırıları teşvik edici, objektif olmayan materyaller yayınlıyor.

GERİLİMDE DAYANIŞMAK ÇOK ZOR

Bu gerçekle böyle yüzleşiyoruz. Hakları için birleşmek ve birlik-

FOTOĞRAF: YUNUS ERDOĞDU

te savaşmak yerine bir gazetecilik topluluğu düşmanlığı kışkırtıyor. Böyle koşullarda dayanışmadan bahsetmek çok zor.

KOVİD MESLĞE DARBE VURDU

COVID-19'un neden olduğu ekonomik kriz Ukrayna medyasına güçlü bir darbe vurdu. Sendikamız tarafından, yazılı basın editörleri arasında yapılan yakın tarihli bir anketin sonuçları da bunu doğruladı. 1-25 Mart tarihleri arasında gerçekleştirilen bu ankete Ukrayna ve Kiev'in 24 bölgesinden 192 gazeteci ve editör katıldı. 2020 yılında, COVID-19 salgınının başlangıcında, Ukrayna Ulusal Gazeteciler Birliği, Uluslararası Gazeteciler Federasyonu'nun desteğiyle benzer bir anket yaptı. Yeni anket, hem Ukraynalı gazetecilerin çalışma haklarını korumaya yönelik bir sonraki adım hem de mevcut durumu değerlendirmemize olanak tanıyor.

MAAŞLAR AZALDI İŞTEN ÇIKARMALAR ARTTI

Katılımcılar, COVID-19 salgınının yazılı basın ve editör ekiplerinin faaliyetleri üzerindeki etkisine ilişkin soruları yanıtladılar. Ayrıca, medyanın devlet düzenlemesini güçlendiren "Medya hakkında" yasa tasarısı ve Ukrayna'da yazılı basının posta yoluyla ulaştırılmasıyla ilgili sorunlara ilişkin görüşlerini de ifade ettiler. Basılı medya editörleri arasında yapılan bu ankete göre: Yayıncıların % 86'sı reklam verenleri kaybetti, % 50'sinin maaşı azaldı, % 40'ı personel azalttı, % 28'i serbest çalışanlarla işbirliğini bıraktı, % 5'i baskıdan internet gazeteciliğine geçti, % 5'i çalışmalarını tamamen durdurdu. Salgına ek olarak, yerel postane ve postacıların sayısını azaltan ulusal posta operatörünün reformu da Ukrayna baskı endüstrisi için büyük bir zorluk.

MEDYAYA DESTEK FONU OLUŞTURULMALI

Ukrayna Ulusal Gazeteciler Birliği bu sorunları çözmek için aktif olarak çalışıyor. Hükümet, Yetkililer ve Milletvekilleri ile iletişim kuruyor, büyük toplantılar ve eğitimler yapıyoruz. Hükümete ve Meclise 14 talep içeren özel bir karar yazdık. Bu taleplerin bazıları şunlar; "Avrupa ülkelerinde olduğu gibi bir Medya Destek Fonu oluşturulması, karantina bitene kadar medya için bir "vergi mu-

afiyeti", salgın sırasında gazetecilere tüm hükümet faaliyetlerine engelsiz erişim, medya geliştirme için esnek krediler. Karmaşık bir krizle mücadele programının uygulanması için öneriler geliştirilmesi ve Ukrayna medyası için vergi teşviki oluşturulması için Mecliste iki çalışma grubunun kurulmasına da karar verildi. Ulusal posta operatörü "Ukrposhta" yönetimiyle, 2021'in ikinci yarısında gazete abonelik ve dağıtım tarifelerini artırmayacakları konusunda anlaştık. Bu, bölgesel yazılı basın için büyük bir yardım.

Umarım bu yıl tüm gazetecilik camiası için en iyi yıl olur. Sadece birlikte olursak kazanacağız ve bir gazetecinin mesleği- ni daha güvenli hale getireceğiz. ■

* Ukrayna Ulusal Gazeteciler Birliği Başkanı ve Avrupa Gazeteciler Federasyonu Yürütme Kurulu üyesi

Bilgi Toplumu Daire Başkanı

Patrick Penninckx

DEMOKRASİNİN ÖN KOŞULU İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ

"Hem sendikamın Kiev'de düzenlediği etkinlikler hem de Avrupa Gazeteciler Federasyonu ile işbirliği içinde düzenlenen uluslararası etkinlikler bağlamında bir araya geldiğimiz birçok fırsat hatırlıyorum. Basın özgürlüğünün savunulmasına ve gazetecilerin korunmasına olan güçlü bağlılığımıza şahit oldum ve o zamanki AGİT Medya Özgürlüğü Temsilcisi Dunja Mijatovic ile birlikte, gazetecileri farklı bakış açılarından bir araya getirmek için gösterdiğiniz çabaları takdir ediyorum. Gazetecilerin ve kaliteli, çoğulcu gazeteciliğin korunması ifade özgürlüğü için çok önemlidir ve demokrasi için de önemli bir ön koşuldur. Ukrayna'daki ilgili çalışmalarımız da dahil olmak üzere, Avrupa Konseyi için de önemli / yüksek bir önceliklidir."

KAPIYI ÇALAN SÜTÇÜ DEĞİLDİ

Winston Churchill demokrasiyi şöyle tarif ediyor:
“Sabahın köründe, alacakaranlıkta kapınız çalındığı zaman, onun sütçü olduğundan emin olmanın adıdır demokrasi.”

NUR EREN KILINÇ

Churchill'in demokrasi tanımıyla anlatmak istediği durumu tecrübe ettiğimde 25 yaşında bir gazeteciydim (yıl 2017). Çalışmakta olduğum gazeteden mesai bitiminde ayrılmış, iki ay sonra olacak düşüncümün hayaliyle gerçekleştirdiğim tatlı bir akşam gezintisinin ardından saat 19:00 sularında yalnız yaşadığım evime gelmişim. Evimde de diktatör Erdoğan'ın yazıp yönettiği 15 Temmuz Darbe Tiyatrosu üzerinde çalışmalarımı sürdürüyordum. Çalışmak zorundaydım, çünkü mail kutuma düşen mesajlar beni hayrete düşürüyor, uykularımı kaçırıyordu. 15 Temmuz Darbe Tiyatrosu'nun mesulü sayılarak hapse atılan 18 yaşındaki askerlerin aileleri, bir gecede Erdoğan tarafından terörist ilan edilen doktorların, öğretmenlerin aileleri biz gazetecilere yüzlerce mail gönderiyordu. Ben de bu mailleri araştırıp, gerekli mahkeme belgelerini temin edip bir kitap hazırlıyordum. Önümde iki seçenek vardı: Bu yaşananlara kayıtsız kalacak, gelen mailleri okumayacak ve siyasi haber yazmayacaktım. Ya da mesleğim ve insanlığın gereği olarak, ne pahasına olursa olsun doğruları yazacaktım.

POLİSİN İLK HEDEFİ KİTAPLARIMDI

Çalıştığım gazetede de 'OHAL Zulmü 28 Şubat'ı Geçti' başlıklı haberim manşet olmuştu. Erdoğan'ın sosyal medya trolleri özellikle bu manşet haberim sonrasında tehditler savurmaya başlamıştı. Mail kutumda artık tehdit mesajları da vardı, zihnimde ise Erdoğan tarafından düşmanlaştırılarak hapse atılan suçsuz insanlar. Bu düşüncelerle dalmış olduğum uykumdan gece yarısı saat 03:00 sularında yumruklanan kapımın sesiyle uyanmışım. Tahta kapımı şiddetle yumrukluyor ve haykırıcasına bağırıyorlardı. Kapımı çalan Churchill'in bahsettiği sütçü değildi! Bu belliydi. Kapıyı açmama birlikte 40 metreka-relik evime bir anda Erdoğan'ın 8 erkek polisi hücum etmişti.

Üzerimi giyinmeme dahi izin vermeyen bu polislerin ilk işi ise kitaplarıma saldırmak olmuştu... Evet! Bu eylemi saldırganca diyerek tanımlıyorum ve bu eyleme ürkütücü ifadesini de eklemek istiyorum. Odamda bulunan yaklaşık 400 adet kitabımı, el yazması mektuplarımı acımadan hırpalayan ve kitaplardan terör suçu çıkarmak isteyen bu kişileri görünce, aklıma ilk gelen Alberto Manguel'in şu sözleri olmuştu: “insanın icat ettiği nesnelere arasında diktatörlerin en büyük düşmanı kitaplardır.”

ÇIPLAK ARAMA İŞKENCESİ

Velhasıl; talan olan evime, yerlere saçılan kitaplarıma ve yarım kalan düşün hazırlıklarına son bir defa daha bakıp, 8 erkek polisin arasında 40 metreka-reye sığın hayatıma veda ederek çıkmışım evimden. Polislerin şiddetli davranışları, diktatörün öfkesinin ufak bir yansımasıydı. Anlamıştım ki, yeni açmaya hazırlanan Açelya çiçeklerime ve yolumu gözleyen çiçek yürekli anneme elveda diyemeyecektim.

Gece başlayan yolculuğum, götürüldüğüm karakolda olan gözaltı sürem sonrası İstanbul Bakırköy Cezaevi'nde devam ediyordu. Cezaevine giriş kaydım yapıldıktan sonra alındığım küçük odada başıma geleceklerden habersizdim. 2-3 kadın gardiyan tarafından kahkahalar ve onların günlük dedikoduları eşliğinde çıplak arama işkencesine maruz kaldım. Sonrasında götürüldüğüm hücrede anladım ki, bu işkenceye maruz kalan bir tek ben değildim. Yan hücrede bulunan ve camdan cama bağırarak konuştuğumuz tutuklu hakim Ö.N de bu işkenceye defalarca maruz kaldığını anlatmıştı.

Hücre günlerim sona erdikten sonra götürüldüğüm 30 kişilik koğuştaki bulunan insanlardan duyduklarım günlerce şakaklarımı zonklatmış, dudaklarımda uçuklara sebep olmuş, aklım ise 1 senedir hücrede tutulan hakim Ö.N de kalmıştı.

NUR EREN KILINÇ

Atatürk Üniversitesi, İletişim Fakültesi mezunu olan Nur Eren Kılınc, Yeni Asya Gazetesi, siyasi haber editörü idi. Türkiye'de sarı basın kartı sahibi bir gazeteci iken 1 Mart 2017 günü tutuklandı. 21 Şubat 2018'de 7 sene 6 ay hapis cezası ve ev hapsi kararı ile tahliye edildi. Hapishanedeyken, cezaevindeki insanların mektuplarından oluşan “Uç Dal Papatya” isimli kitabı Yeni Asya Yayınevi tarafından basıldı. Kitabın “Terör örgütü propagandası” yaptığı suçlamasıyla tekrar mahkemeye çıktı. Gazeteci Kılınc, bitmeyen baskılar sebebiyle Almanya'ya iltica etmek zorunda kaldı.

BEBEKLERDEN NE İSTİYORLAR?

Belli ki cezaevinde siyasi tutuklu olmak en zoruydu. Günün ilk ışıklarıyla başlayan mesai saatinin ardından adli suçlular (hırsız, vb...) spor salonuna, kütüphaneye, resim kurslarına gidiyorlardı. Cezaevinin soğuk koridorlarında onların şen kahkahaları yankılanıyordu. Ben ve benimle aynı durumda olan siyasi tutuklulara ise bu tür aktiviteler yasaktı.

Ne yazık ki bu kategoriye tutsak bebekler de dahildi! Yanlış okumadınız evet! Adli suçlardan tutuklu olan kadınların, cezaevinde bulunan çocukları kreşe gitme hakkına sahipken, bizim koğuşumuzdaki çocukların böyle bir hakkı yoktu. Sabahları cezaevini adeta kuş civıltısı gibi aydınlatıyordu kreşe giden çocukların sesleri... Ben ise koğuştaki en yakın dostum 5 yaşındaki S'nin sorularından kaçırıyordum: “Ben neden okula gitmiyorum? O çocuklar kim? Ben de o çocuklarla oynamak istiyorum?” Maruz kaldığım tüm işkencelerden ve hak ihlallerinden daha da ağır geliyordu bu sorulara muhatap olmak.

TEK BAŞINA TUVALETE BİLE GİDEMİYEN ‘SUÇLU’

Şakaklarımı zonklatan bir diğer husus ise koğuşumuzda bulunan yaşlı ve hasta kadınlardı. Alzheimer hastası olan F'nin ‘ben şimdi neredeyim, beni torunlarıma götürün’ diyerek köşelerde sessizce ağlayışını unutmam mümkün değil. Aradan geçen yıllara rağmen o ses hâlâ kulaklarımda ve kabuslarımda. Belindeki, kalbindeki ve ellerindeki çeşitli hastalıklar sebebiyle şahsi ihtiyaçlarını karşılayamayan, zaman zaman tuvalette düşüp kalan bu kadını kaldırmak yine diğer tutsaklara kalmıştı. Erdoğan; kendi mahkemesi için gerekli savunmaları bile yazamayan, kendi başına tuvalete dahi gidemeyen, duş alamayan bu kadından ne istiyordu? Erdoğan'ın darbe tiyatrosundaki yeri neydi bu kadının? Bu kadının tek suçu Erdoğan'ın düşmanlaştırdığı bir Kur'an kursunda gönüllü olarak çalışmak ve fakir öğrencilere yemek pişirmek.

MAYDANOZDAKİ BAHARIM, HUZURUM

Geçmeyen günlerin, betonların ve baskıların arasında kendime ve diğer tutuklulara nefes olacak ufak güzellikler oluş-

turmaya çalışıyordum. Cezaevi kantininden sipariş ettiğim bir demet maydanozu plastik şişeden yaptığım vazoma koyuyor ve aşık olduğum yeşillere bakıyordum. Topraksız, renksiz bu işkence yuvasında maydanozlara bakmak açelyalara, menekşelere bakmak gibi keyif veriyordu bana. Ta ki gardiyanlar bunu fark edene kadar... Plastik şişe vazomu ve maydanozlarımı kirli elleri ve kirli kalbiyle kavrayan gardiyan bana bağırarak; “Maydanoz yemek için satılır. Bunu saklayamazsın” demişti. Maydanozun yeşilindeki umuttan bile rahatsız olan bu vahşi yürekli insanlar elbette ki kaybetmeye mahkumdu.

ERDOĞAN'IN ZEHRİ MEDYA ORDUSU

357 günlük tutukluğumun ardından zihnimde ve bednimde kalan işkence izleriyle, bana verilen 7 sene 6 aylık ceza sonrası tahliye edilmişim cezaevinde. Cezaevi kapısından, özgürlüğe olan ilk adımımı attığımda haykırarak ‘ben şuan kapının önündeyim. Ama bu demir kapının arkasında, çıktığım koğuştaki bebekler var, yaşlı ve hasta kadınlar var. Onlar da özgür olunca sevineceğim’ demişim. Bebekleri ve hasta kadınları maydanozun yeşilinden bile nefret eden bu kötü insanlarla birlikte bırakmak beni oldukça üzüyordu. Söz konusu Türkiye, cezaevleri, insan hakları ihlalleri ve diktatör Erdoğan olunca sayfalara, günlere, aylara sığmıyor anlatılacaklar.

DİKTATÖRÜN PENÇESİ

15 Temmuz 2016 darbe tiyatrosunun ve 357 günlük tutukluğumun üzerinden yaklaşık 5 sene geçti. Peki ne oldu bu 5 sene içerisinde? RSF verilerine göre dünyanın en büyük gazeteci hapishanesi unvanını alan Türkiye'de, Erdoğan kendi medya ordusunu kurdu ve kararlılığını, zehirlediği insanlardan aldığı güçle sürdürdü. Ne diyordu Ray Bradbury Fhrenheit 451'de: “Kitapları ‘bir dakika durun’ diye kapatabilirsin. Fakat televizyon bulunduğu odaya bir tohum ektikten sonra, onun sizi kavrayan pençesinden kendisini kurtaran olmuş mu?”

Diktatörün pençesindeki Türkiye'de hapishanelerde yaşam mücadelesi veren bebeklere ve hasta tutsaklara özgürlük temennisiyse... ■

AFGANİSTAN'DA GAZETECİLİK ÖLÜMCÜL BİR MESLEK

EHSANULLAH ZİYAYİ *

Afganistan dünya üzerinde savaşın hâlâ sona ermediği ve korkunun sokaklarda gezdiği bir ülke. Bunun yanısıra sayılamayacak kadar çok güzellikleri ve kültür renkliliği var. Ancak bu güzelliklerin dünyaya yayılmasını sağlayan medya mensupları maalesef hep hedefte. Afganistan Gazeteciler Merkezi'nin istatistiklerine göre gazetecilere tehdit, gözdağı, şiddet ve hakaret oranlarında büyük artış var. Taliban'ın hedefinde 'Batı değerlerini' destekliyorlar diyen gazeteciler bulunuyor. Ancak bugüne kadar saldırılar sonucu hayatını kaybedenlerin Taliban tarafından öldürüldükleri ne kanıtlanabilmiş ne de katilleri yakalanarak kanun önüne çıkarılabilmemiş değil. Taliban'ın 'Batı değeri' ilanının ardından sadece 2014-2016 yılları arasında 294 saldırının sonucunda 10 gazetecinin de hayatı karardı. Ama Taliban bu söylemleri ile bombalardan korktuğu kadar gazetecilerden de korktuğunu

ortaya koyuyor. Ülkedeki yolsuzlukların, toprak gasplarının, kadına yönelik şiddetin ve insan hakları ihlalleri de dahil olmak üzere hassas konularda haber kovalayan gazeteciler ülkedeki tüm güçlerin hedefinde. Kabil gibi birkaç büyükşehir dışında çalışan gazeteciler, sağlanan güvenliklerden yoksun oldukları için çok daha kolay hedef oluyorlar. Bunun son örneğine Celebad'daki 7 kadın gazetecinin öldürülmesi ile şahit olduk.

KİMSENİN ELİNDEN BİR ŞEY GELMİYOR

Afganistan'da 'medya özgürlüğü' kırılğan bir yapı üzerine inşa edilmiş durumda. Ülkedeki uzun süren iç çatışmaların kurbanı olmuş durumdadır. Bismillah Aimaq, Gazni Gazeteciler Sendikası Başkanı Rahmatullah Nekzad, Enikass TV Muhabiri Malala Maiwand, TV sunucusu Yama Siawash ve Radio Liberty muhabiri Aliyas Dayee bu kurbanların sadece bazıları.

Her mesleğin elbette çok büyük zorlukları var. Mesela günümüzün global problemi pandemi ile savaşta sağlık çalışanlarının mücadele ettikleri zorluklar gibi. Ama Afganistan'da gazetecilik yapmanın geçici bir zorluğu değil kalıcı zorlukları var. Bu meslek ülkede giderek daha ölümcül bir hâl alıyor.

Sınır Tanımayan Gazeteciler (RSF) ve Gazetecileri Koruma Komitesi gibi uluslararası kuruluşlar bu saldırıları kınamak ve gazeteciler için dünyanın en ölümcül ülkelerinden birisinin Afganistan olduğunun nitelemesini yapmaktan başka ellerinden bir şey gelmiyor. Bu beraberinde oto sansürü getiriyor ve mesleğe olan ilgi de azalıyor. Özellikle kadın gazeteciler tehditlerden dolayı işlerini bırakıyor. RSF'in 2020 Dünya Basın Özgürlüğü Endeksi'nde Afganistan 180 ülke arasında 122. sırada yer alıyor.

1 YILDA 50 GAZETECİ ÖLDÜRÜLDÜ

Birleşmiş Milletler'in 2013 yılında aldığı karara göre 'Savaş bölgelerindeki gazetecilerin hakları savunulmalı' maddesine göre bu savunmayı en çok hak eden ülke konumunda Afganistan. Çünkü Afganistan'da yabancı ülke askerlerinin uzun yıllardır aktif olarak görev alması ile yabancı gazeteci yoğunluğu yaşanıyor. Bu madde ile Afganistan'da basın özgürlüğünü desteklemek ve gazetecilere yönelik şiddeti azaltmak için etkili

bir adım olarak görülse de rakamlar bunun tam aksini söylüyor. Meksika, 'en ölümcül ülkeler' listesinin başını çekerken ardından Irak, Afganistan, Hindistan ve Pakistan geliyor. Sınır Tanımayan Gazeteciler (RSF), sadece 2020 yılında 50 gazeteci ve medya çalışanının öldürüldüğünü açıkladı. COVID-19 salgını nedeni ile bir yıldır sahada aktif olunmamasına rağmen rakamlar epey yüksek. 2020'de en az 11 cinayet, 20 yaralama, 10 kaçırma ve 30'dan fazla dayak vakasının kaydedildiği belirtiliyor.

HER İKİ TARAFIN DA KURBANİ GAZETECİLER

Hükümet, şu ana kadar halkını koruyamazken, gazetecileri koruyabilme konusunda gerekli adımları atabilmiş değil. Ülkedeki baskılar ve mali zorlukların sonucunda geçen sene en az 10 Afgan radyo istasyonu kapanmak zorunda kaldı. Dünyanın farklı yerlerinde savaşlar hâlâ devam ediyor. Bu savaşlarda taraf olmamalarına rağmen her iki tarafın kurbanı olan gazetecilerin sayısı çok fazla. Gazetecilere düzenlenen bu saldırılar sonucu yüzlerce gazetecinin görevini bıraktığı kayıtlara geçmiş durumda. Çoğu, ülkenin güvenli bölgelerine göç ederek başka işlerle meşgul olurken, 300'e yakın gazeteci de ülkeyi terk etmek zorunda kaldı.

Taliban ve Afgan Hükümeti masada barış görüşmelerini sürdürürken gazetecilere saldırılar hız kesmeden devam ediyor. Mart ayı başında öldürülen 7 kadın gazeteci ile bu korku medya dünyasında devam ediyor. Saldırıları ülke çapında sürerken barış görüşmeleri sonrası gazetecileri ne tür sonuçlarının beklediğini kısa bir süre sonra tüm dünya ile birlikte öğreneceğiz. ■

EHSANULLAH ZİYAYİ KİMDİR?

Afganistan'ın Şibirgan şehrinde dünyaya gelen Ehsanullah Ziyayi, Cihan Haber Ajansı kapatılıncaya kadar, orada muhabirlik yaptı. Halen serbest gazeteci olarak da çalışan Ziyayi başkent Kabil'de öğretmenlik yapıyor.

KORKU ÜÇGENİNDE MEDYA

Şüphesiz gazeteciliğin en zor olduğu coğrafyalardan biri de Afganistan. Çünkü basın özgürlüğü için mücadele edilen tek güç hükümet değil. Gazetecilerin karşısında özellikle kadın medya mensuplarını hedef alan Taliban, yozlaşmış yöneticiler, toprak ağaları ve IŞİD var.

MONİR AHMADI *

Medyanın ve ifade özgürlüğünün olağanüstü bir şekilde büyümesi, Afganistan halkı için Taliban sonrası dönemin en önemli başarılarından biri olmuştur. Bu yazıda ele alınacak çeşitli konular olacak. İlk olarak, medyaya ilişkin tarihsel perspektifi ve ifade özgürlüğünün yasal çerçevesine kısa bir genel bakışı vurgulamak istiyorum. Ardından Afganistan'da gazetecilere ve medyaya yönelik korku, şiddet, otosansür ve baskı üçgenine geçeceğim.

Afganistan'da 1996-2001 yılları arasında yönetimde bulunan siyah Taliban rejimi sırasında, kadınlar dahil etnik ve dini azınlıkların hiçbirinin yönetimde söz hakkı yoktu. Aslında, ortada hiçbir medya çalışması, konuşma ve yazma özgürlüğü adına bir çalışma yoktu. O zamanki tek medya organı, Şeriatın Radyo Sesi olarak bilinen Taliban radyosuydu ve o dönemdeki tek güvenilir haber kaynağı ise, içeriklerin Pakistan ve Londra'da üretildiği BBC Farsça radyosuydu.

AFGANİSTAN'IN İLK YAZILI MEDYASI

Afganistan'ın medya geçmişine bakıldığında, 1873 yılı göze çarpar. O yıl ise, Shamsunahar adlı ilk yazılı medyanın Kabil'de yayınlandığı yıldır. Ardından, 1906'da Seraj-ul-Akhbar adlı ikinci süreli yayın basıldı. Muhafız bir yayın olan Seraj-ul-Akhbar, Afganistan ile İngiltere arasındaki dostluğu eleştirip sömürgecilik fikrine karşı bir tavır sergilemiştir. İlk radyo kanalı 1920'de, ilk TV 1978'de faaliyete geçti. Bazılarına

göre ise, bağımsız medya kuruluşlarının faaliyetleri 1940'ların sonlarına dayanır.

YASALARLA BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ

İfade, bilgi ve basın özgürlüğü Anayasa'nın 34. maddesi ve Afganistan Kitle İletişim Yasası'nın 4. maddesi ile güvence altına alınmıştır. 50. Madde ise bilgiye erişimi korur. İfade, bilgi ve medya özgürlüğünü düzenleyen yasal çerçeve, Afganistan Anayasası, Kitle İletişim Hukuku, Bilgi Edinme Özgürlüğü Kanunu, Özel Kitle İletişim Araçlarının Kurulması ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik ile Ceza Kanunu'nu içermektedir.

34. madde hem ifade özgürlüğünü hem de basın özgürlüğünü kesin bir şekilde güvence altına almaktadır. Bu madde sansürün herhangi bir çeşidini şiddetle yasaklar. Bu makale aynı zamanda Afganistan'da on yıllar önce ifade özgürlüğündeki tarihsel bir gelişmeyi de ele alıp değerlendiriyor, anayasa olarak hükümetin yayınlardan önce yayınların içeriğini gözlemleme ve kontrol etme hakkı vardı ve belirli hükümet organları basının içeriğini gözden geçirmekle görevlendirilmişti.

HÜKÜMETTEN BİLE KORUYAN DÜZENLEME

Düşünce özgürlüğünü, yayınlama / basma özgürlüğünü korumanın yanı sıra, "dokunulmaz" kelimesi (Farsça Mas'on'un çevirisi) hak sahiplerini herhangi bir fiziksel ve psi-

FOTOĞRAF: PIXABAY.COM

kolojik saldırıdan ve vatandaşların ifade özgürlüğü hakkını herkesten – buna hükümet dahil- herhangi bir müdahaleden korur. Kitle iletişim hukuku bağlamında ifade özgürlüğü, IC-CPR'nin 19. maddesindeki ifadeye benzer şekilde korunur, ancak mutlak değildir. İfade özgürlüğünün hem olumlu hem de olumsuz yönleri bu yasa kapsamında korunmaktadır.

Afganistan'da on yıllarca süren çatışmalardan sonra, yeni anayasa 2003 yılında onaylandığında, 34. madde ifade özgürlüğünün demokrasinin bir direği ve kamuoyunu aydınlatmanın bir aracı olarak kabul edildi. Vatandaşlara, anayasanın altında özgürlük ağacı büyürse, yunan bir toplum kuracağı ve ülkenin büyümesine ve refahına zemin hazırlayacağına dair umut aşılandı. Tarihsel açıdan değerlendirecek olursak, yeni anayasa on yıllarca süren çatışma ve iç savaştan sonra yürürlüğe girdiğinden beri, tüm dikkatler istikrar, güvenlik ve barışın inşasına odaklanmıştı; bu nedenle 59. madde esas olarak bağımsızlık, toprak bütünlüğü, egemenlik ve ulusal birlik bağlamındaki kısıtlamalara odaklanmaktadır.

BELİRSİZ KAVRAMLARLA KISITLI ÖZGÜRLÜK

Bu makalede kullanılan dil oldukça muğlak, genel ve yanıltıcıdır; Afganistan'daki baskıcı rejimlerin uzun tarihi göz önüne alındığında ve geleneksel toplumun 180 derecelik bir U dönüşüne sahip olması ve gizliliğe karşı demokratik özgürlük tanımını kabul etmesi oldukça zordur. Bu nedenle pratikte özgürlük ve güvenlik veya ulusal birlik arasındaki ayrımı tanımlamak zordur. Kuşkusuz bu makalede kullanılan "milli birlik" ve "egemenlik" gibi diğer terimler de son derece belirsiz ve yorumlanabilir niteliktedir. Bu da uygulamada ifade özgürlüğünün bastırılmasına neden olur.

Örneğin, 2010 yılında hükümet, medya yasasında öngörülen psikolojik güvenliğe zarar verme gerekçesiyle gazetecilerin intihar saldırısı sahnelerini izlemesini yasakladı. Bu yasak

gazeteciler topluluğu tarafından kınandı ve aynı yasanın 4. maddesiyle çelişen yasadışı bir kısıtlama olarak kabul edildi. Sonuç olarak, gazeteciler topluluğu hükümetin bu kararına galip geldi.

Sadece mahkemeler değil, kovuşturma ve güvenlik yetkilileri de gazetecilere yasadışı bir şekilde saldırıyor. Bu bağlamda, yayınlanmamış bir makale Zaman Ahmadi'ye 20 yıl hapis cezasına mal oldu.

2001 AFGANİSTAN İÇİN TARİHİ YIL

Geçici hükümetin başlangıcı (2001) ifade özgürlüğü ve medya için tarihi bir andı. Vatandaşlar, sivil toplum kuruluşları, işletmeler ve siyasi partiler ilk kez özel televizyon, radyo ve gazete gibi bağımsız medya kurma hakkını elde etti. Yaklaşık 38 milyonluk nüfusu ile Afganistan şu anda 90'ın üzerinde yerel ve ulusal televizyon kanalına, 175 radyo istasyonuna, 1000 civarında yazılı basın ve birkaç haber ajansına ev sahipliği yapmaktadır. Bu zorlu 20 yıllık konuşma özgürlüğü yolculuğu sırasında onlarca medya kuruluşu kuruldu ve çöktü.

Günümüzde radyo, Afganistan'daki, özellikle kırsal alandaki halk için birincil haber ve bilgi kaynağıdır. Farsça, Peştuca ve Özbekçe olarak haber, bilgi ve eğlence içeriği sunan BBC, VOA, Radio Free Europe gibi bazı uluslararası radyo kanalları da faaliyet gösteriyor. Moby Group'un önde gelen ulusal radyo ve televizyon kanalları, Arman radyo, Tolo TV ve TOLONews, Killid Group, 1TV, Ariana TV, Ariana Radio vb. İzleyici açısından televizyon ikinci sırayı korurken, yazılı basının okur oranı daha düşük. Afganistan'da en önde gelen gazete HashteSubh, Etilaatroz, Arman Mili'dir.

Ne yazık ki, kötü yönetim ve hukukun üstünlüğünden yoksun olması nedeniyle Taliban ve isyancı gruplar, ülkenin bazı bölgelerinde daha sonra hükümet tarafından imha edilen FM radyo kanalları aracılığıyla ara sıra aşırınlık yanlısı içe-

rikler yayınlama şansı buldu

TALİBAN'I KİM CEZALANDIRABİLİR?

Medyaya / gazetecilere yönelik zorluklar, korku üçgeni metaforuyla daha iyi açıklanabilir. Bir cisim hayal edin, sağ üst köşesinde siyasi baskı ve sansür olsun. Sol üst köşede otosansür ve kültürel engeller var ve alt köşede ise şiddet ve güvenlik tehditleri yer alıyor.

Afganistan'da gazeteci olmak sadece tehlikeli değil, aynı zamanda en zorlu mesleklerden biridir. Afganistan'da gazetecilere yönelik şiddet, uluslararası düzeyde çok da fazla yansıtılmayan ciddi bir insan hakları ihlalidir. Gazeteciler / medya çalışanları, çalışmalarını sırasında rutin olarak fiziksel şiddet, tehdit ve gözdağı ile karşı karşıyadır. Hükümetin veya savaş ağalarının ya da Taliban direnişçilerinin gazetecilere ve medyaya yönelik saldırıları genellikle cezasız kalır. Zaten Taliban'ı kim cezalandırabilir ki?

GAZETECİYE HER TÜRLÜ ŞİDDET VAR HESAP VERENYOK

Afganistan'ın Gazetecilerin Güvenliği Komitesi, Nai - Afganistan'daki Açık Medyayı Destekleme, Afganistan'ın Ulusal Gazeteciler Birliği gibi sivil toplum kuruluşları, basın özgürlüğünü korumak için gazetecilerin güvenliğini savunmak, şiddete karşı mücadele etmek ve politikaları etkilemek için çaba harcıyor. Ayrıca gazetecilere yönelik şiddet vakalarını düzenli olarak kaydediyorlar. Ancak yine de birçok şiddet vakası bildirilmiyor, bunlara kayıtsız kalıyor. Bu şiddet olaylarının doğasında, fiziksel saldırılar, öldürme, adam kaçırmaya, dayak, yaralanma, tutuklama, sindirme, hakaret, kanunsuz davranış ve haksız yere işe son verme yer alır.

Gazetecilere ve medya çalışanlarına yönelik şiddetin nedenleri ve faileri sadece hükümet veya Taliban değil. 2013'ten 2020'ye kadar olan verilere göre, miktar olarak en çoktan en aza, 8 kategoride fail / neden şu şekilde sıralandırılmıştır:

"Hükümet (320 vaka), Taliban (152 vaka), bilinmeyen silahlı kişiler / gruplar (92 vaka), IŞİD (82 vaka), yerel savaş ağaları (53 vaka), medya yetkilileri / sahipleri (18 vaka), protestocular (13 vaka) doğal afet (4 vaka).

Afganistan, gazeteciler için en ölümcül ülkelerden biri olmuştur. 2001'den beri, 130'dan fazla gazeteci ve medya çalışanı öldürüldü. Medyaya, medya çalışanlarına ve gazetecilere yönelik çoğu çözülmemiş, 1550'den fazla şiddet vakası kaydedildi ve 2020'den beri suikast vakaları artıyor.

TALİBAN'IN HEDEFİ KADIN GAZETECİLER

Korku üçgeninin sağ üst köşesini siyasi baskılar ve içerik sansürü oluşturur. Medyayı sansürlemek ve gazetecileri susturmak için, sadece cumhurbaşkanının ofisi değil, aynı zamanda yozlaşmış yetkililer, yerel savaş ağaları, komutanlar, güvenlik güçleri ve isyancı gruplar da baskı uyguluyor. Bu bağlamda, medya çalışanları ve özellikle kadın gazeteciler, Taliban tarafından korku yayan bir cinayet dalgasının ortasında şiddetli bir şekilde hedef alınıyor.

2001 yılından bu yana, güvenlik ve siyasi baskı, medya-gazeteciler için iki önemli endişe kaynağı olmuştur. Başkan Karzai'nin yönetimi (2001-2014) medyaya ve gazetecilere karşı daha az baskıcı ve otoriter davranmıştır. 2014'teki görevi sırasında bilgi edinme özgürlüğü yasasını onaylamamasına rağmen,

yönetimde kaldığı süre boyunca ifade ve basın özgürlüğünün en parlak on yılı olarak bilinir. Uzmanlar, hükümetin ülkede iyi yönetimi kurumsallaştırmayı başaramamasına rağmen, medyanın özgürlüğünü ilerlettiği ve sürdürdüğü görüşünde.

Ghani'nin yönetimi (2014-günümüz) ise, gazeteciler ve basın özgürlüğü açısından en kötü yönetim olarak görülüyor. Raporlara göre, Ghani'nin yönetimi altında medya ve ifade özgürlüğünün durumu kötüleşti. Yani gazeteciler ve medya, şimdiye kadarki en kötü güvenlik ve sansür zorluklarını yaşadı.

CUMHURBAŞKANI'NDAN GAZETECİLERE BİREYSEL SALDIRI

Cumhurbaşkanı Ghani, konuşmaları sırasında medyaya ve gazetecilere yönelik bireysel saldırılar dahil çeşitli şekillerde medyayı sansürlemeye, Milli Güvenlik Konseyi aracılığıyla eleştirel gazetecileri tutuklamaya, yasalara karşı yazılı medyaya vergi koymaya, editörler ve medya yöneticileriyle aylık toplantılar düzenlemeye giderek daha fazla girişimde bulunuyor. Ulusal güvenlik ve ulusal çıkar sorunları, medyanın devlet tarafından finanse edilen reklamlarla kontrol edilmesi, medya kuruluşlarıyla kapalı toplantılar ve kilit hükümet pozisyonlarına gazeteciler-medya editörleri atama dahil olmak üzere birçok faaliyetlerde bulunuyor.

Hükümet tarafından alınan en yeni sansür önlemleri, sosyal medya kullanıcıları aracılığıyla medya kuruluşlarını tehdit etmeyi içeriyor. Yazılı medya sahipleri, hükümetin atadığı kişiler tarafından sosyal medya aracılığıyla tehdit ediliyor. Mağdurlar, bu tür sosyal medya kullanıcılarının finanse edilmesine ve hükümet tarafından teknolojik olarak desteklenmesine inanıyor.

HAYATTA KALMAK İÇİN OTOSANSÜR

Son olarak, üçgenin sol üst köşesini otosansür ve kültürel engeller oluşturur. Yalın bir ifadeyle anlatmak gerekirse, gazeteciler hayatta kalmak için kendi eserlerine otosansür uygulamak zorunda kalıyor. Bir habere göre Taliban, bir muhabiri seçim komisyonundan alıntı yapmaya devam ederse evine saldırılacağı konusunda uyardı. Başka bir olayda ise, hükümet yetkilileri gazetecileri hükümet yetkililerini eleştiren hikayeleri için özür dilemeye zorladı.

Her ne kadar Medya yasasının 4. maddesinde sansür açıkça yasaklanmış olsa da: "Hükümet, kitle iletişim özgürlüğünü destekleyecek, güçlendirecek ve garanti altına alacaktır. Devlet ve devlet daireleri dahil hiçbir gerçek veya tüzel kişi, bilgi ve haber medyasının serbestçe çalışmasını yasaklayamaz, sansürleyemez veya sınırlayamaz veya işlerine başka bir şekilde müdahale edemez." Araştırmacı muhabirler ve editörler, güvenlikleri için bir mekanizma olarak yolsuzluk, toprak gaspı, uyuşturucu ve kadınlara yönelik şiddet gibi hassas konuları haber yaparken ve yayın sonrası oluşacak muhtemel olumsuz sonuçları önlemek adına kendi yazılarına otosansür uygulamak durumunda kalıyorlar.

Gazetecilere-medyaya yönelik otosansür, şiddet ve baskı birbirleriyle ilişkili olmalarına rağmen, gerçek hayattaki vakalar incelendiğinde çoğu zaman bunlardan yalnızca biri şiddetin gerçek nedeni olarak görülür.

* *Media Çeşitlilik Enstitüsü, Birleşik Krallık'ta Gazeteci ve Programlar Geliştirme Asistanı* ■

PEN Romanya'dan tutuklu gazetecilere dayanışma mektubu

Uluslararası Yazarlar Birliği'nin Romanya şubesi, Türkiye'deki tutuklu gazetecilerle dayanışmasını mektup yollayarak gösterdi. Romanya'nın duayen gazetecilerinden Liviu Antonesei, Ahmet Altan'a gönderdiği mektubunda "Benim komünist dönemde yaşadıklarım, size yaşatılan kabusun yanında hafif kalır" dedi.

NECDET ÇELİK SERBEST GAZETECİ

Uluslararası Yazarlar Birliği'nin (PEN) Romanya üyeleri, Türkiye'deki mahpus gazetecilerle ilgili farkındalık oluşturmak için mektup kampanyası düzenledi. PEN üyesi 11 yazar ve şair, jailedjournos.com sitesinde yer alan listeden 11 tutuklu gazeteci seçerek her birine mektup yazdı. Alfabetik sıraya göre her gün bir mektup derneğin resmi sayfasından ve facebook hesabından yayımlandı.

BİR MEKTUP BİR UMUT

Mektuplar Türkçeye tercüme edilerek tutuklu gazetecilerin kaldığı cezaevlerine gönderildi. Devlet radyosu Radio Romania Cultural'daki bir yayında kampanyayı değerlendiren PEN Romanya Başkanı Radu Vancu, benzer tecrübeleri yaşayan Romanyalı aydınların, Türk meslektaşlarıyla empati yapmak ve onlara umut vermek için bu inisiyatifini başlattıklarını söyledi.

Merkezi kuruluş PEN International'ın Türkiye'deki mahpus gazetecilerin durumunu sürekli gündemde tuttuğuna vurgu yapan Vancu, yeni başlatılan 'Action for Turkey-Türkiye için Aksiyon' kampanyasında Romanya şubesi olarak hızla harekete geçtiklerini söyledi.

MEKTUPLARDA NELER VAR?

Geçtiğimiz günlerde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin baskısıyla Silivri Cezaevi'nden tahliye edilen Ahmet Altan'a mektup yazan Romanya'nın duayen gazetecilerinden Liviu Antonesei, kendi geçmişinden bahsederek, "Benim komünist dönemde yaşadıklarım, size yaşatılan kabusun yanında hafif kalır. Bir gazeteci için darbeye katılım suçunun senarize edilebileceği aklımın ucundan geçmezdi." ifadelerini kullandı. Mektubunun sonunda 68 yaşındaki Antonesei, Romanya'daki tüm aydınlar adına haksız yere hapiste tutulan gazeteci ve yazarların serbest bırakılmasını istedi.

Araştırmacı gazeteci Sabina Fati ise Hidayet Karaca'ya yazdığı mektupta, "Sen sansürlemlerle kalmadın, aynı zamanda hiçbir şey söylememen için ağzını tıkamaya çalıştılar. Ancak senin tekrar mikrofonu konuşabileceğin ilerideki özgür günler için olanca gücünle direndiğini biliyorum." cümlelerine yer verdi.

Romanyalı aydınlar, yazdıkları satırları Türk meslektaşlarıyla özgürce, karşılıklı oturarak Türk kahvesi içme dilekleriyle sonlandırdı. Tutuklu gazetecilerle dayanışma platformu olan Jailedjournos.com'un verilerine göre halen Türkiye cezaevlerinde 143 gazeteci ve medya çalışanı bulunuyor. ■

THEMBISA FAKUDA

Siyasetçiler gazetecilerin dostu mu?

“Kaliteli gazetecilik konusundaki tartışmaların siyasetçiler tarafından yönetilmesine asla izin vermeyin, bu onların alanı değil. Siyasetçiler asla yapıcı gazeteciliğin dostu veya hayranı olmayacaklar.” (Anonim)

Lindsay Dentlinger, haber röportajlarında sadece siyahi konukların maske takması konusunda ısrar ettiği için ırkçılıkla suçlanan ENCA Haber Kanalı'nın tartışmalı Güney Afrikalı bir gazetecisi. Olaylar, Güney Afrika Maliye Bakanı Tito Mboweni'nin 24 Şubat'ta parlamentoda yaptığı bütçe konuşmasının ardından meydana geldi. ENCA, merkezi Güney Afrika'nın Johannesburg şehrinde bulunan bağımsız bir haber kanalı. Olayın ardından halkın tepkisi üzerine, kanal özür dilemek için bütün niyet ve amaçların açıklandığı bir medya bildirisi yayınladı. Ancak açıklama Güney Afrika'yı daha da kızdırdı. Kanal, Dentlinger'i savunmaya çalışmak ve özellikle ülkedeki ırksal hassasiyetlerle ilgili konularda sosyopolitik gerçeklikten uzaklaşmakla suçlandı. Dentlinger, kesinlikle yanılmıştı; Güney Afrika gibi ırkçılık olaylarının sıradan olduğu bir ülkede bunu çok iyi bilmesi gerekiyordu.

TARTIŞMA FIRSATI SUNDU

Ayrıca, ENCA'nın durumu ele alma biçimi daha fazla hıyal kırıklığına sebep oldu. Açıklaması yönetim ve iletişim

açısından mutlak bir başarısızlıktı. Çoğu büyük kurum gibi, ENCA da sosyal medyanın kamuoyunu şekillendirmedeki gücünü ve etkisini hafife aldı. Bununla birlikte, Dentlinger efsanesi, Güney Afrika'daki haber alanının önemli konularını ve genelde de “İptal Kültürünü” tartışma fırsatı sundu.

GAZETECİLER KALİTELİ Mİ?

İlk olarak, Güney Afrika'da her geleneksel bütçe konuşmasının ardından gazeteciler, muhalefetten bir tepki alabilmek için meclisin önünde adeta nöbet tutuyor. Sonuç çoğunlukla başarısız oluyor. Genellikle gazeteciler kameralar önünde politikacılardan bir tepki alabilmek için koşuşturuyorlar. Normalde, bu tür kurulumlar sunucular ve muhabirler, röportajların hazırlanması için yapımcılara güvenir. Sahne arkasında hazırlıklar kameramanlardan, ses elemanlarından, yapımcılardan vb. oluşan teknik ekibin sorumluluğundadır. Stüdyo, saha sunucuları ve muhabirler arasındaki koordinasyon da teknik ekiplerin sorumluluğundadır. Dentlinger'i eylemlerinden ötürü suçlamak önemli, fakat Güney Afrika medyası genel olarak gazetecilerinin eğitimini ve kalitesini incelemeli. Mevcut hazırlık

FOTOGRAF: ENVIATO.COM

ve profesyonellik durumu göz önüne alındığında daha kötüsü de olabilirdi. Dentlinger'in eylemlerinin ardındaki gerçek ne olursa olsun, teknik ekibinin hazırlıklı olması böyle bir olayı kolayca önleyebilirdi.

LİNÇ VEYA İPTAL KÜLTÜRÜ

Güney Afrika, toplumun her alanında ırkçılıkla savaşmaya devam ediyor; gazeteciler ırkçılıkla suçlananların arasında. Bu da, sosyal medyadaki her türlü bağnazlığa dikkat çekilmesine neden oldu. Amerika Birleşik Devletleri'nde #MeToo (Ben de) ve #Black Lives Matter (Siyahların Hayatı Önemlidir) hareketlerinin ortaya çıkışından bu yana, Güney Afrika da dahil olmak üzere tüm dünyada “İptal Kültürü” yaygınlaştı. İptal kültürü, birisinin sosyal veya profesyonel çevrelerin dışına itildiği modern bir dışlanma, sosyal medyadaki linç etme biçimidir.

İTİBAR SUİKASTININ MEKANI SOSYAL MEDYA

Öte yandan ‘woke kültürü’, sosyal ve ırksal adalet farkındalığı için ABD’de ortaya çıkan bir terimdir. Afro-Amerikan Yerel İngilizcesi’ndeki ‘stay woke’ ifadesinden türemiştir ve bu konulara ilişkin farkındalığa atıfta bulunur. Sonuç olarak, iptal kültürü birçok insanın kariyerinin yok olmasına yol açmıştır. Sosyal medyada linç edilenlerin bir kısmının sonradan masum oldukları anlaşılmıştır. Ekim 2017’de Mike Tunison’un ismi belirsiz kaynaklarca istismarcı erkeklerin bulunduğu bir Google dokümanına eklendi. Tunison, kimliği bilinmeyen biri tarafından takip, taciz ve fiziksel tehditle suçlandı. Ayrıca, hakkında Washington Post’un insan kaynaklarına şikâyetle bulunduğu iddia edildi. Tunison’a göre böyle bir şey yoktu. “Sonun-

da insan kaynakları ile görüştim ve ‘dosyada hiçbir şey yok’ dediler. ‘Dosyamda olan tek şey Post’tan istifa etmek zorunda kalmamdı. Çünkü birçok insanın beni tanınmasına sebep olan uyduruk spor bloğu Kissing Suzy Kolber için yazıyordum.’”

İNSANIN GEÇMİŞİ BİR VİDEODAN DAHA FAZLADIR

Tunison olayında dikkat edilmesi gereken en önemli şey, sosyal medyanın gerçekleri gözardı ederek kariyerleri yok etmek için silah haline getirilmesidir. Hukuki usulün olmaması, kanıt eksikliği ve suçlananların dışlanması endişe verici bir durum. Dentlinger örneğinde, endişe verici olan şey, yaklaşık bir dakika süren bir videonun bir politikacı tarafından sosyal medyada yayılması ve tartışmaya sebep olması değil aynı zamanda Dentlinger’in kariyerini bir şekilde bozmayı başarmasıdır. İnsanların niyetlerini yargılamak için, geçmiş eylemleri ve aslında gazetecilikteki dürüstlükleri, kesinlikle bir video klipten daha fazlası olmalıdır.

GAZETECİLER ARTIK DAHA DİKKATLİ OLMAK ZORUNDA

Dahası, gazeteciler ve genel olarak medya kardeşliği, iptal kültürü biçimindeki sosyal medya aktivizminin, politikacılar tarafından gazeteciliği geriye götürme aracına dönüşmesine dikkat etmelidir. Gazeteciler, dış aktörlerin, özellikle politikacıların mesleklerindeki rolünü sınırlamak için safları kapatmalı, gerektiğinde kendini düzeltmeli, birbirlerini eleştirmeli ve onaylamalıdır.

MESLEKİ DAYANIŞMA YOKSA YIKICI GÜÇ VAR

Dentlinger aleyhine yapılan ırkçılık suçlamaları ilk olarak Güney Afrika’nın önde gelen politikacılardan Floyd Shivambu tarafından gündeme getirildi. Çoğu gazeteci, Shivambu’nun niyetinin Dentlinger’i karalamak, onun gazeteciliğine ve temsil ettiği organizasyona şüphe uyandırmak olduğunu anlamadı. Shivambu, 2018’de Güney Afrika’nın önde gelen medya kuruluşlarından biri olan Netwerk24’ün bir gazetecisine saldırıya geçti. Güney Afrika gibi gazetecilerin ırksal sınıflara göre bölündüğü ve rekabetin dayanışmadan ağır bastığı böyle bir ortamda bir tehlike var; gazeteciler yıkıcı güçlerin yanında yer alırlar.

Güney Afrika’da iptal kültürü kesin bir şekilde büyümekte ve hâlâ tam bir anlayıştan yoksun. Aslında, iptal kültürünün sosyal medyada olumlu sonuçları da oldu. Ancak hesaplaşmak isteyenler için silah haline geldi. ■

FOTOĞRAF: PIXABAY.COM

PROF. DR. VEDAT DEMİR

Osmanlı'nın modernleşmeyi sadece askeri alanda yeniliklere imza atmak, orduyu güçlendirmek olarak algılaması günümüz Türkiye'sinde gazetecilerin, yazar ve aydınların hapse atılmasını, sürgün edilmesini anlamak açısından bir ışık tutuyor.

TÜRKİYE'NİN SANSÜR TARİHİ

T ifade özgürlüğü, şeffaf bir hükümetin ve kamusal müzakere ile özgür ve bağımsız medya aracılığıyla iyi bilgilendirilmiş bir toplumun temelini oluşturan temel bir insan hakkıdır. Bu nedenle, ifade özgürlüğünün sağlanması özgür, bağımsız ve toplumun tamamını yansıtan görüşteki medyaya sahip olunması, sağlıklı ve güçlü bir demokrasi için gereken hayati unsurlardır. Journalist Post'un bu sayısında okuyacağımız ilk bölüm Türk basınının, Birinci Dünya Savaşı'na kadar ki yaşadığı tecrübeleri ele alacak.

REFORMLARIN AMACI "DEVLETİ KURTARMAKTI"

Türk modernleşme ve batılılaşma reformlarının temel amacı modern bir toplum meydana getirmekten ziyade, sonu gelmekte olan devleti kurtarmaktı. Dönemin önde gelen Türk aydını Namık Kemal, 1872'de yayımladığı bir makalesinde bu gerçeğe dikkat çekerek, Osmanlı İmparatorluğu'nda batılılaşma ve modernleşme dönemini başlatan bir dizi reform hareketi olan "Tanzimat" niyetlerini ifade ediyordu. Askeri yenilgiler ve toprak kayıpları, Osmanlıları devletin modernleşme sürecinin

temel sorunu olan Batı askeri üstünlüğünün altında yatan faktörleri aramaya sevk etti (Mardin 2000, 134-35). İlk zamanlarda Osmanlı sultanları, orduda reform yaparak ve modern bir ordu kurarak güçlenen Batı sorununu çözmeye çalışmışlardı. Ancak 19. yüzyıla gelindiğinde, Osmanlı elitleri askeri reformların yeterli olmayacağını ve Batı dünyasına ayak uydurmak için modern bir siyasi, sosyal ve ekonomik yapının gerekli olduğunu farkına vardılar (Ahmad 1993, 3). Kamuoyunu bilgilendirebilecek gelişmiş bir basın, bu modern yapının temel bir parçasıydı.

13 YILDA 17 KİTAP BASILDI

Askeri gelişmelerin dışında, Batı'dan benimsenen en önemli teknik yenilik matbaacılıktı. 1727'de, İstanbul'da bir Türk basınının kurulmasına ve Türkçe kitapların basılmasına izin veren bir İmparatorluk kararnamesi çıkarıldı. İlk kitabın 1729'da ortaya çıkması ile 1742'de matbaanın kapanması arasında geçen sürede toplam on yedi kitap basılmıştır. Türkiye'de matbaacılığın gelişimi, matbaanın 1784 yılında yeniden açılmasının ardından hızla ilerledi.

İLK GAZETENİN KAPATILMASI

Ceride-i Havadis ve Tercüman-ı Ahval bir anda kendilerini büyük bir rekabetin içinde buldular. Hatta Ceride-i Havadis, Tercüman-ı Ahval'den bir adım öne geçmek için ek bir haber bülteni bile çıkarmaya başladı. Tercüman-ı Ahval ise bağımsız gazeteciliği ile övünerek, kendisinin "İslam halkını" temsil ederken rakiplerinin imparatorluk hükümetine ve bir İngiliz'e ait olduğunu iddia etti. İki gazete arasındaki eğitim sorunlarına ilişkin bir başka tartışma, Tercüman-ı Ahval'in 2 hafta süreyle kapatılması, bir Türk gazetesinin ilk kez resmi olarak askıya alınmasıyla sonuçlandı.

1862'de Tasvir-i Efkâr (Fikirlerin Tasviri) adlı yeni bir gazete yayın hayatına girdi. Tasvir-i Efkâr biraz daha ileri bir yaklaşıma sahipti ve politik olmaktan ziyade kültürel radikalizmi vardı. Osmanlı İmparatorluğu'ndaki siyasi meselelere biraz dikkat çekip mâli ve yasal reformlar için çağrıda bulunmaya başladı. Mart 1863'te onu, yalnızca üç sayı yayınlanan Mir'at (Ayna) adlı bir gazete takip etti.

BASINA YÖNELİK İLK SANSÜR

Osmanlı hükümeti ilk kez 1865'te, basını kontrol altında tutmak için bir tür kısıtlamaya gitme ihtiyacı hissetti. Ocak 1865 tarihli Basın Kanunu ilan edilerek bu kanunların uygulanmasını izlemek için bir basın bürosu kuruldu (Yalman 1914, 36). Yeni yasada, her gazetenin ve editörün resmi bir izin alması gerektiği, her bir sayının imzalı bir nüshasını gözden geçirilmek üzere hükümete teslim etmeleri gerektiği ve aynı zamanda yönetmeliklerin ihlali sonucunda ortaya çıkan cezalardan da gazetelerin sorumlu olduğu belirtilmişti.

GAZETECİLER SÜRGÜN EDİLDİ

Muhbir adında daha radikal bir gazete kurularak 1 Ocak 1867'de yayınlarına başladı. Muhbir gazetesinde çıkan güçlü ve sansasyonel yazılar kısa sürede Osmanlı yönetimini kızdırdı. Muhbir'in editörleri Anadolu'ya sürgün edildi ve 8 Mart 1867'de gazetenin yayınları durduruldu. Bu arada İstanbul'da birkaç başka gazete de yayın hayatına başladı. Gazete sayısının hızla artması, Osmanlı idaresinde kaygı uyandırdı, bu da hükümeti özellikle yeni padişah Abdülaziz'in 1861'de tahta geçmesi sonrası giderek daha otokratik hale getirdi.

OSMANLI'DAN AVRUPA'YA "BASIN GÖÇÜ"

Osmanlı yönetimi, basın kanunlarının, devrimci yayınları ve iktidardakilere yönelik saldırıları kontrol etmekte başarısız olduğunu kısa sürede fark etti. Hükümet tarafından atılan bir sonraki adım, Türk hükümet sisteminin o zamandan beri yürürlükte olan tanımlayıcı bir özelliğini karakterize etti. Hükümet şu şekilde karar aldı: "Kamu düzenine bağlı olarak, ilkelere uymayan gazetelere karşı, idari kanallardan ve mevcut basın kanunundan bağımsız olarak, ulusal basının temel koşulu olan gözlem ile ülke menfaatlerinin gerektirdiği sıklıkta hareket etmek" (Yalman 1914, 36). Hükümet tarafından alınan otoriter önlemler, basın üzerinde şiddetli bir baskı dönemi başlattı. Giderek daha fazla gazete baskı uygulandı ve gazetecilik mesleğine çok fazla katkıda bulunan gazetecilerin Avrupa'ya "basın göçü" yapmalarına sebep oldu. Baskıcı politikaların bir sonucu olarak, gözde Türk gazetelerinin sonraki yıllarda Londra, Paris ve Cenevre'de sürgünde yayınlanmasına sebep oldu.

Hükümete ve baskıya rağmen, Türk basını hem sayı hem

de nitelik olarak büyümeye ve gelişmeye devam etti. 1860'da sadece bir resmi ve bir yarı resmi iki gazete kurulup devlet desteğiyle yayımlanıyordu. 1872'ye geldiğimizde ise üç günlük, haftada üç kez yayınlanan iki gazete, hicivli bir haftalık, haftada 2 kere yayın yapan başka bir gazete, haftalık bir polis gazetesi, bir askeri haftalık ve bir ticari haftalık yayınları vardı.

İlerleyen yıllarda basın, Osmanlı yönetiminin muhaliflerinin seslerini duyuran bir araç olduğunu kanıtlarken, gazete sayıları dikkat çekici bir şekilde artıyordu. Batı ülkelerindeki burjuvazilerin üstlendiği rolü oynayacak kayda değer bir Türk orta sınıfı yokken Türk entelektüellerinin çoğu yönetime resmi makamlarla bir şekilde bağlıydı. Ancak yönetime karşı çıkıp eleştirebildiler ve yeni gelişen Türk basını onlara seslerini yükseltme fırsatı verdi.

DEVLETTE "SANSÜR DAİRESİ"

Sultan Abdülhamid, 1876'da tahta çıktıktan sonra tüm gücünü toplumdaki muhalif sesleri bastırmak ve basını kontrol etmek için kullandı. Sultanın politikalarının neticesi olarak Türkiye'nin özgür ve entelektüel hayatı, Türkiye'deki basın faaliyetleriyle birlikte kendisini Fransa, Mısır ve diğer yerlere taşıdı.

Sultan Abdülaziz döneminde sansür zaten iyice yerleşmiş, Sultan Abdülhamid yönetiminde ise gazetelerden her türlü basılı mecmuaya yayılmıştır (Lewis 1968, 187). Bu süre zarfında, basın ve yayın kanunlarını uygulamak için Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde bir Sansür Dairesi kurulmuş ve hükümete yönelik eleştiriler kesinlikle yasaklanmıştı. Bazı Türk yazarların yazılarının yanı sıra Racine, Rousseau, Voltaire, Hugo ve Zola gibi bazı Avrupalı yazarların yazıları da yasaklandı.

Hükümet sansürü, özellikle liberalizm, milliyetçilik ve anayasacılık ile ilgili her türlü siyasi tartışmayı yasakladı. Gazeteler de güncel olayları seviyeli ve kaydadeğer bir şekilde tartışmaktan alıkonulması nedeniyle basın, haberlerden ziyade ansiklopedik makalelerle dolu yazılar yayınladı. Hâlâ nüfusun çok küçük bir bölümünü oluşturan Osmanlı okuyucu kitlesini dış dünya hakkında bu yolla bilgilendirmeye çalıştılar (Zürcher 2017, 74). İstanbul basını, ciddi bir siyasi yorumdan veya haber verilmesinden kaçınırken okurlarına Avrupa sosyal fikirlerini ve tutumlarını aşılama ve onları Türkiye'nin artık bir parçası olduğu modern dünyaya bağlı tutmaya devam ettiler.

OSMANLI SONRASI REJİM DEĞİŞİRKEN

1908'deki Jön Türk Devrimi ile 1876 Anayasası yeniden yürürlüğe girdikten sonra, basın önceki baskıcı dönemden kısılanamayacak kadar daha iyi bir statüye sahip olmaya başladı (Yalman 1914, 16). Halkın uzun süredir devam eden ihtiyacını karşılamak için sansür kaldırıldı ve hayatın her kesiminden fikirlerle dolu gazete ve dergiler yayınlanmaya başlandı (Ahmad 1993, 31). Basın üzerindeki hükümetin baskısı 1909'dan sonra tekrar yürürlüğe girdi. Ancak, yönetimin artan baskısı ve savaş koşulları bile imparatorluk içinde ilerici düşünce ve argümanların oluşmasını engellemeyemedi (Lewis 1968, 230-31). İkinci Türk Anayasa Rejimi 1908'de ilan edildi. İlk denemeden daha uzun sürmesine rağmen ikincisi de başarısız oldu. Ancak Anayasa yürürlükte kalıp rejim Jön Türk liderlerinin askeri oligarşisine dönüşürken seçimler yapılabilir. Rejim, 1918'de Birinci Dünya Savaşı sonucunda Osmanlı Devleti'nin yenilgisiyle bitti. **NOT: Yazının devamı bir sonraki sayımızda yer alacak. ■**

Basın kartın yoksa teröristsin!

AKP hükümetinin en çok eleştirildiği konuların başında basın özgürlüğü ve yüzlerce gazetecinin hapis hapsede olması geliyor. Fakat hükümete göre cezaevinde gazeteci yok (!). Orada olanlar terörist (!). Çünkü onların basın kartları yok. Halbuki, dünyanın hemen her yerinde gazeteci kuruluşlarının verdiği basın kartlarını, Türkiye'de hükümet veriyor hem de istediği kişiye istediği kanunları çıkararak...

İSMAİL SAĞIROĞLU JAILED JOURNALISTS KOORDİNATÖRÜ *

AKP hükümetinin en çok eleştirildiği konu basın özgürlüğü ve yüzlerce gazetecinin hapis hapsede olması. Ancak hükümet her defasında hapis yatan gazetecilerin basın kartı sahibi olmadığını bu nedenle de cezaevlerinde gazeteci olmadığını iddia ediyor. Peki ama gazeteciliği bir kart mı yapıyor?

175 gün Türkiye'de cezaevinde kalan Mezopotamya Ajansı muhabiri Cemil Uğur, karşılaştığı hukuksuzluklara itiraz için en üst mahkeme olan Anayasa Mahkemesi'ne (AYM) başvurdu. AYM, yapılan başvuru üzerine Adalet Bakanlığı'ndan görüş istedi. Bakanlık, Uğur'un Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından verilen "basın kartı" sahibi olmadığını, "terör"le bağlantılı olduğunu savundu. Gazeteci Cemil Uğur, 6 ay sonra çıkarıldığı ilk mahkemede serbest bırakıldı. Tutuksuz yargılanması devam ediyor. Ama Uğur, Türkiye'de basın kartı olmadığı için "terörist" sayılan ilk gazeteci değil! Türkiye'de yüzlerce gazetecinin basın kartı iptal edildi. Cumhurbaşkanı Recep Erdoğan, yaptığı konuşmalarda sık sık cezaevindeki gazetecilerin, gerçek gazeteci olmadığını iddia ediyor. "Bunlar gazeteci falan değil. Bunlar terörist" lafı, en çok kullandığı argümanlardan biri. Hükümet, "Türkiye'de tutuklu gazeteci yok, çünkü basın kartı olup da tutuklanan bir gazeteci yok." savunmasını yapıyor.

Denklem basit, devlet tarafından verilmiş bir kartınız yoksa gazeteci değilsiniz!

BASIN KARTI NEDEN GEREKLİ?

Gazeteciliği "kart" yapmıyor, haberleri yazmıyor veya görüntü çekemiyor. Böyle bir "ehliyet" ihtiyacı yok. Anayasa'da, gazeteci olmak için basın kartı taşınması zorunlu değil. Fakat kart niçin gerekli, avantajları neler? Türkiye'de bir gazetecinin sarı basın kartının olması neyi ifade ediyor?

AVANTAJLARI

Kartınız var ise; parlamentoda yapılan toplantıları, devlet kurumlarının, bakanların, milletvekillerinin yaptığı açıklamaları rahat takip edebiliyorsunuz. Yürüyüşleri, mitingleri, toplumsal olayları izlerken de kartınızın olması bir avantaj. Çünkü polis bu kartı göstermenizi talep edebiliyor. Aynı şekilde özellikle Türkiye'nin doğu ve güneydoğusunda şehirlere giriş çıkış noktalarında kart soruluyor.

En büyük avantajı ise 5 yıl erken emeklilik. Kanunlara göre gazetecilik "yıpratıcı" bir meslek sayıldığı için kartı olan gazeteciler 25 yılda değil 20 yılda emekli olabiliyor.

Yabancı bir gazeteci iseniz, kartınızla oturma izni alabiliyorsunuz.

Bazı belediyelerin sağladığı ücretsiz otopark, otobüs ve metro kullanımı gibi bonuslar da var.

TÜRKİYE'DE BASIN KARTI NASIL ALINIR?

Türk kanunlarına göre, basın çalışanları; iş sözleşmesini "212 Sayılı Basın İş Yasası"na göre yapar ve sigorta primleri ödenirse, ilgili devlet kuruluşuna 1 yıl sonra kart almak için başvuru yapabilir. Toplanan komisyon inceleme yapar. Başvuran kişi, gerekli şartları taşıyorsa kart almaya hak kazanır. Gazeteci, çalıştığı sürece bu kartı taşıma hakkına sahiptir. İşten ayrıldıktan 6 ay sonra kartı iade etmek zorundadır. 20 yıl bu şekilde çalışan gazeteci, "emekli" olmaya hak kazanır ve sürekli taşıyabileceği bir basın kartının sahibi olur.

KIRILMA NOKTASI

Basın kartının devlet tarafından verilmesi Türkiye'de hep tartışılan bir konu oldu. Fakat kart veren komisyonunda, meslek örgütlerinin de temsilcileri olması nedeniyle sistem aksamadan uzun yıllar devam etti. Kırılma noktası, 2014 yılında yaşandı. Sürekli basın kartı almaya hak kazanan 94 gazeteciye, hiçbir gerekçe gösterilmeden kartları verilmedi. Yapılan itirazlar sonuçsuz kaldı. Hükümet buradan aldığı cesaretle daha sert kuralları koymaya başladı. Basın Kartı Yönetmeliği'nde yapılan değişikliklerle Türkiye Gazeteciler Sendikası ile Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, Basın Kartı Komisyonu'ndan çıkarıldı. Kart veren komisyona hükümete yakın dernekler alındı.

KANUNLAR DEĞİŞTİRİLDİ

2018 yılında Cumhurbaşkanlığı sistemine geçiş sonrası basın ve medya işleri için "Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı" kuruldu. Basın kartı verme yetkisi bu kuruma geçti. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı'na basın kartları üzerinde geniş yetki verildi. Kanunlar tekrar değiştirildi, yeni kuralları getirildi. "Basın Kartı verilecek kişilerde aranan şartlar" başlığına, "Terörle Mücadele Kanunu kapsamında terör suçları ve terör amacı ile işlenen suçlardan hüküm giymemiş olmak" şartı ile "kamu barışına karşı suçlar kapsamında hüküm giymemiş olmak" şartları eklendi.

Gazetecilik için aranan niteliklerin yanı sıra "Milli güvenlik ya da kamu düzenine aykırı davranışlarda bulunması veya bu tür davranışları alışkanlık edinmesi" de basın kartının iptal gerekçesi sayıldı.

İletişim Başkanlığı, 2019 yılında yabancılar dahil tüm gazetecilerin kartlarını, kart renginin turkuzaa dönüştürüleceği ve boyutlarının değişeceği gerekçesiyle iptal etti. Bütün gazetecilerin "sıfırdan" başvuru yapmasını istedi. Yapılan başvurular sonrası muhalif gazetecilere tekrar kart verilmedi. Sürekli basın kartı taşımaya hak kazanan gazeteciler dahil, yüzlerce "sakıncalı" gazeteci, kartsız kaldı. Kartları ellerinden alınan gazeteciler, artık daha zor koşullarda çalışmak, haber üretmek zorundalar. "Yıpranma" hakları da ellerinden alındıkları için erken emekli olamayacaklar.

HUKUK MÜCADELESİ SÜRÜYOR AMA...

Haberciliğe ve basın özgürlüğüne darbe vuran bu kanunları değiştirmek için Çağdaş Gazeteciler Derneği (ÇGD), yeni Basın Kartı Yönetmeliği'nin iptali istemiyle 14 Şubat 2019'da Danıştay'da dava açtı. Danıştay 1 Nisan 2021'de verdiği kararlarla çıkartılan kanunların hukuka uygun olmadığını tasdik etti. Verilen kararda, Basın Kartı Yönetmeliği'nin gazetecileri baskı altında tuttuğu ve bu durumun kabul edilebilir olmadığı belirtildi. "Milli güvenlik ya da kamu düzenine aykırılık veya bunları alışkanlık edinme", "gazetecilik meslek onurunu zedeleyecek işler yapılması" gibi muğlak ve keyfi gerekçelerle basın kartlarının iptal edilemeyeceğine karar verdi. Basın kartının ayrıca her türlü kamusal faaliyete katılma konusunda akreditasyon vazifesi gördüğü belirtilerek, "Basın kartı sadece bir meslek kartı olmayıp, aynı zamanda basın kartı sahibi olan kişiye habere, bilgiye, olaya erişebilme imkanında kolaylık sağlayan ve bu doğrultuda toplumun doğru bilgilendirilmesine araç olan bir karttır" denildi.

CEVAP GECİKMEDİ...

Ancak Danıştay'ın verdiği karar sonrası İletişim Başkanı Fahrettin Altun, twitter hesabından "Basın Kartı Yönetmeliği'mizin bazı maddeleri Danıştay tarafından iptal edilmiş.

Daha iyisini yapmak için derhal çalışmaya başladık. Görevde olduğumuz müddetçe "gazetecilik" adı altında "terörizm propagandası" yapanlarla mücadele edeceğiz. Terör seviciler boşuna sevinmesinler!" dedi.

Basın meslek örgütleri ise kararın mutlaka uygulanması gerektiğini belirtiyor. Basın kartlarının devlet tarafından değil, meslek örgütleri tarafından verilmesini talep ediyor. ÇGD Genel Başkanı Can Gülyüzlü, yaptığı açıklamada "Basın kartı vermemek basın özgürlüğünü, gazetecinin çalışmasını engellemektir. Basın kartını komisyon kararı olmadan iptal etmek hukuki değildir. Gazetecinin kartını keyfi olarak iptal edemezsin, 'Ömür boyu başvuru yapamaz' diyemezsin. Basın ve ifade özgürlüğü vazgeçilmezdir" dedi ve meslek örgütleri-ne ortak mücadele çağrısı yaptı.

Bu mücadele nasıl neticelenecek, gazeteciler "terörist" olmaktan kurtulabilecek mi, kaybettikleri kartlarına tekrar kavuşabilecekler mi?... Bütün bu soruların cevapları, yapılan hukuki mücadele sonrası daha net ortaya çıkacak. Fakat bu durum netleşinceye kadar Türkiye'de gazeteciler diken üstünde çalışmaya devam edecek.

BAZI ÜLKELERDEKİ BASIN KARTI SİSTEMİ

İngiltere: Basın kartları, "Ulusal Gazeteciler Sendikası" (National Union of Journalists- NUJ) tarafından veriliyor. NUJ tarafından verilen basın kartı, İngiliz polisi ve tüm kamu kuruluşları tarafından kanunen tanınmak zorunda. Bu kartın gazeteciler için İngiltere'de açamayacağı kapı yok.

Almanya: Basın kartını, sendika ve dernekler verebiliyor. Tek bir kart ve standart yok. İşlevi olan bir şey değil. Bazı sendikaların verdiği kartlarla müze ve benzeri yerlere ücretsiz

girilebiliyor. Gazeteciler, Parlamento gibi devlet kurumlarını takip edecekse yıllık akreditasyon yaptırıyor.

Fransa: Basın kartı, Genel Gazeteciler Sendikası (SGJ FO) ve Gazetecilerin Sendika Birliği (SNJ) tarafından veriliyor. En az 3 ay gazetecilik yaptıktan sonra başvuru yapabiliyorsunuz. 30 uzman kişinin yer aldığı "Gazetecilik Meslek Mensupları Komisyonu" (Commission de la carte d'identité des Journalistes Professionnels) tarafından başvuru değerlendirilip kart veriliyor.

ABD: Basın kartı veren merkezi bir sendika ya da meslek kuruluşu yok. Basın kartını her eyalette farklı kuruluşlar veriyor. Eğer gazeteci, polis, belediye gibi bir devlet kurumunu düzenli takip ediyorsa önceden akredite olmak zorunda ve o takip ettiği kurum tarafından kendisine kart veriliyor. ■

TÜRKİYE'DE DURUM

Türkiye'de basın kartınızın olması, yaptığınız işi kanıtlanmanız açısından önemli. Bu durum ülkede bir gelenek haline almış ve kartınız yoksa "gerçek" bir gazeteci olarak görülüyorsunuz. Bundan dolayı DISK Basın İş Sendikası, Türkiye Gazeteciler Sendikası, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti gibi kurumlar, Uluslararası Gazeteciler Federasyonu (IFJ) ile işbirliğine giderek Uluslararası Basın Kartı (IPC) vermeye başladı. Kartın Türkiye'de pek bir geçerliliği yok ama devlet tarafından kartları iptal edilenler veya kart verilmeyenler başvuru yapıp gerekli koşulları sağlarsa alabiliyor.

Jailed JJ Journos

Jailed journos, Türkiye'de cezaevinde bulunan gazetecilerin sesini duyurmak, hikâyelerini anlatmak için kurulmuş bir platformdur. Amacı, Türkiye'de cezaevindeki gazetecilere ve ailelerine yardım etmek, basın ve ifade özgürlüğünün yaygınlaşması için çalışmaktır. Bu doğrultuda basın davalarını takip ederek cezaevindeki gazetecilerle ilgili raporlar hazırlar. Cezaevindeki gazetecilerin listesini tutar. Afişler, yazılar ve özel videolar hazırlayarak, cezaevindeki gazetecilerin suçsuz olduğunu anlatmaya çalışan organizasyonlar düzenler. Hiçbir ticari kâr amacı taşımaz. Gönüllülük esasına göre çalışır. **Takip etmek için <https://jailedjournos.com> twitter: @jailedjournos**

ÇİN'İN AÇIK HAVA HAPİSHANESİNDE GAZETECİLİK

Açık hava hapisanesine dönüşen Doğu Türkistan'la ilgili dışardakilerin içerdekilerden, içerdekilerin dışardakilerden hiçbir haberi olmuyor, iletişim ve bağlantı kurulamıyor. Çin yönetimi, Doğu Türkistan'da keyfi tutuklama ve yargısız infaz ya da katliam gibi suçları işlemekte olup, bu suçları devlet sırrı olarak kamuoyundan saklıyor.

DOÇ. DR. ERKİN EMET ANKARA ÜNİ. DİL VE TARİH-COĞRAFYA FAKÜLTESİ

A slında, Doğu Türkistan meselesi en başından, yani 1884 yılında Mançu İmparatorluğu Doğu Türkistan'ı işgal edip, adını Şinjang (Yeni Toprak) olarak değiştirdiği gündən beri işgal güçleri tarafından ciddi bir tehdit olarak algılanmıştır. Doğu Türkistan meselesi 1949 yılında Çin Komünist hükümeti tarafından işgal edildikten sonra özellikle Soğuk Savaş'ın bitmesi ve Orta Asya Cumhuriyetlerinin bağımsızlıklarını kazanmalarından bu yana değişen bölgesel denklemler ve Çin'in ekonomik yükselişi sonucu Çin yönetimi tarafından daha önemli stratejik bir boyutta ele alınmaya başlandı.

FARKLILIKLARA TOPYEKÜN SAVAŞ

Soğuk Savaş sonrası sabık Sovyetler Birliği'nin parçalanması, Balkanlar'da yaşanan etnik çatışmaların ortaya çıkardığı atmosfer ve özellikle 11 Eylül olayından sonraki dengeler Çin'in meseleye yaklaşımda sürdürdüğü sert tutumu ciddi bir biçimde tırmandırmıştır. Bölgede her türlü etnik, kültürel ve siyasî talep bir tehdit unsuru olarak görülürken, Çin'in başlattığı 'strike hard' (sert vuruş) politikası ile 'üç şer güç' olarak adlandırılan 'bölücülük, terörizm ve fundamentalizme karşı savaş' adı altında bölgedeki her

türlü düşünce, kimlik, dinî inanç ve sese topyekün savaş ilan edildi. Bu noktada, bölgedeki etnik ve dinî haklar konusunda ciddi bir gerileme yaşandı.

CAMİİ ÖNÜNDE FİŞLEMELER

2008 yılında, Pekin yönetimi, Olimpiyat Oyunları'nın güvenliğini bahane ederek, dinî nikâh kısıtlaması, cenazelerin kaldırılması, halk tarafından kutsal sayılan mekânların ziyaret edilmesi ve halka açık ortamlarda ibadet edilmesi dâhil olmak üzere "23 çeşit dinî faaliyeti" Doğu Türkistan genelinde yasa dışı ilan etmiştir. Doğu Türkistan genelinde, cami girişlerine devlet memurları, öğrenciler, Çin Komünist Partisi üyeleri ile emekli memurların camilere giremeyeceklerini belirten duyurular asılmakta ve camilere girip çıkanlar istihbarat elemanları tarafından takip edilmektedir. Polisler, öğretmenler, işçiler ve kamu görevlileri dâhil olmak üzere hükümete bağlı olarak çalışan görevli memurlar dinî faaliyetlere katılmalarının tespiti hâlinde para ve hapis cezasına çarptırılmakta veya işlerini kaybetmektedir. Bu tarihten itibaren, bütün kadınların türban takmaları, Müslüman Uygur erkeklerinin sakal bırakmaları yasaklanmıştır. Hac

FOTOĞRAF: PIXABAY.COM

ibadetinin yerine getirilmesi Çin resmî makamlarının aldığı son kararlarla tamamen yasaklanmıştır.

EĞİTİMDE ANADİL YASAKLANDI

2004 yılı Mart ayından itibaren ilkökul, ortaokul ve liselerde Uygur Türkçesi'yle eğitim tamamen kaldırılmıştır. Tarihte ilk defa Uygur Türkçesi eğitimden kaldırılmıştır. Hemen bu politikanın aynen uygulanmasına geçilmiş ve Çince bilmeyen öğretmenler erkenden emekli edilmiştir. Bu öğretmenlere iki yıl kadar emekli maaşı verilmiş ve ardından bu emekli maaşları da kesilmiştir. 2010 yılında bütün Doğu Türkistan genelinde ilkökuldan üniversiteye kadar bütün eğitim kurumlarında Çince eğitime geçiş tamamlanmıştır.

KATLİAMLARLA GERÇEKLEŞEN ASİMİLASYON

Doğu Türkistan'daki Uygur Türkleri başta olmak üzere, Türk topluluklarını asimile etmeye yönelik bu siyaset halkın tepkisiyle karşılaşmıştır. Çin'in asimile politikası neticesinde 5 Şubat 1997'de Gulca Katliamı, 5 Temmuz 2009'da Urumçi Katliamı patlak vermiş, temel haklarını talep eden çok sayıda Uygur Türkü, hapse atılmış ve idam edilmiştir.

GAZETECİLER ÇİN HAPİSHANESİNDE

Zaten Doğu Türkistan'da akademisyenler, yazarlar, araştırmacılar, eğitimciler, öğretmenler, aydınlar ve siyasilere ifade özgürlüğü olmadığı gibi gazetecilerin de ifade özgürlüğü yoktur. 5 Temmuz olayından sonra, Doğu Türkistan'da

birçok Uygur gazeteci tek suçları sadece Çin yönetiminin yaptığı haksızlıkları ortaya çıkardığı ve doğru olanı ifade ettiği için tutuklandı ve hapisanesine atıldı. Onlardan bazıları 10 yıl bazıları ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına çarptırdı.

KOMÜNİST PARTİ ONAYLAMADAN YAZI YAZILMAZ

Doğu Türkistan'da Gazeteciler denetim altındadır, yaptığı haberler makaleler Çin komünist yönetimi tarafından onay olmadan yayınlanamaz, gazetecilerin Çin yönetimini ya da komünist partiyi eleştirme hakkı yoktur, eğer her hangi bir gazeteci Çin yönetimini eleştirerek makale ya da haber yaparsa hemen sansürlenir ve haberi hazırlayan gazeteci tutuklanır.

BAĞIMSIZ MEDYA VE YABANCI BASIN YASAK

Çin'de medya kuruluşları ve basın mensuplarının tümü Çin yönetimine bağlı olarak çalışıyor. Çin yönetiminin denetimi altında olmayan hiçbir medya kuruluşu yoktur. Çin'de Devletin denetimi haricinde bağımsız gazete çıkarmak ya da TV kanalı kurmak yasaktır. Gazeteciler de yönetime bağlı olarak çalışmaya tabi tutulur ve hiçbir haber ya da yazıyı yönetimin onayı olmadan yayına veremezler. Aynı şekilde yabancı basın mensuplarının Doğu Türkistan'a gitmeleri Uygur Türkleri ya da Doğu Türkistan konusunda haber yapması yasaktır. Çin yönetimi Doğu Türkistan'da işlediği suçlarının dünyaya ifşa olmasından ya da Dünya kamuoyunun dikkatinin Doğu Türkistan'a çevrilmesinden korkuyor.

O yüzden yabancı medyaların haberleri sansürleniyor, radyo, tv, gazete, dergi, internet haber portalları gibi yabancı medyaların Doğu Türkistan'da açılmasını bile engelliyor.

İŞKENCE ASİMİLASYON 'DEVLET SIRRI'

Doğu Türkistan ve Uygur Türkleri hakkında birinci kaynaktan doğru ve dolaylı haber alamayan yabancı basın yayın kuruluşları Çin devletinin ajansı sayılan Xinhua ajansının tek taraflı ve sansürlü haberlerini haber kaynağı olarak kullanmaya mecbur kalıyorlar. Açık hava hapis-hanesine dönüşen Doğu Türkistan'la ilgili dışardakilerin içerdekilerin, içerdekilerin dışardakilerden hiçbir haberi olmuyor, iletişim ve bağlantı kurulamıyor. Çin yönetimi, Doğu Türkistan'da keyfi tutuklama ve yargısız infaz ya da katliam gibi suçlar işlemekte olup, bu suçları devlet sırrı olarak kamuoyundan saklıyor. İşte Doğu Türkistanlı gazeteciler Çin yönetiminin bu çeşit suçları hakkında haber ya da makale yayınlarsa devlet sırrını ifşa etmekle suçlanarak hemen tutuklanıyor ve hapse atılıyorlar.

KATLİAM HABERİNİ YAPAN GAZETECİLER TUTUKLANDI

5 Temmuz 2009 Urumçi katliamı hakkında haber yapan ya da yabancı basın mensuplarına demec veren yüzlerce gazeteci şuan Çin hapisanelerinde tutuklu bulunmaktadır ve onların adı soyadı gizli tutulmaktadır. Yabancı medya kuruluşları ve insan hakları teşkilatları sadece 22 gazetecinin adını, soyadını, bilgi ve belgelerini tespit ettiler. Onlardan bir tanesi, Mehmet Abdullah, Pekin merkezli halk radyosunun Uygur servis bölümünün editörü. 2009 Urumçi katliamıyla ilgili haber yaptığı ve yabancı basın mensuplarıyla röportaj yaparak Çin'in 2009'da Urumçi'de yaptığı katliam hakkında demec verdiği için tutuklanarak hapse atıldı ve 2010'da müebbet hapis cezasına çarptırıldı.

ÇİN'İN "YENİDEN EĞİTİM MERKEZLERİ"

Gazetecilik mesleklerinden dolayı hapse atılan yüzlerce Uygur gazeteciden Uluslararası Af Örgütü raporlarında adı geçen gazetecilerin isimleri ve aldıkları hapis cezaları şöyle:

"Abdulgani Mehmetemin 9 yıl, Dilşat Perhat 5 yıl, Gayret Niyaz 15 yıl, Gülmire Emin ve Memet Abdullah Müebbet hapis cezasına çarptırıldı, Mehbube Ablesh 3 yıl, Nicat Azat 10 yıl, Nureli Ubul 3 yıl, Nurmuhammad yasin 10 yıl, Tursuncan Hezim 7 yıl." Bugün belki de en acil mesele, Doğu Türkistan'daki "yeniden eğitim" merkezlerinde veya toplama kamplarında 2 milyona yakın Uygur Türkü'nün tutulmasıdır. Çin 2017'de binlerce Uygur Türkü'nü "yeniden eğitim" kamplarında veya politik eğitim merkezlerinde toplamaya başladı. Kamplar, çeşitli etiketlerin ardından 2017'nin başlarında resmî olarak Profesyonel Eğitim Veren Okullar olarak isimlendirilmeye başlandı.

HERKES SES ÇIKARMALI

Kampların ve baskılama politikalarının Uygur nesilleri üzerindeki etkileri kapsamlı olacaktır. Çin hükümeti, etnik azınlıklar için saygı isteyen söylemlerden kamplarda gözaltılara ve etnik kimliğin yanı sıra dinin kriminalizasyonu üzerinden asimilasyona net bir şekilde kaydığını göstermiştir. Gözlemciler, Sovyet Gulaglarındaki kamplar ile

karşılaştırma yapmış ve Washington Post şunları yazmıştır: "Nazi imha kampları ve Stalin'in Gulaglarından sonra 'bir daha asla' ilkesine inanan herkes Çin'in beyin yıkama, hapishane ve işkence kullanımına karşı ses çıkarmalıdır."

UYGUR GENÇLERİ KAÇIRILYOR

2 Temmuz 2018 tarihinde araştırmacı Rian Thum, Çin hakkında Kongre - İdare Komisyonu nezdinde sunduğu açıklamasında, kamplarda kanuni sürecin olmaması durumunda "Toplu cinayet olasılığını ortadan kaldıramayız." demiştir. Uygur gençliği, Çin kurumları için bir odak noktası hâline gelmiştir. Uygur öğrencilerinin yurt dışından zorla geri döndürülmesi ve gözaltı kamplarında keyfi bir şekilde tutulmasından önce, genç Uygurların hâlihazırda okullarda ve üniversitelerde kendi dillerini konuşmaları yasaklanmış, orta öğretim için bölge dışına gönderilmiş, istihdamları reddedilmiş, camilere girmeleri engellenmiş ve güvenlik taramalarında zorla alıkonulup ortadan kaybedilmişlerdir.

ANNE-BABA HAPİŞANEDE ÇOCUKLAR YETİMHADEDE

Gözaltı kampanyasının en son aşamasında Çin kurumlarının bir veya iki ebeveyni kamplarda olan Uygur çocuklarını gönderdiği çok sayıda yetimhane oluşturulmuştur. Devletin öncülük ettiği ırksal profil belirleme, aşağılama ve şiddetin endemik olduğu bir ortamda, Uygurların gelecek nesillerinin istikbali karanlık kalmaya devam etmektedir. Baskı taktiklerinin giderek daha da yoğunlaştığı göz ardı edilemez ve bu kısa vadede insan hakları ihlallerinin çok daha acımasız bir yapıda sunulmasına neden olacaktır. Özgür Asya Radyosu'nun bir başka raporunda, bu tesislerde alıkonulan Uygurların sayıca çok fazla olması nedeniyle aşırı kalabalık ve pis koşullarda tutuldukları da belirtiliyor. Buna rağmen, her gün daha fazla Uygur tutuklanarak bu tesislere gönderiliyor (Shohret Hoshur,1, 2018).

Ancak Türk toplulukları her zaman olduğu gibi bu dönemde de yok olmaya, kaybetmeye devam etmektedir. Bu bağlamda Doğu Türkistan'daki Uygur, Kazak, Kırgız, Özbek ve Tatar Türkleri, Çin Hükümetinin "Eğitim Merkezi" dedikleri toplama kamplarına kapatılmış, bazıları Çin'in iç bölgelerindeki hapishanelere sürülmüşler, büyük acılar yaşamaktadırlar. Bazıları kamplarda hayatından ayrılmış, bazılarından kesin haber alınamamaktadır.

ÖLDÜRÜLEN SADECE İNSAN DEĞİL HALKIN AYDINLIĞI

Sonuç: Öldürülen, toplama kamplarına atılan ve işkence gören Türkolog şair, yazar, fikir ve sanat insanları Doğu Türkistan'daki Uygur, Kazak gibi Türk toplumlarının fikir ve kanaat önderleridir. Onlar öz halkına yol gösterecek, Uygur Türkçesi'ni işleyecek ve Doğu Türkistan'daki Türk topluluklarının aydınlanmasını gerçekleştireceklerdir. Onları yok etmek, Uygur ve Kazak Türklerinin yolunu aydınlatacak ışıktan yoksun bırakmak, milletin omurgasını kırmak demektir. Onlar sadece bir can değil, Doğu Türkistan demek. 21. Yüzyılın başlarında Çin'in Doğu Türkistan Türklüğüne özellikle aydınlarına yapılan bu mezalimin önümüzdeki yıllarda dünyada daha çok konuşulacağına kesin gözüyle bakılmaktadır. ■

Bizde neler oluyor!

Turkey Tribunal'de medya özgürlüğü tartışıldı

The International Observatory of Human Rights (Uluslararası İnsan Hakları Gözlemevi) tarafından düzenlenen webinar serisinin üçüncüsü yapıldı. Türkiye'deki medya özgürlüğü ve fikir hürriyetine getirilen kısıtlamaların görüldüğü programda hazırlanan rapor dikkat çekti. Raporda şu ifadeler yer aldı:

'Basın özgürlüğü, demokrasinin temel taşıdır ve işleyen bir demokrasinin sağlığının temel göstergesidir. Özgür basının güvence altına alındığı dengeler olmadan hiçbir demokrasi yaşayamaz. Türkiye'de basın özgürlüğü çok büyük bir baskı altında. Halihazırda birçok gazeteci eleştirel makalelerin içeriği nedeniyle uzun süreli cezalara mahkum edildi.'

Körber Vakfı Exile Media Forum gerçekleştirildi

Almanya'nın önde gelen vakıflarından Körber Stiftung (Körber Vakfı) tarafından gerçekleştirilen webinar serisine konuk olduk. 14 Ocak 2021 tarihinde gerçekleştirilen ve bir saati aşkın süren programda öncelikle derneğimiz tanıtıldı ve faaliyetlerinden bahsedildi. Programda ayrıca, mülteci gazetecilerin sorunları ve bu bağlamda Bold Medya'nın Erdoğan Rejimi tarafından kapatılma girişiminden hareketle ne tür problemlerle karşılaşıldığı ve bunlara karşı nasıl bir işbirliği yapılabileceği görüldü.

Internationale Gesellschaft für Menschenrechte Türkiye özel sempozyumu

Sürgün gazetecilerin 2017 yılında kurduğu International Journalists, Almanya'nın önde gelen insan hakları derneği Internationale Gesellschaft für Menschenrechte (IGFM) tarafından 18 Şubat 2021 tarihinde gerçekleştirilen seminare davet edildi. Almanya merkezli uluslararası insan hakları derneği 50 yılı aşkın tecrübesi ile birçok ülkede faaliyet gösteriyor. 18 Şubat'ta gerçekleşen seminare İlias Uyar, Kamal Sido, Simon Jacob ve üyemiz gazeteci Erkan Pehlivan katıldı.

Pehlivan, Türkiye'de son yıllarda gerçekleştirilen fikir hürriyetine getirilen kısıtlamaları ve medya üzerindeki baskılar nedeniyle oluşan mağduriyetleri anlattı. Medya üzerindeki baskılar, hapishaneye giren gazeteciler ve hükümetin gazeteleri kapatması ile işsiz kalan gazetecilerin mağduriyetini dile getiren Pehlivan, farklı medya meslek örgütlerinin de konuya gerekli şekilde ilgi göstermediği, tutuklu gazetecilerin yeterince gündeme alınmadığını belirtti.

Türkiye en fazla gazetecinin hapiste olduğu ülke

Uluslararası Gazeteciler Federasyonu, 2020'de dünya çapında 65 gazetecinin görevini yaparken öldürüldüğünü, 229 gazetecinin cezaevinde bulunduğunu açıkladı. Uluslararası Gazeteciler Federasyonu (IFJ), 2020 yılında dünya çapında 65 gazetecinin mesleklerini icra ederken öldürüldüklerini bildirdi. Yıllık raporunu kamuoyuna sunan IFJ, geçen yıl öldürülen gazeteci sayısının 2019'a göre 17 kişi arttı

ğını belirterek 2020'de gazeteci cinayetlerinin 16 farklı ülkede meydana geldiğini kaydetti. IFJ'nin raporuna göre Mart 2021 itibarıyla dünya çapında en az 229 gazetecinin cezaevinde bulunduğuna işaret edildi. Rapora göre Türkiye "dünyada en fazla gazeteciyi cezaevine gönderen ülke" oldu. IFJ'nin raporuna göre Türkiye'de en az 67 medya çalışanı cezaevinde ancak Jailed Journos ve dernek verilerimize göre bu sayı 160.

Avrupa Birliği Parlamenteri Maria Arena: Türkiye'deki durum endişe verici

Avrupa Birliği Parlamenteri Maria Arena, Peace und Justice (Barış ve Adalet) derneğine konuştu. Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun vekilliğinin düşürülmesinden, Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmesine kadar bir çok konuya değinen Arena, basın hem Türkiye'de hem de dünya çapında büyük bir öneme sahip olduğunu söyledi. Peace und Justice'in YouTube kanalına konuşan Avrupa Birliği Parlamenteri, Avrupa dışındaki ülkelerde gazetecilerin tutuklandığına dikkat çekti. Medyanın insanları bilgilendiren bir güç olduğuna işaret eden Arena, Türkiye'deki durumun endişe verici olduğunu söyledi. Türkiye'den bir çok gazetecinin şu an sürgün hayatı yaşadığını belirten Arena "Türkiye'deki bazı medya kuruluşları ifade özgürlüğüne sahip olmadıkları için kapanıyor" dedi.

Gazeteciliğin bir meslek olduğunu ve profesyonel insanlara ihtiyaç duyulduğunu belirten Arena şu ifadeleri kullandı: "Gazeteciliği korumalıyız ve insanları bilgilendirmek için yapılması gerekeni yapmalıyız ama bu istediğiniz her şeyi yapabileceğiniz veya söyleyebileceğiniz anlamına gelmez. Gazetecilikte profesyonellere sahip olmalıyız."

Türkiye hâlâ 'özgür' değil!

Demokrasi, özgürlük ve insan hakları konularında araştırmalar yapan sivil toplum örgütü Freedom House 2020 yılı raporunu yayınladı. Raporla Türkiye bu yıl da "özgür olmayan ülkeler" kategorisinde yer aldı.

100 puan üzerinden 32 puan alan Türkiye, 195 ülkenin yer aldığı "özgürlük" sıralamasında 146'ncı sırada kendine yer bulabildi. Türkiye, geçen yıl olduğu gibi bu yıl da "Özgür Olmayan Ülkeler" kategorisinde yer aldı. 49 ülke arasında en kötü durumda olan 10 ülke Tacikistan, Libya, Somali, Suudi Arabistan, Ekvador Ginesi, Kuzey Kore, Türkmenistan, Güney Sudan, Eritre ve son olarak Suriye sayıldı.

Türkiye son 10 yılda dünya genelinde özgürlüklerin en çok gerilediği ikinci ülke

oldu. 10 yılda 31 puan gerileyen Türkiye'nin önündeyse 32 puan kayıpla Orta Afrika ülkesi Burundi yer aldı. Raporun Türkiye ile ilgili bölümünde, "muhalif siyasetçilere, sivil toplum örgütü üyelerine, bağımsız gazetecilere ve Ankara dış politikasını eleştirenlere yönelik kovuşturma ve taciz kampanyalarının 2020 boyunca da devam ettiğinin" altı çizildi. Ayrıca raporda, Kürt muhalifleri, Gülen hareketinin destekçilerini ve solcuları hedef alan terör suçlamaları, işkence ve aşağılayıcı muamelelere yer verildi.

Türkiye'nin genel özgürlük skoru

Genel skor: 32 (0 en düşük 100 en yüksek)
Politik Haklar: 16/40
Sivil Haklar: 16/60

Sokakta 3 kadın gazeteci öldürüldü

Afganistan'da, Pakistan sınırına yakın Nangarhar kentinde yerel bir medya kuruluşunda çalışan üç kadın gazeteci, uğradıkları silahlı saldırı sonucu hayatını kaybetti. Kendini IŞİD'in Afganistan kolu olarak tanımlayan IŞİD-Horasan, saldırının sorumluluğunu üstlendi. Ancak Afgan hükümeti, saldırıdan Taliban örgütünü sorumlu tuttu. Taliban Sözcüsü Zebihullah Mücahid ise örgüte yönelik suçlamaları reddetti. Emniyet Müdürü Cumagül Himmət, saldırganın cinayeti susturucu taktığı tabanca ile gerçekleştirdiğini dile getirdi. IŞİD ise kadın gazetecileri 'hükümet destekli medya kuruluşunda' çalıştıkları için hedef aldıklarını açıkladı. Afganistan'da son altı ayda 200'ün üzerinde faili meçhul cinayet işlendi ve çok sayıda gazeteci ve aktivist silahlı saldırı sonucu yaşamını yitirdi.

Partner mecralarımıza AFP aboneliği sağladık

International Journalist Association e.V ve Agence France-Presse (AFP) arasında anlaşma gerçekleşti. Böylece derneğimiz, yurtdışından kısıtlı imkanlarla özgür gazetecilik faaliyetlerine devam eden yayın mecraları ve gazeteciler için yazılı, fotoğraf ve video haber aboneliği sağladı. Abonelikten şimdilik derneğimizle partner olan 15 yaygın mecrası faydalanabilecek.

Şık ve Taş'ın gazetecilik faaliyetleri yargılandı

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), gazeteci Ahmet Şık ve köşe yazarı Atilla Taş'ın Türkiye'deki mahkumiyet ve yargılanma dosyalarını ele aldı. Ahmet Şık 13 ay 7 gün hapsedilirken Atilla Taş ise 16 ay cezaevinde kaldı.

Türkiye'deki mahkemeler her iki isme de terör örgütü propagansı suçlamasında bulundu. Söz konusu yargılamayı her iki gazeteci de AİHM'e taşıdı. AİHM, 4 yıldır süren yargılama sürecinin ardından, Ahmet Şık'ın, söz konusu iddia ile hapsedilmesinde, "gazetecilik faa-

liyetleri nedeniyle yargılandığına ve makul şüphe olmadan tutuklandığına" hükmetti. Ayrıca Şık'a 16 bin Euro tazminat ödenmesine karar verildi. AİHM'in gazeteciliğin yargılandığını belirttiği bir diğer dava ise Atilla Taş dosyası oldu. Mahkeme, KHK ile kapatılan Meydan Gazetesi'nde yazarlık yapan ve yazıları nedeni ile hapis yatan Taş'ın özgürlük ve emniyet hakkı ve ifade özgürlüğünün ihlâl edildiğini ve terör iddialarının mahkeme tarafından delillendirilmediğini açıkladı.

Tanrıkulu'dan, gazetecilere yönelik saldırılar için Araştırma Komisyonu talebi

Tanrıkulu'dan, gazetecilere yönelik saldırılar için Araştırma Komisyonu talebi geldi. CHP İstanbul Milletvekili Sezgin Tanrıkulu, Türkiye'de gazeteciliğin 'tehlikeli bir meslek' haline geldiğini belirterek, TBMM'de Araştırma Komisyonu kurulması için Meclis Başkanlığı'na önerge verdi. Gazetecilere yönelik saldırıları hatırlatan Tanrıkulu, kamuoyunun bu saldırıları kimin yaptığını

bilme hakkının olduğunu belirtti. Gazetecilere yönelik saldırılarda failerin meçhul kaldığına ya da serbest bırakıldığına dikkat çeken Tanrıkulu "Cezasızlık politikası AKP Hükümetleri ve Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi döneminde muhalif görülenleri sindirmeye yönelik gözdağı niteliğindeki gerçekleştirildiği iddialarını gündeme getirmektedir" dedi.

Gazetecilere sokak ortasında dayak

Türkiye’de medya çalışanlarına şiddet sürüyor, özgür ve muhalif medyaya baskı her geçen gün daha da yaygınlaşıyor. Üstelik bu baskıların boyutu hukukun kötüye kullanılmasından şiddet kullanma aşamasına geçti. Bu saldırıların ortak noktası ise rejim uygulamalarının destekçisi, hükümetin küçük ortağı MHP’nin politikalarına yapılan eleştirilerdi. Geçmişte aynı fikir mücadelesi içinden geldikleri partinin, şimdi hükümet ile işbirliğini eleştiren gazetecilere yapılan bu saldırıların bir sistematik içinde gerçekleştiği anlaşılıyor. Bu anlayışı destekleyen gelişmelerden bir tanesi de, tüm saldırganların yakalandığı halde, hiçbir ceza almadan serbest bırakılmaları. Umarız rejimin bu tavrı, başka saldırılar ve daha büyük hadiselerin gerçekleştirilmesine cesaret vermez. Daha önce Yeniçağ Gazetesi Ankara Temsilcisi Orhan Uğuroğlu, Sabahattin Önkibar, Yavuz Selim Demirağ, Murat İde ve Ahmet Takan saldırıya uğrarken sokak ortasında darp edilen son isim ise gazeteci Levent Gültekin oldu. Gültekin, program yaptığı Halk TV’ye doğru yürürken bir grubun saldırısına uğradı. Gültekin’in parmakları kırıldı.

Sürgünde gazetecilik

Avrupa Basın ve Medya Özgürlüğü Merkezi (ECPMF) ile 10-19 Kasım tarihleri arasında ‘Sürgünde Gazetecilik’ konulu webinarlar düzenledik. Almanyalı Serbest Gazeteci Erkan Pehlivan tarafından verilen eğitimlere Türkiye, Suriye, İran, Irak, Afganistan gibi ülkelerden gelen gazeteciler katıldı.

Bold Medya sansüre rağmen güçlenmeye devam ediyor

Aralık ayı sonlarına doğru Türkiye’de devlet kanalı olan TRT, Bold Medya’da kendi içeriklerinin telif haklarının ihlal edildiği gerekçesi ile sahip olduğu Contet ID hakkı ile Bold Medya’nın kapanmasına neden oldu. TRT’nin telif hakları ihlal edilmezken YouTube’nin belirli kurumlara verdiği Contet ID imtiyazını TRT Bold Medya’yı susturma amaçlı kullandı. Kanalın kapanması ile dernek yetkililerimiz, bu haksızlığın giderilmesi için YouTube yetkilileri ile iletişime geçtiler.

Daha sonra meslek kuruluşları, hak mücadelesi dernekleri, siyasiler ve yayıncılık kuruluşları ile özgür gazeteciler vasıtası ile mücadele sürdürüldü. Hazırlanan teknik raporlar ile TRT’nin iddiaları ve gerekçeleri tek-tek cevaplanarak asılsız oldukları ortaya döküldü. Dijital Özgürlük derneği ve hukukçularının da destek verdiği girişimlerle YouTube SMS (contet ID) hakkının TRT tarafından kötüye kullanıldığı ispat edildi ve kaldırılmış olan 43 video yeniden kanala yüklendi.

Kapalı kaldığı sürede Bold Plus adında bir kanal kurarak mücadeleyi sürdüren ya-

yın ekibi kısa sürede 50 bin takipçiyi aştı. 25 Ocak tarihinde tekrar yayına başlayan Bold Medya ile birlikte halen iki kanal üzerinden yayınlar devam ettiriliyor.

Bold Medya teknik ekibi, kapalı kaldıkları sürede 7 bin civarında bir abone kaybı yaşadıklarını fakat bunu kısa sürede tekrar telafi ederek 252 bin abone rakamına ulaştıklarını belirttiler. Kanalın halen Türkiye’de erişim yaşadığına rağmen bu izlenme rakamlarına ulaşmasının sansür girişiminde etkisi olduğunu, benzer sansür girişimlerinin hem kendi kanalları hem de başka özgür ve muhalif yayıncılar için söz konusu olabileceğini belirttiler. Dernek olarak, mücadelenin henüz bitmediğini ve yakın zamanda da bitmeyeceğini de tahmin ettiğimizden, uluslararası arenada hak mücadelesine devam edeceğiz.

Biz kimiz?

Bizler, Türkiye’de özellikle 2014 yılı sonrası medya üzerindeki baskıların artması sebebi ile yurtdışına çıkmak zorunda kalan, çoğunluğu mülteci durumuna düşmüş gazetecileriz...

International Journalists Association e.V. Türkiye’de özellikle 2014 yılı sonrası medya üzerindeki baskıların artması ve fikir hürriyetinin kalmaması sebebi ile yurtdışına çıkmak zorunda kalan, çoğunluğu mülteci durumuna düşmüş gazetecilerin bir araya gelerek oluşturduğu bir meslek örgütüdür.

Geçmişte değişik yayın kuruluşlarında çalışmış, şimdi ise özgür yayıncılık yapabilme gayesi ile dayanışma için bir araya gelen gazetecilere ait, kâr amacı gütmeyen, kamu yarına çalışan bir dernektir.

Merkezi, Almanya’nın Frankfurt şehri olan derneğimizin 30’dan fazla ülkede mesleğini devam ettirmeye çalışan 165 üyesi bulunmaktadır. Kuruluşunu Türkiye kökenli insanlar yapmış olsa da şimdiden değişik milliyetlere sahip meslektaşlarının katılımı ile, ismi gibi hedeflediği şekilde globalleşmeye başlamıştır.

Derneğimiz, kuruluş amacı olan ‘medya özgürlüğü ve fikir hürriyeti’ temelinde, çalışmalarına bağımsız yayıncılık gelirleri ve bu amaçla yapılan bağışlarla mütevazı bir şekilde devam etmektedir.

Yakın zamanlarda gerçekleştirilen bazı faaliyetlerimizi, aşağıda sizler için sıraladık;

■ Türkiye’de tutuklu bulunan ve cezaevlerinde tutulan medya çalışanlarına ait bilgilerin güncel olarak kayıt altına alınması ve süreçlerinin takip edilmesi,

■ Kapatılan medya kurumlarının raporlarla belgelenmesi, bilgilerinin uluslararası mahkemelere taşınması,

■ Medya özgürlüğü ve fikir hürriyetine getirilen kısıtlamaların izlenmesi, raporlanması ve yayınlanması,

■ İzlediği ve raporladığı konularda bilgilendirme amaçlı uluslararası meslek örgütleri ile işbirliği yapılması ve hak arayışlarının sürdürülmesi,

■ Tutuklu gazeteciler için tanıtıcı video, makale, haber ve değişik medya materyallerinin üretilmesi, bunların sosyal medya kampanyaları yolu ile dünyaya duyurulması,

■ İşkenceye maruz kalmış gazetecilerin bizzat kaleme aldığı mektuplarının AIHM’e taşınması,

■ Belli aralıklarla ‘Sürgün gazeteciler’ kurultayının gerçekleştirilmesi. Ortak mücadele zemininin ve dayanışma bilincinin oluşturulması,

■ BM, AB ve AIHM gibi uluslararası kurumlara özel raporlar hazırlanması,

■ Frankfurt Kitap Fuarı gibi geniş kitlelerin katıldığı organizasyonlarda açık hava eylemlerinin gerçekleştirilmesi,

■ CAMPFIRE FEST (Almanya Medya Buluşması) katılımı,

■ Türkiye’de mağduriyet yaşayanlara ait hatıralardan oluşan Tenkil Müzesi Projesi’nin hayata geçirilmesi,

■ Mülteci Gazetecilere ekipman desteği sağlanması. Bireysel çabaları ile yayın yapmaya çalışan meslektaşlarımızın desteklenmesi,

■ Mülteci Gazeteciler için uzmanlaşma eğitimlerinin verilmesi. Bu eğitimler aracılığı ile tek bir kişinin haberin tüm aşamalarını yardımsız yayına verebilmesinin sağlanması,

■ Yayıncı kuruluşlar için uluslararası haber ajansı aboneliğinin sağlanması,

■ ECPMF (Avrupa Basın ve Medya Özgürlüğü Merkezi) ile ortak konferans düzenlenmesi,

■ IGMF (Uluslararası İnsan Hakları Derneği) konferansında sunum gerçekleştirilmesi,

■ Körber Vakfı ile özel ‘Excile Media Forum’ düzenlenmesi,

■ GfBV (Gesellschaft für bedrohte Völker) ile birlikte BM, AB ve Almanya parlamentosuna özel rapor hazırlanması,

■ Partner derneklere BM, AB ve AIHM gibi kurumlar için videolar üretilmesi. Gerçekleşen saha çalışmalarının basın-yayın kuruluşlarında yer almasının sağlanması,

■ Medya çalışanlarının sinerjisi ile FORA isimli bir prodüksiyon ve PR ajansının kurulması,

■ Mağduriyet yaşayan kişiler, değişik toplum grupları ve meslek örgütleri için destek amaçlı sosyal medya kampanyalarının düzenlenmesi,

■ Hak mücadelesi için bir araya gelen derneklerin, Avrupa genelinde çalışma yaptığı Peaceful Actions Platform kurucuları arasında yer alınması,

■ Geleceğin gazetecilerini yetiştirmek ve özellikle sosyal medya üzerinden medya faaliyetleri yürüten gençler ve amatör çalışmacılara eğitim desteği verilmesi. Bu amaçla Medya Akademisi kurulması,

■ JournalistPOST isimli İngilizce, Almanca ve Türkçe yayınlanan uluslararası bir periyodik derginin yayınlanması. ■

SUSANNE KÖHLER / GERHARD KELLER

Kadın gazeteciler daha çok tehlikede

Gazeteciler belirli risklerle karşı karşıya. Gazetecilikte Kadın Koalisyonu (CFWIJ) geçtiğimiz yıl çok sayıda cinayet, fiziksel saldırı ve yerel engeller, cinsiyetçi ve fiziksel saldırılar, şiddet tehditleri ve sindirme olayları kaydetti.

C FWIJ, 2020 yılında, 2019'daki 291 vakaya kıyasla dünya çapında kadın gazetecilere yönelik 716 tehdit tespit etti.

Tehdidin bir diğer yönü ise ürkütücü online- troller, işyerinde sözlü ve fiziksel taciz. Devlet ayrıca yasal taciz, keyfi tutuklamalar ve sınır dışı edilmeler yoluyla kadınların hayatını ve çalışmasını zorlaştırıyor. Yüzlerce kadın gazeteci şu anda cezaevlerinde ve bazıları tutuklu oldukları sırada işkence gördüklerini bildirdi.

Ve 2021 yılında kötü bir başlangıç gerçekleşti: Ocak ayından Şubat ayına kadar, CFWIJ tarafından kaydedilen vaka sayısı % 30'un üzerinde artarak 97'ye yükseldi.

Türkiye, İran, Çin ve Suudi Arabistan en çok kadın gazetecinin cezaevine girdiği ülkeler. Başka bir sıcak nokta ise Belarus: Sahte seçimlerden sonra protestoları haber yapan 20'den fazla gazeteci hapse atıldı.

Bu yılki Kadınlar Günü için WAHRHEITSKÄMPFER (Hakikat Savaşçısı) sanat projemiz, CFWIJ ile birlikte şu anda Türkiye'de tutuklu bulunan 7 cesur gazeteciye onurlandırdı. Cezaevindeki 29 kadın gazetecinin portresini bir araya getiren bir poster de yayınladık. www.wahrheitskaempfer.de adresindeki web sitemizdeki uygulamalı kampanyada, söz konusu hapis hanesindeki kadın gazetecilere mektup gönderilmesi ve dayanışma çağrısı yapılıyor.

Örneğin dünyanın en uzun tutuklu Kürt gazetecisi Hatice

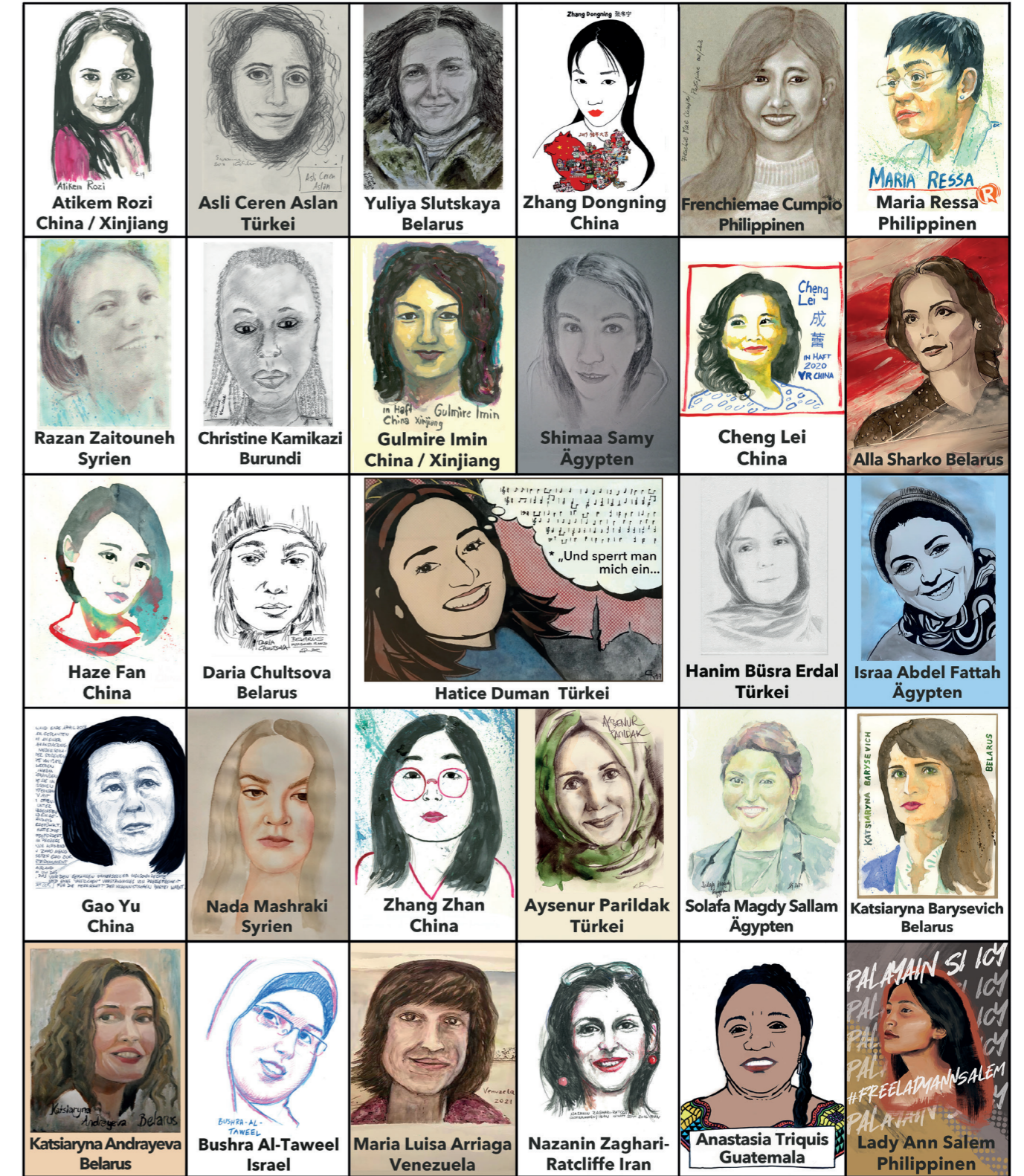
Duman'a. 2003 yılında küçük oğluyla birlikte tutuklandı. Türk yetkililer o sırada 29 yaşında olan gazeteciye yasaklanmış bir komünist parti propagandası yapmakla suçladı. Diğer iddialar: Sahte kimlik belgeleri, çalıntı silahlar ve banka soygunu. Duman, müebbet hapis cezasına çarptırıldı.

Belarus muhabiri Katsiaryna Barysevich, Kasım 2020'den beri Minsk'teki KGB tutukevinde bulunuyor. Hükümeti eleştiren bir gösteride dövülerek öldürülen Raman Bandarenka cinayetini haber yapmıştı.

Philippina Maria Ressa, 100'den fazla gazeteci ile RAPPLER haber platformunun kurucu ortağı. Yaklaşık yirmi yıldır CNN'in baş araştırmacı muhabiriydi. Birkaç kez tutuklandı ve kefaletle serbest bırakıldı. 2020'de Ressa bir "siber hakaret" davasından suçlu bulundu. Ressa, Başkan Duterte'yi, "uyuşturucuyla savaşımı" ve kanun koyucu adalet çağrısını eleştiriyor. Sosyal medyada nefret dolu saldırılar onu düzenli olarak vuruyor.

Bu arada WAHRHEITSKÄMPFER e.V., Belarus ve Ukrayna'da insan haklarının korunmasına adanmış olan "Libereco - İnsan Hakları için Ortaklık" STK'sına, "Araştırma Ağı" na, Filipin gazeteciler sendikası NUJP'ye ve Shahit veri tabanına ki bu veri tabanı, Çin Sincan'da tehdit altındaki Uygurlar konusunda uzmanlaşmış uluslararası 45 sanatçı ile ağını daha da genişletiyor. Gün geçtikçe daha fazla sayıda sanatçı bize portre gönderiyor. Basın Özgürlüğü Anıtımız, 400'ün üzerinde portre içeriyor. Siz de projemizin bir parçası olabilirsiniz. ■

Internationaler Frauentag 2021

Weltweit sitzen mutige Journalistinnen im Gefängnis

* „Und sperrt man mich ein im finsternen Kerker... ...das alles sind rein vergebliche Werke... ...denn meine Gedanken zerreißen die Schranken... ...und Mauern entzwei: die Gedanken sind frei.“

WAHRHEITS KÄMPFER **PORTRAITS**
ermordeter und inhaftierter Journalistinnen

www.wahrheitskaempfer.de

“Your way
of understanding
Turkey”

Turkish **Minute**